

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 684

9. LIPNJA 2023.

CIJENA 1,33 € / 10 KUNA

32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE

DAN KOJI SLAVI CIJELA HRVATSKA

IMMEDIATE
RESPONSE 23
KOMPETENTNA
I USKLAĐENA
BORBENA MOĆ

ASTRAL
KNIGHT 23
ZAPOVJEDANJE,
NADZOR I AKCIJA

HRM
- USPJEŠAN I
NA SREDIŠNJEM
MEDITERANU

FINSKA
- NOVA ČLANICA
NATO-A

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
0 2 3 2 3

9 771330500003

Foto: Tomislav BRANDT

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Pužljević (ladapuzljevic@yahoo.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković, Janja Marijanović Šaravanja

Lektura / korektura: Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // Fotograf: Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr)

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@mohr.hr), Ante Perković // Marketing: Mila Badrić Gelo (mabadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322

Tisk: Kerschoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10250 Zagreb // Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@mohr.hr

Odobrava: Ivana Valenčić Mikišić, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i izdavaštvo

IMMEDIATE RESPONSE 23 - KOMPETENTNA I USKLAĐENA BORBENA MOĆ

Vježba je bila prilika da se zajedničkim uvežbavanjem i razmjenom iskustava poboljša suradnja saveznika i partnerskih zemalja s ciljem dostizanja veće razine interoperabilnosti

[STR. 12]

NASLOVNICU SNIMIO FILIP KLEN

SADRŽAJ

- 4 32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE**
"Hrvatska je ponosna na sve vas"
- 6 32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE**
Dan koji stavlja cijela Hrvatska
- 17 MEĐUNARODNA VJEŽBA**
Laufer 23 – vježba obavještajnog roda
- 18 MEĐUNARODNA SURADNJA**
Astral Knight 23 – zapovijedanje, nadzor i akcija
- 22 HRVATSKA RATNA MORNARICA**
HRM – uspješan i na središnjem Mediteranu
- 26 OSRH**
Budite uzor drugima
- 28 RAZGOVOR**
satnik Ivan GERENČIR, pobjednik natjecanja za najspremnijeg pripadnika OSRH
- 32 VOJARNA "VITEZ DAMIR MARTIĆ"**
Nove plave kacige
- 36 VOJARNA "123. BRIGADE HRVATSKE VOJSKE"**
Prisega ročnika u Požegi
- 38 VOJSKE SVIJETA**
Finska – nova članica NATO-a
- 46 VOJNA POVIJEST**
Rat u Acehu (1873. – 1913.)
- 54 PODLISTAK**
Tenk – vladar kopnenih vojničkih bojišnica (V. dio): Zahuktavanje hladnoratovske utrke
- 56 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Kaštel Stafileo Rotondo
- 58 PREDSTAVLJAMO**
Domovinski rat u stripu
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Spomenik za sva vremena
- 66 TRENUTAK SJEĆANJA**
Otac i sin
- 67 FILATELIJA**
Marke – Mir – najviša vrijednost čovječanstva

32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE

"HRVATSKA JE PONOSNA NA SVE VAS"

Tekst: OJI / Foto: Josip Kopi

Svečana akademija povodom Dana OSRH bila je prilika da se podsjetimo na sva postignuća koja je u proteklim godinama ostvarila Hrvatska vojska, ali i na sadašnji trenutak u kojem su u fokusu projekti opremanja i modernizacije

"Hrvatska je iz rata izišla kao pobjednica koja je pod svoj suverenitet vratila svaki pedalj okupiranih teritorija i danas je članica NATO-a i Europske unije," podsjetio je predsjednik Vlade RH Andrej Plenković

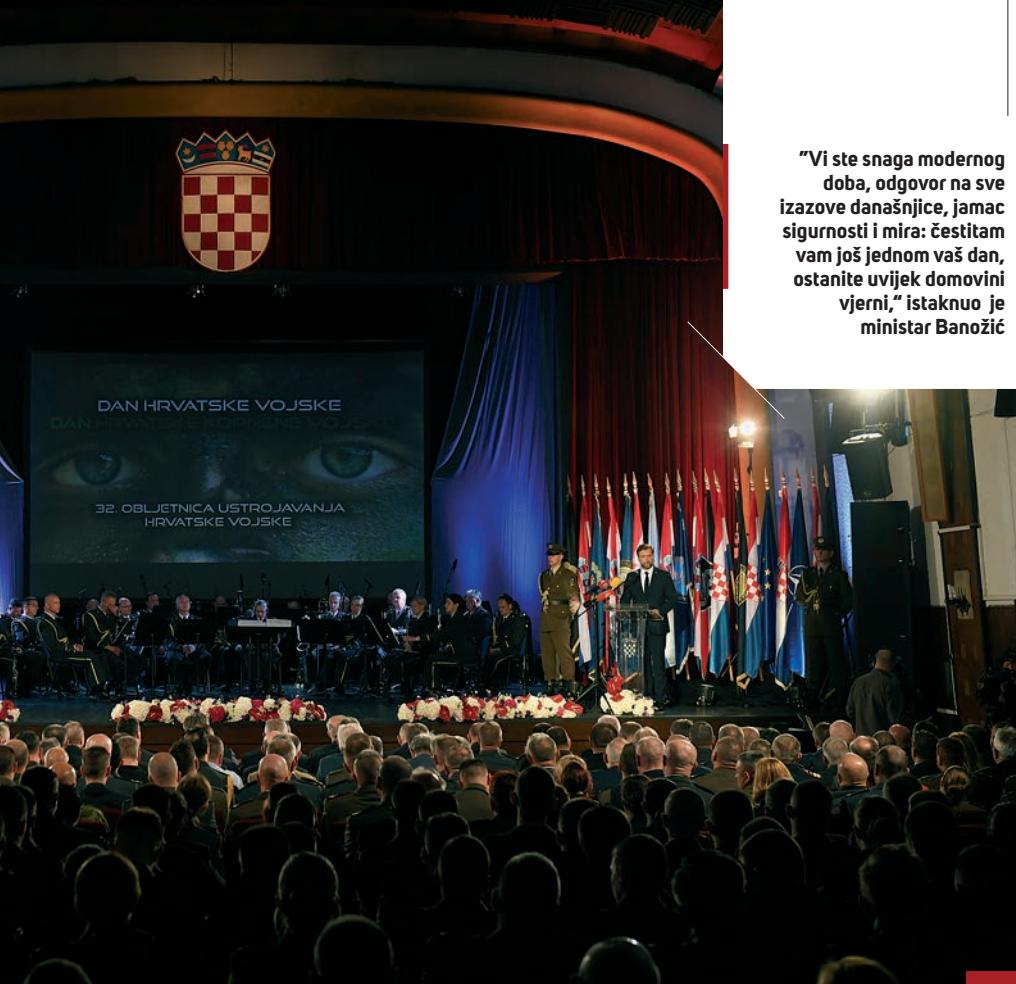
95PROMAKNUTIH
ČASNICA I ČASNICA**132**PROMAKNUTIH
DOČASNICA I
DOČASNICA

Povodom obilježavanja Dana Hrvatske vojske, Dana Hrvatske kopnene vojske i 32. obljetnice ustrojavanja Hrvatske vojske, u Ministarstvu obrane 28. svibnja 2023. održana je svečana akademija kojoj je nazočio predsjednik Vlade Andrej Plenković, ministar obrane Mario Banožić i drugi ministri u Vladi, načelnik Glavnog stožera OSRH admirал Robert Hranj sa suradnicima te drugi visoki državni i vojni dužnosnici. Predsjednik Vlade Andrej Plenković svim časnicama i dočasnicama, časnicima i dočasnicima, vojnikinjama i vojnicima čestitao je 32. obljetnicu ustrojavanja Hrvatske vojske. "Hrvatska je ponosna na sve vas, na vašu profesionalnost, posvećenost i spremnost da služite domovini i svojem narodu kad god je to potrebno," poručio je. Osprvu se na Domovinski rat rekao je kako je unatoč nepovoljnim okolnostima, zahvaljujući hrabrosti hrvatskih branitelja i odlučnosti hrvatskog državnog vodstva, Hrvatska iz rata izišla kao pobjednica koja je pod svoj suverenitet vratila svaki pedalj okupiranih teritorija i danas je članica NATO-a i Europske unije.

PREDANI, ČASNICI, PROFESIONALNICI

"Naši osjećaji istinske zahvalnosti prema vama koji ste prisegnuli da ćete uvijek biti domovini vjerni obvezuje i nas jer znamo da ste, ustreba li, spremni i na najvišu žrtvu u obrani i zaštititi svojeg naroda, sugrađana i svoje domovine," poručio je predsjednik Vlade te istaknuo kako je nakon godina stagnacija, od 2016. godine do danas udvostručen obrambeni proračun, s pola na više od milijardu eura. "Rekordnim ulaganjima u našu obranu dajemo zamah modernizaciji Hrvatske vojske, njezinoj sposobnosti, uvježbanosti te interoperabilnosti sa saveznicima."

Čestitavši svim pripadnicama i pripadnicima Hrvatske vojske njihov dan, ministar obrane Mario Banožić zahvalio im je na predanom, časnici i uzoritom služenju domovini. Osprnu se na vrijeme stvaranja Hrvatske vojske istaknuvši kako je u ovim trenucima, prije 32 godine, započela priča o Hrvatskoj vojsci koju čine pojedinci: predani, časni i profesionalni vojnici. Rekao je kako je tada odlučnost i požrtvovnost hrvatskih vojnika, hrvatskih branitelja, bila ključna polazišna točka

"Vi ste snaga modernog doba, odgovor na sve izazove današnjice, jamac sigurnosti i mira: čestitam vam još jednom vaš dan, ostanite uvijek domovini vjerni," istaknuo je ministar Banožić

sku gotovo ni iz čega te prilika da se sjetimo svih koji su u borbi za domovinu dali svoj doprinos, a posebno onih koji su dali najveću žrtvu. "Pobjeda u Domovinskom ratu zasigurno je jedan od najvažnijih događaja u cijelokupnoj povijesti Hrvatske te jedan od ključnih temelja hrvatske državnosti," rekao je admiral istaknuvši da danas s ponosom gledamo na našu povijest prisjećajući se Domovinskog rata, ali da trebamo gledati budućnost. U tom smislu poručio je kako današnje vrijeme i budućnost koja je pred nama donosi sa sobom nove izazove, moderne tehnologije i moderno ratovanje koje od svih zahtjeva kontinuirano usavršavanje i transformaciju koje mogu samo najbolji i najuporniji.

koja je omogućila tadašnjem političkom vodstvu na čelu s prvim hrvatskim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom, da uspiju ostvariti viziju slobodne, samostalne, suverene i moderne hrvatske države. "Voden idejom slobodne i moderne države, možemo s ponosom reći kako smo uspjeli zaokružiti sve strateške ciljeve: od teritorijalnog integriteta do uspostave demokracije i izgradnje institucija, značajnog gospodarskog i socijalnog napretka, punopravnog članstva u NATO-u i EU-u kao i dublju integraciju u Europsku uniju – ulazak u Schengen i europodručje," istaknuo je te dodao kako Hrvatska vojska treba biti ponosna na činjenicu da je danas jedna od rijetkih oružanih sila koja se može pohvaliti pobjedničkim iskustvom u oslobodilačkom i obrambenom ratu. "Ponosni na tradiciju obrambene vojske nastavljamo graditi moderne oružane snage koje ponosno stoje, rame uz rame, s vojnim silama," rekao je ministar u kontekstu brojnih izazova današnjice te značajnih promjena sigurnosnog okruženja koji su nametnuli hitnost zajedničkog i uskladenog europskog i euroatlantskog odgovora u očuvanju mira i sigurnosti.

RAZVOJ NOVIH SPOSOBNOSTI

Ministar se osvrnuo na cijeli niz aktualnih projekata, od nabave višenamjenskog borbenog aviona do ulaganja u infrastrukturu, istaknuvši kako se provodi temeljita i promišljena modernizacija i opremanje Hrvatske vojske te da će Ministarstvo obrane nastaviti razvijati nove i unapređivati postojeće sposobnosti, kako bi Oružane snage i u budućnosti mogle odgovoriti na sve izazove i zadaće definirane Ustavom i zakonom. Posebno je istaknuo Hrvatsku vojsku kao neizostavnu kariku u efikasnem lancu sustava domovinske sigurnosti, zaključio da samo zajedničko djelovanje donosi željene rezultate te da nam događaji kojima svakodnevno svjedočimo dokazuju koliko sjajne pojedince Hrvatska vojska ima. "Uistinu, biti vojnik poziv je koji ne poznaje radno vrijeme, mjesto i okolnosti. Neizmjerno smo ponosni na naše pripadnike. I zato smo posebno usmjereni prema mladima kao zalagu budućnosti. Vi ste snaga modernog doba, odgovor na sve izazove današnjice, jamac sigurnosti i mira: čestitam vam još jednom vaš dan, ostanite uvijek domovini vjerni," zaključio je ministar Banožić.

Načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj čestitao je svim bivšim i sadašnjim pripadnicima Oružanih snaga RH njihov dan te rekao kako su obiljetnice prilika prisjetiti se teških dana kad je Hrvatska stvarala svoju voj-

U okviru svečanosti najzaslužnijim pripadnicima Hrvatske vojske uručena su odlikovanja, medalje, promaknuća, pohvale i nagrade, te prijelazni pehar i nagrade pobednicima natjecanja "Memorijal Davor Jović – Prvi za Hrvatsku 2023" satniku Ivanu Gerenčiru i vojnikinji Lei Biloglav.

Ukupno je promaknuto 95 časnica i časnika, te 132 dočasnica i dočasnika. Ministar obrane pohvalio je dva hrvatska kontingenta angažirana na aktivnostima ojačane prednje prisutnosti NATO-a u Republici Poljskoj i Republici Litvi te nagradio i pohvalio 69 pripadnika i pripadnika Oružanih snaga. Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske pohvalio je i nagradio 82 pripadnice i pripadnika, a zamjenik načelnika GS OSRH pohvalio je i nagradio 17 pripadnica i pripadnika.

32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE

Kao i svake godine, obljetnica OSRH bila je povod i prilika da hrvatski građani pobliže vide kako je opremljena, koliko je spremna i uvježbana njihova vojska

DAN KOJI SLAVI CIJELA

Proslava Dana OSRH uveć je događaj koji izazove veliku pozornost, a što i ne čudi jer je Hrvatska vojska među najpopularnijim institucijama u Lijepoj Našoj. Program povodom Dana OSRH to je dokazao i ove godine. Na više lokacija u vojarnama u Hrvatskoj održani su dani otvorenih vrata, organizirani su i tehničko-taktički zborovi, a izvan vojarni i javne pokazne vježbe. I još jednom, sve što su naše vojnikinje i vojnici pripremili bilo je vrlo atraktivno i iznimno dobro prihvaćeno.

ONDJE GDJE JE SVE POČELO

Velik dio programa središnje proslave Dana OSRH bio je posvećen korijenima naše vojske, danima kad je ona utemeljena, a najviše braniteljima koji su najzaslužniji za obranu

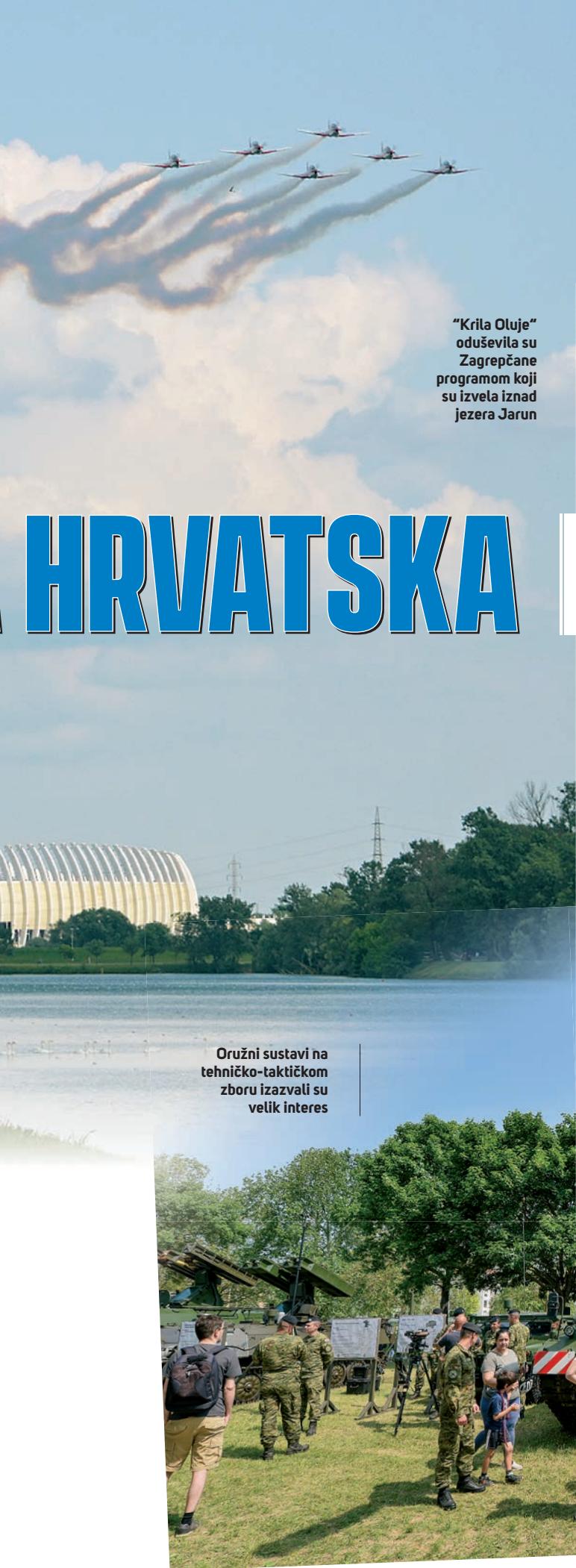
PRIPREMIO

Domagoj Vlahović

FOTO

Filip Klen
Tomislav Brandt

i oslobođenje naše zemlje. Ujutro 28. svibnja položeni su vijenci i odana je počast svim poginulim hrvatskim braniteljima na Gradskom groblju Mirogoj kod spomenika "Glas hrvatske žrtve – Zid boli", Središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja, na grobu prvog predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, kod Zajedničke grobnice za neidentificirane žrtve Domovinskog rata na Krematoriju te kod spomen-ploče utemeljenja Zbora narodne garde na nogometnom stadionu u Kranjčevićevoj ulici. Istog dana u crkvi Sveta Mati Slobode u zagrebačkom naselju Jarun služeno je misno slavlje. Predvodio ga je vojni ordinarij u RH mons. Jure Bogdan koji je u uvodnom obraćanju čestitao Dan Hrvatske vojske. "Ova je misa prigoda da se prisjetimo svih koji su pali u Domovinskom ratu za hrvatsku slobodu, ali i onih koji su preminuli od posljedica Domovinskog rata. Nikad ne smijemo zaboraviti i na one koji se još uvijek broje kao nestali," poručio je mons. Bogdan.

"Krila Oluje" oduševila su Zagrepčane programom koji su izvela iznad jezera Jarun

Foto: PzB

VOJNO-AKROBATSKI NASTUP

Zagrepčani su mogli vidjeti neke zanimljive dijelove proslave 32. obljetnice OSRH i dva dana prije: u sklopu nacionalne kampanje WeAreNATO, pripadnici Počasno-zaštitne bojne izveli su 26. svibnja 2023. na Cvjetnom trgu *flash mob* na temu pjesme *We will rock you*. Riječ je o koreografskom nastupu 16 pripadnika PzB-a koji su izveli vojno-akrobatski program – u sklopu kojeg su zadnji stih pjesme umjesto *We will rock you* zamjenili s *We are NATO*. Nastup je izveden u okviru kampanje WeAreNATO, pokrenute 2017. godine u cilju isticanja jedinstva i solidarnosti unutar NATO-a u kontekstu kolektivnog doprinosa zaštiti mira i sigurnosti građana. Republika Hrvatska u kampanju se uključila 2022. godine kao deseta saveznica kako bi povećala razumijevanje javnosti o djelovanju NATO-a te predstavila koristi koje proizlaze iz članstva. U okviru kampanje u Republici Hrvatskoj provodi se niz interaktivnih događanja, kao što su specijalizirane konferencije, sportski događaji te studentski i učenički posjeti. Osim Ministarstva obrane, u kampanji sudjeluju i druge institucije i tijela državne uprave u Republici Hrvatskoj. Kampanja prikazuje središnju ulogu NATO-a u održavanju euroatlantske sigurnosti, načine na koje Savez koristi diplomaciju, vojne snage i tehnološki napredak radi osiguranja mira, kao i ulogu NATO-a u globalnoj sigurnosti.

32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE

Dinamična
pokazna vježba
pripadnika
ZSS-a

PROSLAVE U USTROJSTVENIM CJELINAMA OSRH

Dan OSRH svečano je, među ostalim, obilježen i u Zapovjedništvu specijalnih snaga u vojarni "Stožerni brigadir Ante Šaškor" u Delnicama. Obilježavanje je započelo svečanim postrojavanjem pripadnika ZSS-a. Nakon prigodnog obraćanja načelnika Stožera i zamjenika zapovjednika ZSS-a, pukovnika Ante Carminattija, uslijedila je dodjela ukaza o promaknućima, nagradama i pohvalama pripadnicima ZSS-a na časnom obavljanju službe i odanosti vojnom pozivu. Potom je u Spomen-sobi vojarne služena misa koju je predvodio vojni kapelan don Željko Savić. U sklopu obilježavanja održano je i sportsko natjecanje u streljaštvu pripadnika ZSS-a.

Izaslanstva Hrvatskog ratnog zrakoplovstva položila su vijence i zapalila svijeće na gradskom groblju Miroševac u Zagrebu i kod Središnjeg križa na gradskom groblju u Zadru. U vojnoj kapelaniji u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemuni-Zapovjedništvo HRZ-a, 91. krilo HRZ-a, Središte za obuku HRZ-a i 93. krilo HRZ-a održali su prigodne svečanosti na kojima su pripadnicima postrojbi uručene nagnade i pohvale. Zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec prisjetio se U svojem govoru motivirao je pripadnike HRZ-a na ustrajnost, uporan i predan rad te težnju k ispunjenju.

Hrvatska ratna mornarica održala je svečana postrojavanja u vojarnama te Dan otvorenih vrata u Splitu, Puli i Pločama. Izaslanstvo HRM-a položilo je vijence i svijeće ispred Središnjeg križa na splitskom gradskom groblju Lovrinac te na gradskim grobljima u Dubrovniku i Šibeniku. Središnja svečanost održala se na sidrištu vojarne "Admiral flote Sveti Letica-Barba" svečanim postrojavanjem pripadnika Hrvatske ratne mornarice. Promaknuto je, pohvaljeno i nagrađeno trideset i četvero pripadnika HRM-a. U kapelici vojarne "Admiral Sveti Letica-Barba" u Splitu služena je sveta misa za hrvatske branitelje poginule u Domovinskom ratu, koju je predvodio dekan i vojni kapelan HRM-a don Branimir Projic. Istog dana, u splitskoj gradskoj luci građani su imali priliku razgledati brod raketnu topovnjaču RTOP-12 Kralj Dmitar Zvonimir i obalni ophodni brod OOB-31 Omiš, u luci "Vargarola" u Puli ophodni brod OB-04 Hrvatska Kostajnica te naoružanje i opremu satnije Mornaričko-desantnog pješaštva Flote HRM-a u vojarni "116. brigade Hrvatske vojske" u Pločama.

U vojarni "123. brigade HV" u Požegi održan je Dan otvorenih vrata. Uz svečano postrojavanje postrojbi prigodnim govorom obratio se zapovjednik vojarne brigadir Mile Valentić, a služena je i sveta misa u kapeli sv. Ivana Krstitelja koju je predvodio vlč. Željko Volarić. Učenici osnovnih škola i požeški vrtci te svi zainteresirani građani imali su prilike vidjeti vojnu opremu, tehniku i vozila koji se koriste za obuku u Središtu za obuku i doktrinu logistike Požega Zapovjedništva za potporu, Vojne policije, Bojne za temeljnu vojnu obuku te Dočasničke škole "Damir Tomljanović Gavran". Posebna svečanost organizirana je i na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman".

Središnja svečanost
HRM-a održala se
na sidrištu vojarne
"Admiral flote Sveti
Letica-Barba"

Foto: HRM

32. OBLJETNICA HRVATSKE VOJSKE

U crkvi Sveta Mati Slobode u zagrebačkom naselju Jarun služeno je misno slavlje

Pozvao je da se u svojim mislima i molitvama uvijek sjetimo i svih onih nedužnih i nevinih civila koji su stradali za vrijeme Domovinskog rata. Nakon mise okupljeni su se uputili položiti vijence ispred spomenika Sveta Mati Slobode za sve poginule, preminule i nestale u Domovinskom ratu.

VIŠE NO ZASLUŽEN PLJESAK

Najviše toga ipak su mogli vidjeti Zagrepčani, ali i mnogi drugi Hrvati koji su se zaputili prema našem glavnom gradu. Na Rekreacijsko-sportskom centru Jarun 28. svibnja održan je tehničko-taktički zbor, a, među ostalim, izloženi su samohodna haubica PzH 2000, borbeno oklopno vozilo Patria, samohodni višecijevni lanser raketa, vozila MRAP, minobacači, lanser i protubrodski projektil sustava RBS-15, robotski stroj za razminiranje, lako oklopno vozilo Iveco, tenk M84, taktički kamioni i radni strojevi... Uz sva-ki sustav stajale su hrvatske vojnikinje i vojnici i strpljivo odgovarali na pitanja građana, baš kao i pripadnici Kadetske bojne Hrvatskog vojnog učilišta koji su predstavili programe kadetske

Foto: 11. HRVCON / M. Streitenberger

Slavilo se i izvan naše zemlje – pripadnici 11. HRVCON-a NATO-ove aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj (eFP – enhanced Forward Presence) organizirali su niz natjecanja na kojima su sudjelovali i pripadnici savezničkih snaga

"Hrvatska kopnena vojska razvila se u najveću i najmoćniju granu Hrvatske vojske, a naša je vizija biti i modernija grana," rekao je zapovjednik HKoV-a general-pukovnik Boris Šerić

SREDIŠNJA SVEČANOST HKoV-a

Na isti dan kad i cijele Oružane snage RH, rođendan slavi i njihova najbrojnija grana – Hrvatska kopnena vojska. Središnji dio programa HKoV-a održan je 26. svibnja – svečanost uručenja promaknuća, pohvala i nagrada u vojarni stožernog generala Petra Stipetića u Karlovcu. Uz pripadnike grane svečanosti je nazočio ministar obrane Mario Banožić i drugi gosti. "Dokazali ste svojim sposobnostima, a posebno ljudskim pristupom, kako za vas nema nesavladivih izazova. Moramo nastaviti ulagati u kvalitetu i rad vojnika. Drago mi je što je povodom ove 32. obljetnice HV-a najviše promaknutih, pohvaljenih i nagrađenih dosad, čak ukupno 2300 pripadnika iz različitih grana Hrvatske vojske," poručio je ministar.

Zamjenik načelnika Glavnog stožera general-pukovnik Siniša Jurković u ime načelnika Glavnog stožera čestitao je pripadnicima HKoV-a 32. obljetnicu, prisjetio se poginulih, umrlih i nestalih hrvatskih branitelja i početaka ustrojavanja HV-a i istaknuo kako je Hrvatska vojska danas moderna respektabilna vojska, ponosna članica NATO saveza. Uputivši čestitke povodom Dana Hrvatske kopnene vojske zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-pukovnik Boris Šerić poručio je: "Hrvatska kopnena vojska razvila se u najveću i najmoćniju granu Hrvatske vojske, a naša je vizija biti i modernija grana." Na svečanosti u Karlovcu promaknuto je, odlikovano, pohvaljeno i nagrađeno 676 pripadnika Hrvatske kopnene vojske, od kojih su 122 žene. Od ukupnog broja najviše je promaknuto vojnika: 338 u čin pozornika i 86 u čin razvodnika.

izobrazbe. No, vojska je jasno dala do znanja i koliko učinkovito može koristiti neke od oružnih sustava i opreme, koliko je spremna i uvježbana. Pripadnici Počasno-zaštitne bojne, Zapovjedništva specijalnih snaga i Pukovnije Vojne policije u dinamičnim su pokaznim vježbama još jednom dobili više no zaslужen pljesak. To vrijedi i za pripadnike HRZ-a jer su svoje minute na zagrebačkom nebnu imala i "Krila Oluje" te piloti borbenih aviona MiG-21 i helikoptera UH-60M Black Hawk. Srećom, proslavu je poslužilo i lijepo vrijeme. "Sve ovo što se može vidjeti na Jarunu, ovo oduševljenje i starijih i mlađih kad su s vojskom, svjedoči o neraskidivoj vezi hrvatskog naroda i HV-a. U ove 32 godine možemo reći kako smo uistinu ponosni na sve ono što smo učinili kad je u pitanju razvoj i modernizacija Oružanih snaga Republike Hrvatske," rekao je ministar Banožić u obilasku taktičko-tehničkog zbora.

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Vježba je bila prilika da se zajedničkim uvježbavanjem i razmjenom iskustava poboljša suradnja saveznika i partnerskih zemalja s ciljem dostizanja veće razine interoperabilnosti

IMMEDIATE RESPONSE 23

KOMPETENTNA I USKLAĐENA BORBENA MOĆ

Pripreme za međunarodnu vježbu Immediate Response 23 (IR23 – Trenutačni odgovor 23) trajale su dugo kako bi vježba protekla bez zapreka i uspješno se privela kraju. Svoj atraktivn vrhunac dosegнуla je 31. svibnja na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik", gdje je provedena taktička vježba s bojnim gađanjem kao završnica svih aktivnosti koje su se provele u sklopu vježbe od 22. svibnja do 2. lipnja 2023. Vježba Immediate Response 23 provodi se na teritoriju sedam europskih zemalja i jedna je od tri vježbe koje čine veliku vježbu Defender 23 (Dynamic Employment of Forces to Europe for NATO Deterrence and Enhanced Readiness 2023 - Dinamično angažiranje snaga u Europi za NATO-ovo odvraćanje i povećanu spremnost 2023). Potonju provode Zapovjedništvo američkih kopnenih snaga za Europu i Afriku te Zapovjedništvo američkih zračnih snaga za Europu i Afriku. Tako su, osim IR-a, sastavni dio tog skupa vježbi i Saber Guardian 23

(Čuvar sablje) kao i Swift Response 23 (Brzi odgovor).

POGLEĐ IZ VIŠE PERSPEKTIVA

Defender 23 multinacionalna je združena vježba osmišljena kako bi se povećala borbena spremnost i interoperabilnost među saveznicima i partnerima SAD-a i NATO-a. Vježba ima cilj: pokazati sposobnost američke vojske da brzo rasporedi borbene postrojbe i opremu na europskom kontinentu. Svrha tog nastojanja jest da se svim saveznicima pokaže koliko je vodstvo oružanih snaga SAD-a predano kreiranju dovoljno jakog sredstva odvraćanja u ovom dijelu svijeta, a sve sa zadaćom očuvanja mira u Europi. Posebna zanimljivost Defendera jest da se ta vježba svake neparne godine organizira u južnom dijelu Europe, a svake parne godine u sjevernom. Tako će zemlja domaćin vježbi Defender 2024 biti Norveška i na toj će vježbi prvi put sudjelovati i nova članica NATO-a Finska.

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt

Iz hrvatske perspektive posebno je zanimljiv podatak kako će se Defender 2025 prvi put događati na dva kontinenta u isto vrijeme. To nam je na Slunju potvrdio čelnik organizacije tog skupa vježbi, umirovljeni časnik američke vojske Gary Smith. Dakle, za dvije godine na afričkom će se kontinentu odvijati zračnodesantni dio vježbe, a u južnoj Europi drugi segmenti. Ono što je posebno zanimljivo iz američke

perspektive, objašnjava nam Smith, jest da svi sudionici tako kompleksnih vojnih aktivnosti imaju svoje zasebne procedure i načine kako pristupaju određenim izazovima. I uvijek je velik izazov standardizirati procedure među dvadesetak zemalja. No, sve se na kraju dobro posloži jer svi akteri teže ostvarenju istog cilja. Umirovljeni časnik naglasio je kako je američkoj strani neprocjenjivo iskustvo kad u takvom okruženju slušaju, gledaju i prilagođavaju se onom što njihovi saveznici pokušavaju ostvariti. Naime, to je najbolji način da se premosti jezična, a nerijetko i kulturološka barijera, koje bi u situacijama visokog intenziteta itekako mogle stati na put brzom i efikasnom kretanju na bojnom polju i ostvarivanju zacrtanih ciljeva. Glavna je zadaća završne vježbe Immediate Response jačanje interoperabilnosti snaga NATO-a i partnerskih zemalja. Ona je usmjerena na zdrženi prihvat i

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Josip Granat. Rekao je kako to nije prvi put da bojna sudjeluje na međunarodnim vježbama: primjerice, Sokolovi su 2021. i 2022. sudjelovali na vježbi Sava Star zajedno s pripadnicima OS-a Ujedinjene Kraljevine. Afirmirana su postrojba unutar NATO-a jer od 2007. sudjeluju u svim NATO-ovim vođenim misijama poput one u Afganistanu ili aktualne misije na Kosovu. Naš sugovornik, časnik iz Osijeka, dodao je kako je jako zadovoljan onim što su pripadnici njegove bojne prikazali na vježbi. Dodaje kako to nije proces od dva tjedna, koliko je bojna provela na slunjskom poligo-

uvodenje snaga u područje operacija, njihovu integraciju te uspostavljanje sigurnog sustava zapovijedanja, komunikacije i nadzora postrojbe na razini divizije. Provodila se u Albaniji, Bugarskoj, Hrvatskoj, Kosovu, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Sloveniji i uključivala oko 2800 američkih i 7000 multinacionalnih sudionika. Osim vojski navedenih zemalja, sudjelovali su i pripadnici OS-a SAD-a, Grčke i Turske.

SOKOLOVI BITKA VODE

Na vojnom poligonu u Slunjku bilo je smješteno Zapovjedništvo multinacionalne brigade TF (Task Force) North (Sjever) čiji je glavni nositelj Gardijska oklopno-mehanizirana brigada (GOMBR) Hrvatske kopnene vojske (HKoV). U sastavu brigade North nalazi se i multinacionalna bojna čiju glavninu snaga čine pripadnici 1. oklopno-mehanizirane bojne Sokolovi GOMBR-a, a zapovjednik Sokolova automatski je postao i zapovjednik multinacionalne bojne. To je sigurno i jedan od najvećih izazova za časnika, kako nam je potvrdio zapovjednik Sokolova bojnik

nu, već kruna jednog dugotrajnog procesa priprema koji je počeo još u jesen prošle godine. Tad je počela obuka i ocjenjivanje satnije koja je u konačnici i sudjelovala na IR23 te pokazala svoju sposobnost na taktičkoj vježbi s bojnim gađanjem kao najsloženijim oblikom trenažne operacije koja se može provesti. Brigada North pod svojim zapovjedanjem ima i bojne razmještene u Sloveniji i Crnoj Gori. Na njezinu je čelu brigadir Valentin Skroza, zapovjednik GOMBR-a, koji za vrijeme IR23 zapovjeda provedbom jedne od najsloženijih kopnenih

VOJNI POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Umirovljeni časnik američke vojske Gary Smith čelnik je organizacije skupa vježbi Defender. Naglašava kako je američkoj strani neprocjenjivo iskustvo kad u međunarodnom okruženju sluša, gleda i prilagođava se onom što saveznici pokušavaju ostvariti

Brigadir Valentin Skroza, zapovjednik GOMBR-a, za vrijeme vježbe IR23 zapovijedao je provedbom jedne od najsloženijih kopnenih operacija: osiguranje mostobrana

Američki general-bojnik Charles Kemper, zapovjednik 34. pješačke divizije Nacionalne garde Minnesota, čestitao je svim sudionicima na uspjehu te posebno istaknuo i pohvalio pokazane sposobnosti pripadnika Hrvatske vojske

Zapovjednik Sokolova bojnik Josip Granat rekao je kako je vježba kruna dugotrajnog procesa priprema koji je počeo još u jesen prošle godine

operacija: osiguranje mostobrana. Uspjeh cijele operacije ovisio je o uskladenom djelovanju svih snaga uključenih u provedbu zadaće, što je potvrdio i sam brigadir te dodao kako će hrvatska bojna koja je sudjelovala na ovoj vježbi ubuduće biti opremljena borbenim vozilima pješaštva Bradley, što će podići njezinu učinkovitost na još veću razinu.

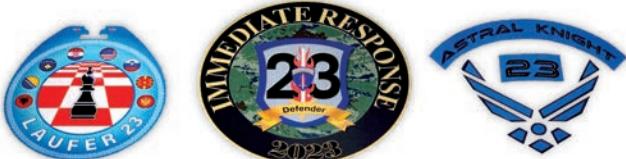
SVE JE SPREMNO ZA BRADLEYJE

Brigadir nam je objasnio kako je dodjeljivanje zapovjedništva nad brigadom North hrvatskim Oružanim snagama svojevrstan znak povjerenja u proces dugotrajnog doprinosa koji Hrvatska vojska daje saveznicima i partnerima. On se očituje u sudjelovanju na brojnim međunarodnim vježbama te međunarodnim misijama. U njima su pripadnici Hrvatske vojske ocijenjeni najvišim ocjenama što je otvorilo vrata hrvatskim časnicima da dobiju povjerenje najviših savezničkih zapovjednika za upravljanje međunarodnim postrojbama.

Zadaća brigadu Skroze bila je uskladiti provedbu manevra oklopno-mehaniziranih i tenkovskih posada na terenu s vatrenim djelovanjem topništva. Provođenjem te nimalo lake zadaće osiguran je prolazak albanskoj brigadi, koja nema oklopno-mehanizirane sposobnosti, područjem na kojem se nalaze tri rijeke. Osiguravanjem prednje i stražnje strane tog mostobrana, brigada je uz brzo kretanje oklopnih borbenih vozila i koordiniranom topničkom potporom omogućila prolazak albanske brigade dalje u fazu klasičnog napada. Zapovjednik GOMBR-a potvrdio je kako brigadi najesen još predstoji međunarodna vježba Sava Star, kojom će se i službeno završiti trenažni proces za ovu godinu. S vremenom, Bradleyji će se uvoditi u uporabu. Naime, kako nam je zapovjednik potvrdio, brigada planski izgrađuje zapovjedni lanac tako što se časnici na razini voda i satnije dodatno obrazuju u Sjedinjenim Državama kako bi jednom kad vozila stignu sve bilo spremno za njihovu uporabu.

KVALITETNO USKLAĐENI ELEMENTI

Američki general-bojnik Charles Kemper, zapovjednik 34. pješačke divizije Nacionalne garde Minnesota, na vježbi IR23 bio je nadređeni zapovjednik North brigadi. Pratio je provedbu vježbe, čestitao svim sudionicima na uspjehu te posebno istaknuo i pohvalio pokazane sposobnosti pripadnika Hrvatske vojske. "Vježba je bila prilika da se zajedničkim uvođenjem i razmjenom iskustava poboljša suradnja saveznika i partnerskih zemalja s ciljem dostizanja veće razine interoperabilnosti," kaže general. Istaknuo je i kako oni imaju dosta toga naučiti od hrvatskih časnika, ali nuda se kako i oni imaju što naučiti od svojih američkih kolega. Sva ta iskustva u konačnici, ističe general Kemper, čine sve sudionike boljima, a povećava se i razina interoperabilnosti. Zapovjednik je istaknuo da se među vojniciima brzo stvori visoka razina povjerenja i upravo za to je izazov stvoriti standardizirane sustave čemu ovakve vježbe upravo i služe. Čelnici Nacionalne garde Minnesota za kraj je naglasio kako je iznimno zadovoljan onim što je vidio na vojnem poligonu "Eugen Kvaternik" jer je imao priliku vidjeti kompetentnu i uskladenu borbenu moć kojom je upravlja iznimno sposoban bojnik. Zaključio je kako se ovdje ne radi samo o efektnom bojnom gađanju oklopnih, tenkovskih, pješačkih ili topničkih postrojbi već je ključ u činjenici što su sva ta četiri elementa kvalitetno uskladena i pravilno izvedena kako bi se misija uspješno provela.

LAUFER 23

Pripadnici oružanih snaga sedam savezničkih i partnerskih zemalja sudjelovali su na vježbi Laufer 23, koja je bila fokusirana na pružanje obavještajne potpore svim zapovjednim razinama vježbe Immediate Response 23

Međunarodna vježba Laufer 23 članica inicijative A5 održana je pod vodstvom Obavještajne pukovnije OSRH. Na njoj su krajem svibnja i početkom lipnja sudjelovali pripadnici oružanih snaga Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Kosova i Sjedinjenih Američkih Država. Bila je fokusirana na pružanje obavještajne potpore prikupljanjem i distribucijom podataka svim zapovjednim razinama međunarodne vježbe Immediate Response 23.

Nakon 2021. godine, to je bilo drugo izdanje vježbe Laufer u organizaciji Obavještajne uprave J-2 Oružanih snaga Republike Hrvatske i Obavještajne pukovnije. Integrirala je multidisciplinarni obavještajni rad s obavještajnim sposobnostima postrojbi i grana hrvatskih i savezničkih oružanih snaga, kako bi podržala Zapovjedništvo multinacionalne brigade

VJEŽBA OBAVJEŠTAJNOG RODA

Tekst i foto: Martina Stanković

TF (Task Force) North i njima nadređeno zapovjedništvo američke 34. pješачke divizije (Infantry Division – ID). Cilj je bio postizanje maksimalne interoperabilnosti i sposobnosti svih članica inicijative A5 u pružanju djelotvorne obavještajne potpore za sve razine zapovjedništva.

Nakon faze integracije, vježba Laufer 23 započela je pokretanjem svih obavještajnih senzora: dubinskih izvidnika, besposadnih letjelica, timova za elektroničko ratovanje, timova za prikupljanje informacija iz ljudskih izvora, koji su prikupljali informacije na području Hrvatske. Multinacionalni vojnoobavještajni potporni element (Military Intelligence Support Element – MISE) pružao je obavještajnu sliku u operativnom području TF North s ciljem održavanja svijesti o situaciji. Vježba se temeljila na scenariju zamišljenom da odgovara mogućim stvarnim situacijama na teritoriju Republike Hrvatske. U tu svrhu korištena je dobro obučena protivnička strana (OPFOR) čiji je cilj bio stvoriti realistične situacije za uvježbavanje.

“Napori koje su sudionici vježbe uložili u dijeljenje iskustava i znanja te u usklađivanje procedura doveli su do povećanja interoperabilnosti ISTAR sposobnosti članica inicijative A5, kao i obavještajnih elemenata partnerskih zemalja,” rekao je pukovnik Petar Kampić, direktor vježbe Laufer 23.

MEĐUNARODNA SURADNJA

Zapovjedno-operativno središte GS-a OSRH na međunarodnoj je vježbi imalo ulogu Združenog koordinacijskog središta za borbeno traganje i spašavanje izoliranog osoblja. Glavnu terensku kombinaciju OSRH na dijelu vježbe održanom u Hrvatskoj činile su letačke posade HRZ-a s timovima ZSS-a, kao i plovila Hrvatske ratne mornarice

Međunarodna vježba zračnih snaga Astral Knight 23 provedena je pod zapovjedništvom Zapovjedništva američkih zračnih snaga za Europu i Afriku (USAFE-AFRICA) i povezana je s međunarodnom vojnog vježbom Immediate Response 23. Svojim aktivnostima, među ostalim, osigurava zračni prostor za njezinu provedbu.

Astral Knight već ima određenu tradiciju: Amerikanci je provode od 2019. godine, a njezin je temeljni cilj integrirana zračna i raketna obrana u zaštiti snaga od bilo ka-

TEKST
Martina Stanković

FOTO
Tomislav Brandt

ASTRAL KNIGHT ZAPOVIJEDANJE,

kvih napada iz zraka. No, za razliku od 2021. godine, provodila se u više segmenata i u više termina. Primjerice, segment protuzračne raketne obrane proveden je u travnju 2023. godine u simulacijskom središtu u Ramsteinu u SR Njemačkoj s članicama NATO-a čije oružane snage raspolažu raketnim sustavima srednjeg i dugog dometa. Za Oružane snage RH ključni dio vježbe proveden je od 22. do 26. svibnja na području Hrvatske i Albanije. Bio je fokusiran na sustav zapovijedanja i nadzora (Command and Control - C2) uz potporu informacijsko-komunikacijskih ustrojstvenih cjelina OSRH. Sudionici su bili koncentrirani na C2 u taktičkoj provedbi zadaća borbenog traganja i spašavanja izoliranog osoblja iz protivničkog okruženja (engl. Personnel Recovery). Uz OSRH, na vježbi su sudjelovale postrojbe oružanih snaga Sjedinjenih Američkih Država (OS SAD), Rumunjske te Albanije. U Hrvatskoj vježba se provodila na pomorskom vojnom poligonu "Žirje", na kopnenim poligonima "Eugen Kvaternik" kod Slunja, "Josip Markić" kod Knina, kao i u vojarni "Josip Jović" kod Udbine.

DINAMIČAN SCENARIJ

Što se tiče konkretnih ustrojstvenih cjelina OSRH, u dijelu C2 strukture vježbe sudjelovalo je Zapovjedno-operativno središte Glavnog stožera OSRH. Obnašalo je ulogu Združenog koordinacijskog središta za borbeno traganje i spašavanje izoliranog osoblja (engl. Joint Personnel Recovery Center – JPRC). U ulozi Koordinacijskog središta za borbeno traganje i spašavanje izoliranog osoblja (engl. Personnel Recovery Coordination Center – PRCC) djelovalo je Središte

23
NADZOR I AKCIJA

MEĐUNARODNA SURADNJA

za nadzor zračnog prostora Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i Mornaričko operativno središte Hrvatske ratne mornarice. Istu je zadaću izvršavalo i Središte za nadzor zračnog prostora oružanih snaga Albanije, a obje te postrojbe bile su podređene JPRC-u. Glavnu terensku kombinaciju činile su letačke posade HRZ-a (helikopteri UH-60M Black Hawk i Mi-171Sh) s timovima Zapovjedništva specijalnih

snaga, kao i plovila Hrvatske ratne mornarice. Izvršavali su zadaće borbenog traganja i spašavanja.

Jedan od dinamičnijih dijelova vježbe Astral Knight 23 proveden je 22. svibnja u blizini pomorskog vojnog poligona "Žirje". Bila je riječ o akciji borbenog traganja i spašavanja iz vode, a sudjelovao je i tim za izvlačenje OS-a SAD-a (Guardian Angels). Prema scenariju avion HC-130J Američkog ratnog zrakoplovstva uočio je signal "oborenog pilota" (pripadnik Središta za mirovne vojne operacije HKoV-a). Vizualno ga je locirao i izbacio čamac za spašavanje. U međuvremenu, pripadnici tima za izvlačenje s padobranima su iskočili iz aviona u more. Pronašli su "oborenog pilota" te se svi zajedno ukrcali na brod Hrvatske ratne mornarice, desantni brod-minopolagač DBM-82 Krka.

Zadaća borbenog traganja i spašavanja na kopnu provedena je na području vojnog poligona "Eugen Kvaternik" 22. i 23. svibnja. Izolirani vojnici koji su davali signal ovaj su put bili pripadnici OS-a SAD-a. Na scenu je opet stupio tim Guardian Angels s padobranskim skokom iz aviona HC-130. Doskočili su na područje vojarne "Josip Jović" kod Udbine i ondje se integrirali s timom Zapovjedništva specijalnih snaga OSRH te timom oružanih snaga Rumunjske (helikopter IAR-330 Puma). Kopnenim putem prebacili su se na područje vojnog poligona "Eugen Kvaternik" gdje su tijekom noći proveli zadaće lociranja, zbrinjavanja, zaštite i priprema za izvlačenje izoliranog osoblja. Potonje je na koncu i provedeno helikopterima rumunjskih i hrvatskih oružanih snaga. Prema planu vježbe, tri zadaće borbenog traganja i spašavanja trebale su se provoditi na teritoriju Albanije, a OSRH je sudjelovao u dijelu C2 sustava zapovijedanja i nadzora.

HC-130J COMBAT KING II

HC-130J Combat King II jedini je USAF-ov tip aviona specijaliziran za izvlačenje izoliranog osoblja. Riječ je o inačici aviona C-130J, a u odnosu na njega ima dulji dolet te poboljšane sustave navigacije, uočavanja prijetnji i sustave protumjera. Temeljna mu je zadaća brzo raspoređivanje za izravne operacije izvlačenja osoblja. Može djelovati s neuređenih uzletno-sletnih staza i u protivničkom području. Operacije izvlačenja uključuju padobranske skokove, iskrcavanje opreme te dopunu goriva u zraku i na kopnu. Po potrebi, avionom se mogu provoditi i zadaće humanitarne pomoći, odgovora na katastrofe, sigurnosnog savjetovanja, hitne medicinske evakuacije, kao i neborbene evakuacije.

Proizvođač:	Lockheed Aircraft Corp.
Pogon:	4 x turboelinski motor Rolls-Royce AE2100D3
Potisak:	4 x 4591 KS na vratilu elise
Raspon krila:	40,4 m
Duljina:	29,57 m
Visina:	11,58 m
Operativna masa:	40 369 kg
Maksimalna poletna masa:	74 389 kg
Kapacitet nošenja goriva:	27 832 kg
Korisni teret:	15 875 kg
Brzina:	585 km/h na razini mora
Dolet:	veći od 6437 km
Operativni plafon:	10 000 m
Naoružanje:	sustavi protumjera, mamci
Temeljna posada:	tri časnika (pilot, kopilot, časnik borbenog sustava) i dva člana zadužena za teretni prostor

(izvor: USAF)

HRVATSKA

USPJEŠAN I NA SREDIŠNjem MEDITERANU

Pripadnici 8. hrvatskog kontingenta u međunarodnoj operaciji Sea Guardian krajem svibnja vratili su se u Loru. Kao i dosad, na ponos Hrvatske ratne mornarice izvršili su sve zadaće koje je pred njih postavilo NATO-ovo Savezničko mornaričko zapovjedništvo

TEKST
Domagoj Vlahović
FOTO
Domagoj Vlahović
arhiva 8. HRVCON-a

HRVATSKA RATNA MORNARICA

Kontingent se ponovno vratio u Split s pohvalama MARCOM-a, te posebnim priznanjem za posadu i RTOP-42 Dubrovnik, koji je već šesti put bio u Sea Guardianu

Ratni brod karakterističan po lansirnim kontejnerima na krmenom dijelu usidren je u vojnoj luci Lora u Splitu. Ako na boku vidite veliki broj 42 i ime Dubrovnik, lako možete početi razmišljati o njegovoj zanimljivoj prošlosti. Naime, isprva mu se operativna uporaba manje-više vezala uz zatvorenija mora. Izgrađen u okviru finske klase Helsinki, kao FNS 63 Kotka plovio je Baltikom. A zatim je otisao na jug, dobio oznaku i ime RTOP-42 Dubrovnik i područje operacija postao mu je Jadran. Međutim, već nekoliko godina pokazuje i kako se jako dobro snalazi na otvorenom Sredozemlju, u NATO-ovim operacijama Sea Guardian. Osmi hrvatski kontingenat (8. HRVCON) napustio je Loru 3., a vratio se 24. svibnja. RTOP-42 već je pravi veteran te operacije, bio je to šesti put da Hrvatska ratna mornarica upućuje baš njega. I još jednom, sve zadaće uspješno su izvršene. Noseći hrvatski grb i znak NATO-a iskazao se brod, ali još više svi pripadnici kontingenta. Jer, Sea Guardian kompleksna je operacija i pogrešno je svoditi je isključivo na plovilo i njegovu temeljnu posadu. No, da bismo saznali više detalja, trebali smo se ukrcati na Dubrovnik. Već izvana, još se jednom dalo primjetiti koliko Flota

HRM-a pazi na izgled i urednost svojih brodova. Isto tako, dolazak na brod nemoguć je bez dopusnice dežurnog časnika ili dočasnika, koji nosi osobno naoružanje i kad brod *drijema* usidren u sigurnoj matičnoj luci.

DRON NA BRODU

Naši su sugovornici u jednoj od brodskih prostorija kapetan korvete Stanko Mašković i poručnik bojnog broda Dino Čobo. Mašković je inače zapovjednik broda RTOP-12 Kralj Dmitar Zvonimir, a u Sea Guardianu bio je zapovjednik kontingenta. Dakle, 8. HRVCON imao je 33 pripadnika, od kojih su 32 djelovala

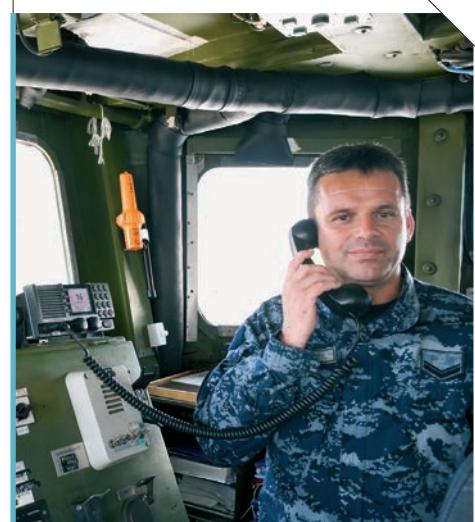
RTOP-42 Dubrovnik
u plovidbi. U drugom
je planu talijanska
višenamjenska
fregata Carlo
Bergamini

na Dubrovniku, a jedan časnik za vezu na zapovjednom brodu operacije, talijanskoj fregati Carabinieri klase Carlo Bergamini (FREMM-IT). Osim članova posade, na RTOP-42 bili su i drugi pripadnici kontingenta, koji inače služe na drugim brodovima ili ustrojstvenim cjelinama HRM-a. Isto tako, u misiju je otišao i dočasnik Obavještajne pukovnije, koji je s hrvatskog broda djelovao s malim besposadnim letjelicama (dronovima). Letjelice su pridnijele boljoj svijesti o situaciji te većoj sigurnosti prilikom prekrcaja s broda na brod. "Ustroj kontingenta formiramo ovisno o posebnim zadaćama svake operacije. Temeljni je cilj Sea Guardiana očuvanje mira i sigurnosti na Sredozemlju, najviše kroz operacije koje podrazumijevaju suzbijanje potencijalnih terorističkih aktivnosti", objašnjava nam kapetan korvete Mašković. Hrvatski kontingenat sudjelovao je u dijelu operacije Focus Operation (FOCOPS 23-3). On je uključivao neborbene zadaće s težištem na stvaranju cjelovite pomorske situacijske slike, a časnici su nam objasnili što je to značilo u praksi. Taj su put osnovno područje djelovanja 8. HRVCON-a bili Malteški i Sicilijanski kanal, posebice područje sidrišta Hurd Bank, gdje su usidreni brojni tankeri trgovačke mornarice. Ono što je zanimljivo su STS (Ship to Ship) aktivnosti kao i određeni obrasci ponašanja te prikupljanje informacija. Sve to kako bi, u skladu sa zapovijedima iz NATO-ova Savezničkog mornaričkog zapovjedništva (Allied Maritime Command – MARCOM), kontingenat slao redovita izvješća o sigurnosnoj situaciji. "Isto tako, sa zapovjednog broda operacije dobivali smo i različite konkretnе zadaće", nabraja kapetan korvete. Nadalje, brodovi Sea Guardiana poput Dubrovnika kroz komunikaciju s civilnim brodovima svojevrsni su promotori Sjevernoatlantskog saveza. Ukažuju im na zadaće i sposobnosti NATO-a na moru, te ih upućuju na suradnju i javljanje dođe li do potencijalnih sigurnosnih problema.

NEZAPAMĆENO U PEDESET GODINA

Baš kao i kapetan korvete Mašković, zapovjednik RTOP-42 poručnik bojnog broda Dino Čobo entuzijast je svojeg poziva. Oni su časnici HRM-a, ali i pomorci u punom smislu riječi. Prate trendove u svjetskim mornaricama, operacijama, brodogradnjom i tehnologijom. Isto vrijedi i za druge pripadnike kontingenta, kojima je međunarodna operacija Sea Guardian prilika da se, djelovanjem daleko od matične luke, dalje izgrađuju u svojim dužnostima i strukama. Brodovi kao što je Carabinieri moderni su, tehnološki kompleksni ploveći ratni strojevi. No, RTOP-42 i svi hrvatski mornari na njemu još su jednom pokazali svoje kvalitete. Poručniku bojnog broda Čobi netom završena misija bila je već peta, ali možda i najzahtjevnija dosad. Naime, svibanj je na južnom Sredozemlju bio obilježen izrazito teškim vremenskim prilikama. Upućeni pripadnici Talijanske ratne mornarice čak su govorili da se takve ne pamte već pedesetak godina. Međutim, naš brod i pripadnici HRM-a savršeno su se prilagodili takvim situacijama. Pa i oni kojima raketna topovnjača koja se ljujla i na kojoj nema puno prostora i nije uobičajeno radno mjesto. Među sugovornicima Hrvatskog vojnika bio je i vrlo iskusni dočasnik stožerni narednik Robert Lozina, koji je

Stožerni narednik Robert Lozina, voditelj komunikacijskog brodskog odjeljka na raketnoj topovnjači Dubrovnik

HRVATSKA RATNA MORNARICA

**Brodovi Sea
Guardiana poput
Dubrovnika
svojevrsni su
promotori NATO-a**

na Dubrovniku voditelj komunikacijskog brodskog odjeljka. U operaciji poput Sea Guardian, u kojoj je interoperabilnost i komunikacija s kolegama iz NATO-a te civilima ključna, njegova je uloga bila vrlo bitna. "Jedini problem mogli su biti kontinuiran boravak u malo brodskog prostora te promjenjivi vremenski uvjeti na Sredozemlju. Inače sam radio u klasičnim smjenama 4 + 8 sati. Bilo je izazovnije i stoga što slične zadaće komunikacije s civilnim brodovima ne radimo na Jadranu", rekao je stožerni narednik.

Poručnik bojnog broda Dino Čobo ističe da naša mornarica sad već ima bogato petogodišnje iskustvo u Sea Guardianu, stoga i pripreme kontingenata te sama provedba operacije idu sve uigranije. Napredak se vidi u pripremi broda, preduputnoj obuci, a onda i u samoj operaciji. Mnoge su logističke i komunikacijske procedure postale jednostavnije, pa se svi pripadnici kontingenata mogu koncentrirati na detalje koji su

im bitni za samo izvršavanje operativnih zadaća. Tijekom operacije provedene su i dvije vježbe, jedna s fregatom Carabiniere i jedna sa zapovjednim izvanobalnim ophodnim brodom P61 klase Diciotti u sastavu Mornaričkog odreda Oružanih snaga Malte. "Uvjebavali smo zajedničke procedure na moru u skladu s NATO-ovim publikacijama kao što su RAS, MISCEX, PASSEX, FLYEX... Provedeno je i zajedničko uvježbavanje timova za prekrcaj na sumnjivi brod (VBSS), kao i medicinskih timova", govori nam zapovjednik RTOP-42.

SPREMNI ZA SVAKU SITUACIJU

Što se tiče posade, poručnik bojnog broda Čobo kaže da su bili spremni i uvježbani za bilo kakvu nepredviđenu situaciju, kakvih, srećom, nije bilo. Kako je već i uobičajeno kad razgovorate s mornarima, dotaknuli smo se i vremenskih prilika. Točno, od početnog okupljanja brodova u Valletti često su bile teške, no kapetan korvete Mašković kaže da Jadran zna biti i nepredvidiviji od Sredozemnog mora: "Nije to bilo nešto što nas je iznenadilo, a naravno i da smo zadaće planirali u skladu s preciznim vremenskim prognozama. I onda je logično da smo sve izvršili kako smo i planirali. To je i zasluga svih na brodu, ekipa koja je uključivala i tri pripadnice bila je vrhunska, uigrana. Svi smo radili svoj posao kako treba, bez ikakvih problema i u najtežim meteouvjjetima, od kužine pa nadalje." Vezano uz brod te njegove pogonske, oružne i senzorske sustave, i on je unatoč godinama pokazao da je dorastao onome što su pripadnici HRM-a od njega i očekivali.

Što se tiče luka u koje su uplovljivali, pripadnici kontingenta su, osim u Valletti, jednom bili u Cataniji na Siciliji na popuni, a jednom u Tarantu na jugu Apeninskog poluotoka na raščlambi i slanju završnog izvješća u MARCOM. Na kraju, obojica časnika ističu da je kontingenat još jednom pokazao da se Hrvatska ratna mornarica itekako ima čime ponositi. "Točno, nemamo tehnologiju kakvu imaju neki drugi, no interes za sudjelovanje u operaciji je velik. Motiviranost, znanje i zalaganje vode nas u vrh. Mogu samo reći da u komunikaciji s kolegama iz NATO-a osjećamo njihov – respekt. A mi se osjećamo korisno i dobro kad izvršavamo takve međunarodne zadaće. Plovidba je nešto što radimo i za što živimo, na moru se najviše i najbrže uči", kaže kapetan korvete Mašković.

Poručnik bojnog broda Čobo dodaje da se kontingenat ponovno vratio u Split s pohvalama MARCOM-a, te posebnim priznanjem za posadu i RTOP-42, koji je već šesti put bio u Sea Guardianu, pa i u ulozi zapovjednog broda cijelog područja operacije. "Pohvale su uvjek dobrodošle. To puno znači posadi, kontingenatu, ali i cijelom HRM-u. S brodom namjene i veličine RTOP-42 izvršili smo sve zahtijevane zadaće, a MARCOM je našu kompaktnost prepoznao kao prednost za određene zadaće. Poučeni dosadašnjim iskustvima i stečenim sposobnostima, smatram kako posada RTOP-42 može nastaviti uspješno sudjelovanje u ovoj operaciji u skladu sa zahtjevima i potrebama MARCOM-a", zaključuje zapovjednik RTOP-42.

**Zapovjednik 8. HRVCON-a kapetan korvete Stanko
Mašković (lijevo) i zapovjednik broda RTOP-42
Dubrovnik poručnik bojnog broda Dino Čobo**

OSRH

Načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj čestitao je najboljim vojnicima i dočasnicima siječnja, veljače i ožujka 2023. te istaknuo kako je važno što su marljivi i ambiciozni te nisu zaboravili na obrazovanje, kao ni na različite obuke i tečajeve

BUDITE UZOR DRUGIMA

Tekst: Tomislava Papić / **Foto:** Josip Kopić

Načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj uručio je priznanja najboljim vojnicima i dočasnicima siječnja, veljače i ožujka 2023. godine. Na svečanosti je uz načelnika GS-a bio i časnički namjesnik Tihomir Slanac iz Ureda prvog dočasnika Oružanih snaga RH.

Admiral Hranj čestitao je najboljim vojnicima i dočasnicima te istaknuo kako vjeruje da su njihova postignuća apsolutno zaslужena. Istaknuo je kako je važno što su marljivi i ambiciozni te nisu zaboravili na obrazovanje, kao ni na različite obuke i tečajeve: "Na taj način dali ste dobar primjer svojim kolegama, a i kao osobe bit ćete bolji i kvalitetniji u svojoj sredini." Naglasio je važnost isticanja najboljih i na taj način stvaranja zdrave

atmosfere u kolektivu te poručio: "Svi mi moramo težiti po načelu meritokracije promovirati najbolje među nama."

Admiral je na kraju zahvalio najboljima na doprinosu i zalaganju te im poručio: "Budite takvi, budite još i bolji, tako da drugima budete uzor, da poželete biti poput vas."

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske proglašeni najboljim vojnicima i dočasnicima priznanja su dobili za profesionalan, predan i savjestan rad te iznimjan doprinos u svojim postrojbama i Oružanim snagama na ponos svih nas i svoje domovine.

Pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske proglašeni najboljim vojnicima i dočasnicima priznanja su dobili za profesionalan, predan i savjestan rad te iznimno doprinos u svojim postrojbama i Oružanim snagama na ponos svih nas i svoje domovine

Za izvanredne rezultate u radu priznanja su primili:

- za najbolju vojnikinju siječnja 2023. – vojnikinja Tena Hanžeković
- za najboljeg dočasnika siječnja 2023. – skupnik Stipo Jukić
- za najboljeg vojnika veljače 2023. – vojnik Toni Jurjević
- za najboljeg dočasnika veljače 2023. – desetnik Josip Vinski
- za najbolju vojnikinju ožujka 2023. – vojnikinja Ana Gverić
- za najboljeg dočasnika ožujka 2023. – nadnarednik Antun Brezak

Razvodnica Tena Hanžeković je vojna policajka u Pukovniji Vojne policije. Posebno se istaknula u profesionalnom i kvalitetnom obnašanju svih zadaća tijekom siječnja 2023. U nekoliko navrata bila je angažirana u ispmoći i ostalim ustrojstvenim jedinicama Pukovnije Vojne policije u provedbi gađanja te provedbi terenske obuke, odvajajući svoje slobodno vrijeme kako bi se nesmetano mogle provesti aktivnosti koje u svojem sastavu nemaju licenciranog borbenog spasioca. Razvodnica Tena Hanžeković svojim zalaganjem i motiviranošću pozitivan je primjer svima u postrojbi i Oružanim snagama te ponosno nosi titulu najboljeg vojnika siječnja 2023.

Skupnik Stipo Jukić zapovjednik je desetine u Hrvatskoj kopnenoj vojsci. Iznimno i profesionalno pristupa svojim dužnostima te sve zadaće izvršava uredno i na vrijeme. Najveće zalaganje pokazao je brigom o stanju materijalno-tehničkih sredstava i psihofizičkom stanju podređenih.

Poseđuju visoke moralne vrijednosti te stručnost, koja mu uvelike pomaže u kvalitetnom i profesionalnom izvršavanju zadaća. Svojom motiviranošću služi kao primjer ostalim kolegama dočasnicima, što je dosad u puno prilika i pokazao.

Vojnik Toni Jurjević vozač je u Hrvatskoj ratnoj mornarici. Posebno se istaknuo u veljači 2023., kad je imao nekoliko zahtjevnih zadaća prijevoza, koje su uključivale i noćne vožnje. Primjer je kojem trebaju težiti ostali vojnici, a zbog svojih je kvaliteta odabran za najboljeg vojnika OSRH za veljaču 2023.

Desetnik Josip Vinski dočasnik je u Obavještajnoj pukovniji. Za dosadašnji rad i zalaganje odlikovan je Medaljom za pomoć institucijama civilne vlasti, te je više puta pohvaljen i nagrađen.

Posebno se istaknuo u veljači 2023. tijekom provedbe zadaća u zimskom i planinskom okružju. Bio je odgovoran i donosio ispravne odluke u ključnim trenucima važnim za opstanak i operativnost te očuvanje života i zdravlja pripadnika postrojbe.

Vojnikinja Ana Gverić je vojna policajka u Pukovniji Vojne policije.

Kroz dežurnu autoophodnju tijekom ožujka 2023. sudjelovala je u nekoliko intervencija poduzimajući sve potrebne mjere i radnje te je na taj način pokazala vojnopolicajsku profesionalnost. Tijekom izvršavanja svih dodjeljenih zadaća pokazuje veliku odgovornost, stručnost i snalažljivost. Svojim entuzijazmom i radnim elanom stvara ozračje uspješnosti i boljštice za cijelu postrojbu.

Nadnarednik Antun Brezak dočasnik je za računalne mreže u Zapovjedništvu za kibernetički prostor. Posebno se istaknuo tijekom ožujka 2023., kad je uspješno izvršio terenske zadaće instalacije i konfiguracije mrežne i kriptozaštitne opreme.

Odabir najboljih nastavlja se, s ciljem odavanja priznanja dočasnicima, vojnicima i mornarima koji svojim djelima i zalaganjem pokazuju iznimnu profesionalnost i požrtvovnost i time nadahnjuju druge te promoviraju najbolje vrijednosti i identitet hrvatskog vojnika.

"Ja se držim one poslovice: Ako nešto želiš, smisliš način kako to postići, ako ne želiš, smisliš izgovor. Gdje god postoji volja, uvijek postoji i način, a ne želim da mi godine, čin ili dužnost koju obnašam budu izgovor da prije svega ne budem – vojnik"

USTRAJNIM, KONTINUIRANIM I POŠTENIM RĀDOM POSTIŽU SE ČUDA

RAZGOVOR

SATNIK

IVAN GERENČIR

POBJEDNIK NATJECANJA ZA
NAJSPREMIJEG PРИПАДНИКА OSRH

Drugom pobjedom u konkurenciji za najspremnijeg pripadnika OSRH, natjecaju "Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku", satnik Ivan Gerenčir pridružio se Anti Joviću i Peri Bertoviću, koji su ostvarili jednak uspjeh. Štoviše, kao i 2021., opet je pobijedio kao najstariji natjecatelj. Na nedavnom je natjecanju stazu od Pakraca do Okučana najbrže prošao, noseći oznake bojne Pume Gardijske oklopno-mehanizirane brigade.

KAD NETKO POBIJEDI DVAPUT, LOGIČNO GA JE PITATI KOJA MU JE POBJEDA DRAŽA?

Ne bih rekao da mi je neka draža, čak bi tim dvama natjecanjima dodao i ono iz 2019. i osvojeno drugo mjesto. Tada sam nastupio prvi put i skupnik Knežević pobijedio me doslovno na zadnjih 500 metara pred ciljem, na usponu pred crkvom u Udbini. Iz tog natjecanja naučio sam kako puno, uvidio na čemu trebam poraditi i došao do dvije pobjede.

MOŽETE LI POVUĆI PARALELU POD SVA NATJECANJA NA KOJIMA STE SUDJELOVALI? KOJE JE BILO NAJZAHTJEVNije?

Složit ćete se da je svako natjecanje imalo svoje specifičnosti. Ono 2021. odvijalo se kasno u lipnju, tako da su temperature bile iznimno visoke. No to je meni bila komparativna prednost u odnosu na mlađe kolegice i kolege jer lakše toleriram takve ekstremne situacije. Ove je pak godine konfiguracija staze bila specifična i svakako je u velikoj mjeri izražaja došlo iskustvo. Natjecanje nam nije olakšala niti ona dodatna ploča pancirke, pa smo startali s još 3,5 kg tereta više. Prošla godina za mene je rezultatski bila najslabija, a kako sam na natjecanje došao direktno s vježbe na zemljištu u Središtu za borbenu obuku, jednostavno – bolje nije išlo.

JESTE LI SE SMATRALI FAVORITOM PRIJE NATJECANJA? IMALI STE NEKOLIKO MLAĐIH IZRAVNIH KONKURENTA.

Rekao bih da je bio 81 mlađi konkurent. Što se tiče uloge favorita, ne želim biti prepotentan, ali svakom natjecanju pristupam s idejom da idem pobijediti. Ako je netko bolji, uvijek će mu prvi čestitati. Ako sam ja pravi, a netko me pritom pobijedi, znam koliko vrijedi njegov rezultat.

NEKOLIKO MJESECI PRIJE NATJECANJA TEŠKO STE SE OZLJEDILI. KAKO STE TO USPJELI PREVLADATI?

Da, 2. studenog 2022. prilikom dolaska na posao u Varaždin pao sam na izlazu iz autobusa. Slomio sam kralježnicu, srećom u sakralnom dije-

RAZGOVARAO

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt
Josip Kopi

RAZGOVOR // SATNIK IVAN GERENČIR

lu, tako da nisu ostale fatalne posljedice. Odluka da ponovno nastupim ove godine isključivo je moj slavonski mentalitet, inat, prkos i ponos. Blago je reći da supruga, koja je usput budi rečeno lječnica, nije bila oduševljena tom idejom, ali me podržala. Posljedice te odluke osjećam i vjerojatno će osjećati u danima koji slijede, jer umjesto da budem na bоловanju i oporavku šest mjeseci ja sam nakon pet mjeseci i 29 dana osvojio natjecanje.

ODLUKA O POBJEDNIKU

PROČITALI SMO KOMENTAR DA JE POBJEDNIK BIO ODLUČEN VEĆ NAKON PRVE DIONICE, KOJU JE OBILJEŽILO KONTINU-IRANO TRČANJE UZBRDO. SLA-ŽETE LI SE S TIM?

Ne. Odluka da rano izbijem na čelo došla je isključivo kako bih izbjegao moguće čepove na prvoj radnoj točki. Drugu radnu točku, Navigacija, išao sam nešto sporije da bih bio što sigurniji uz onu latinsku *Festina lente* (požurite polako), a natjecanje je prelomljeno na petoj radnoj točki, Bacava-

"Bombu sam pogodio iz prve, a u tom trenutku bio sam vodeći. Osjećao sam da sam dobro rasporedio snagu i imao i više nego je potrebno svježine, te sam znao da o pobjedniku isključivo odlučujem ja sam"

nje ručne bombe. Naime, ta je točka bila negdje na pola staze, nakon zadnjeg ozbiljnog uspona, a meni je inače *crna mačka*. Bombu sam pogodio iz prve, a u tom trenutku bio sam vodeći. Osjećao sam da sam dobro rasporedio snagu i imao i više nego je potrebno svježine, te sam znao da o pobjedniku isključivo odlučujem ja sam.

KAKO KOMENTIRATE RADNE TOČKE? JESTE LI IG-DJE IMALI PROBLEMA?

Sve pohvale organizatorima natjecanja. Radne točke bile su iznimno dobro posložene u smislu da nije bilo čepova koji bi utjecali na ishod natjecanja. Ovo natjecanje sažetak je vojnog poziva, u onom svojem osnovnom, izvornom obliku. Budući da ovaj poziv živim već 28 godina, mogu reći da se skupilo dovoljno iskustva i sve te radne točke uvježbavalo mnogo puta. Rekao bih: ubočen dan u uredu.

NA CILJU SU VAS NA POSEBAN NAČIN DOČEKALI KOLEGE IZ TRKAČKOG KLUBA. KOLIKO VAM JE TO ZNAČILO?

Zapravo, to su bili ljudi iz više udruga koje se bave rekreativnim trčanjem, mahom bivši i poneki još uviјek djelatni vojnik koji prigodnim trčanjima obilježavaju značajne obljetnice iz Domovinskog rata. Budući da oni nisu znali za naše natjecanje, a ni mi da će se oni tamo zateći, sve je ispalо spontano i samim time još ljepše.

OPET STE POTVRDILI DA GODINE NISU VAŽNE. ČINI LI VAS TO PONOSNIM?

Da. Ja se držim one poslovice: Ako nešto želiš, smislš način kako to postići, ako ne želiš, smislš izgovor. Gdje god postoji volja, uviјek postoji i način, a ne želim da mi godine, čin ili dužnost koju obnašam budu izgovor da prije svega ne budem – vojnik.

ŠTO NA VAŠE POBJEDE KAŽU KOLEGE, A ŠTO OBITELJ?

Što se tiče moje bojne, 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume GOMBR-a, svakako je bitno istaći da sam imao maksimalnu potporu sve ovo vrijeme. Bojnik Slavinec mi je omogućio da si organiziram obvezе u Pododsjeku kako mi odgovara i pri tome mi ostavio na raspolaganju dovoljno vremena za pripreme. Jer, morate razumjeti da ovo natjecanje nadilazi redovitu brigu o vlastitoj psihofizičkoj spremi, na što smo svi obvezni. Povratak u postrojbu nakon natjecanja bio je posebno emotivan, u što se uključila i Udruga 7. gbr Puma. Takav doček pokazuje kakav respekt prema ostvarenim rezultatima imaju ljudi koji razumiju što znači biti vojnik. Što se tiče obitelji, supruga i kći ispekle su večer prije natjecanja kolače da u cilju proslavimo rezultat, jer moji su znali koliko sam truda uložio i koliko sam bio nabrijan. Znali su da me mogla zaustaviti samo neka jako, jako ozbiljna ozljeda.

IZNENAĐENI STRANCI

OVE SU SE GODINE JAKO ISTAKNULI STRANI NATJECATELJI. JE LI VAS TO IZNENAĐILO?

Ne. Budući da sam čuo da većina njih dolazi iz nekonvencionalnih, mahom specijalnih postrojbi svojih zemalja, jasno je bilo da su spremni. Kvalifikacijska gađanja samo su potvrdila koliko su dobri, jer ti ljudi prvi su se put susreli s našom puškom VHS-D2, koja je odlično naoružanje, ali ipak su je prvi put koristili i ostvarili odlične rezultate. To dokazuje da su s oružjem i vojničkim zadaćama *na ti*.

JESTE LI USPJELI ČUTI MIŠLJENJA PRIPADNIKA MUP-A TE STRANIH ORUŽANIH SNAГA O NATJECANJU I NJEGOVОJ TEŽINI?

Razgovarao sam u cilju s nekoliko najbržih stranaca, više je to bila kurtoazna razmjena čestitanja. No, ono što je zajedničko svima njima jest da su iznenađeni zahtjevnošću natjecanja, tj. naglašavaju da im je ovo najteže na kojem su dosad nastupili.

GOMBR KAO DA JE PRISVOJIO POBJEDNIČKI NASLOV. OSVOJILI STE TRI ZAREDOM. U ĆEMU JE TAJNA VAŠE BRIGADE?

Nema tajne. U GOMBR-u se profilirala skupina sada već zrelih vojnika i dočasnika, koji su svake godine spremni za najveće domete. To nisu pripadnici koji se pripremaju mjesec ili dva prije natjecanja, nego kontinuirano cijele godine. Pred natjecanje te se pripreme podignu na još višu razinu. Uvježbavaju se radne točke u skladu s elaboratom natjecanja za tu godinu, naprave kvalifikacije na razini brigade i na natjecanje idu oni najspremniji.

OSTAJE LI NAJVEĆI PEHAR I DALJE REZERVIRAN ZA GOMBR?

Nastave li raditi kako smo radili do sada – DA.

NEKI VAŠI KOLEGICE I KOLEGE SUĐELOVALI SU NA NATJECANJIMA NA KOSOVU I U MINNESOTI. KAKO OCJENJUJETE NIJHOV USPJEH?

Uspjesi su odlični. Što se tiče natjecanja na Kosovu, pobednika iz 2021. desetnika Ličanina i ovogodišnjeg pobjednika desetnika Jelića poznajem jako dobro i rezultati me ne iznenađuju. Što se tiče ostalih kolega, njih ne poznajem osobno i samo im mogu čestitati na ostvarenim rezultatima. Što se tiče Minnesota, čujem da pobjednik njihova natjecanja iz Nacionalne garde dobiva značajne benefite kada pobijedi, u vidu odabira škole i mjesta rasporeda na novu dužnost. Stoga je jasno da domaći natjecatelji imaju dodatni motiv. Za naše, tu je još i jezična barijera, pa stoga još više cijenim njihove rezultate.

IZ ŠOKOLOVA STE SE VRATILI U PUME. ZAOKRUŽUJE LI TO VAŠU VOJNICU KARIJERU?

Ako mislite u smislu podvlačenja crte i retrospektive jedne karijere, jedne možda ne velike, ali svakako zanimljive karijere, odgovor je: Da, to je to. Kada napravim presjek, u vojsku sam ušao sa 19 godina, samo nekoliko mjeseci nakon mature, za vrijeme završnih operacija Domovinskog rata i tada nisam kao većina moje generacije upisao fakultet. Kao dočasnik sam prošao dužnosti vođe tima, zapovjednika desetine i 1. dočasnika voda. Kao časnik obnašao sam dužnosti vođe tima, zapovjednika voda, zamjenika zapovjednika satnije, operativnog časnika, zapovjednika satnije i sada sam voditelj

“U GOMBR-u se profilirala skupina sada već zrelih vojnika i dočasnika, koji su svake godine spremni za najveće domete. To nisu pripadnici koji se pripremaju mjesec ili dva prije natjecanja, nego kontinuirano cijele godine. Pred natjecanje te se pripreme podignu na još višu razinu”

Pododsjeka S3 Manevarske bojne. Objektivnu ocjenu kvalitete i učinkovitosti toga rada moraju dati moji nadređeni. Ja od ovoga više ne znam i ne mogu. Ono što mogu vrednovati rezultati su na vojnim natjecanjima, a natjecao sam se u krosu, orientacijskom trčanju, vojnem petoboju te za najspremnijeg pripadnika. Na svim tim natjecanjima redovito sam osvajao odličja, nekada pojedinačno a nekada timski, a na natjecanju “Memorijal bojnik Davor Jović – natjecanje Prvi za Hrvatsku” u četiri sam nastupa ostvario dvije pobjede i jedno drugo mjesto, a to su do sada rezultati kojima se nitko drugi ne može podići.

KAKAV BISTE SAVJET DALI MLADIM VOJNIKINJAMA I VOJNICIMA KOJI ŽELE BITI SPREMNI POPUT VAS?

Ustrajnim, kontinuiranim i poštenim radom postižu se čuda. To nije najbrži način, svakako nije niti najlakši, ali kada se osvrneš iza sebe i što je još važnije, kada se pogledaš u ogledalo, znaš da je to jedino ispravno.

VOJARNA "VITEZ DAMIR MARTIĆ"

Na dvotjednim predavanjima s praktičnim vježbama sudjelovao je 21 polaznik iz Hrvatske, Azerbajdžana, Jordana, Kosova, Slovenije i Zambije

NOVE PLAVE KACIGE

Novi tečaj za vojne promatrače UN-a (UNMOC) koji provodi Središte za međunarodne vojne operacije "Josip Briški" još je jednom dokazao kvalitetu i vrijednost, što su potvrdili i strani instruktori te polaznici

TEKST

Jelena Dedaković

FOTO

Jelena Dedaković
Marija Čičak

Jutarna kiša koja lije po Svetoj Nedelji kao da se ne dotiče protagonista naše priče. Jutarnji je briefing završen, dužnosti podijeljene. Motori vozila već rade dok njihovi putnici oblače pancirke i stavljuju kacige specifične plave boje s prepoznatljivim logom i natpisom UN-a. Spremni su izvršiti zadaću. Tijekom dvotjednih predavanja s praktičnim vježbama, 21 polaznik iz Hrvatske, Azerbajdžana, Jordana, Kosova, Slovenije i Zambije stekao je teorijska znanja o organizaciji Ujedinjenih naroda, ciljevima, načelima i vrijednostima za koje se zalažu, organizacijskoj strukturi te načinima ostvarivanja ciljeva. Upoznali su se također s dužnostima i zadaćama vojnih promatrača koji sudjeluju u provedbi operacija očuvanja mira. U tijeku je završna vježba 26.

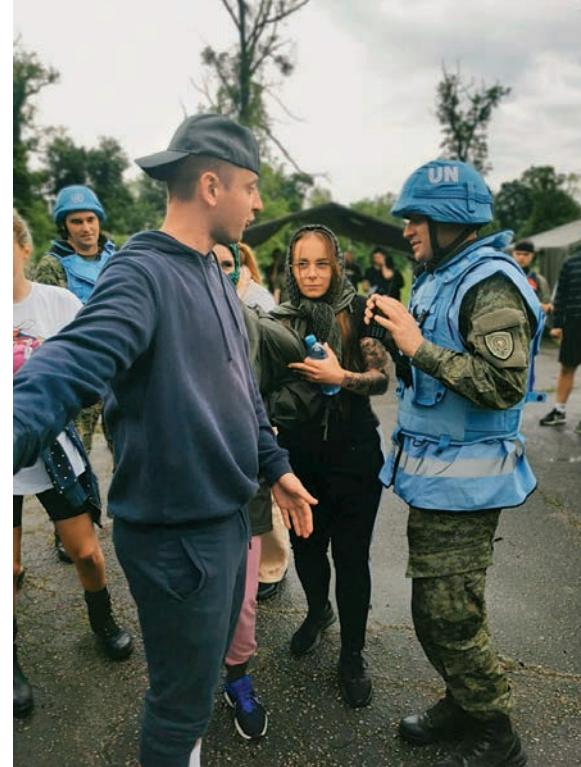
tečaja za vojne promatrače UN-a (United Nations Military Observer Course – UNMOC) koji provodi Središte za međunarodne vojne operacije "Josip Briški". I polaznici moraju primijeniti stečena znanja u praksi.

TKO SU NAPADAČI?

Prema scenariju koji se odigrava u izmišljenoj zemlji, tri izmišljene strane u sukobu su već desetljećima. Potpisano je nekoliko mirovnih sporazuma, a UN šalje "plave kacige" sa zadaćom nadziranja poštivanja sporazuma. Predzadnji je dan završne vježbe, a dosad su se polaznici upoznali i razgovarali sa zapovjednicima postrojbi sukobljenih strana, s lokalnim civilnim vlastima i stanovnicima, s lokalnim medijima te djelatnicima nevladinih organizacija. Od zapovjedništva dobivaju zadaću s kojom se još nisu susreli. U njihovu području odgovornosti nalazi se izbjeglički kamp u kojem je smješteno 2500 civila, koji pripadaju istoj etničkoj skupini kao i jedna od strana u sukobu. U jutarnjim satima, UN-ovci dobivaju informaciju da je kamp napadnut, a njihova je zadaća pokušati utvrditi tko su napadači te napraviti analizu kratera koji je napravio udar nepoznatog projektila. Vožnja do izbjegličkog kampa klasična je ophodnja po UN-ovim procedurama. Zato su budući vojni promatrači, zahvaljujući prethodnim ophodnjama, vrlo lako pronašli kamp. No ono što će ondje zateći nisu mogli ni zamisliti. Zahvaljujući naporu pripadnika Bojne NBKO i pripadnika Središta za međunarodne vojne operacije "Josip Briški", "izbjeglički kamp" postavljen u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu zorno prikazuje moguću realnu situaciju izbjegličkog kampa. Tu su djelatnici UNHCR-a, UNICEF-a i nevladinih organizacija koji vode kamp i skrbe se o izbjeglicama. Nema hrane, vode ni lijekova, a jedini konvoj pomoći upućen u kamp na putu su otplaćivali nepoznati počinitelji. Ophodnja parkira vozila na ulazu u kamp i dolazi do voditeljice kampa, praćena negodovanjem i oštrim pogledima ondje smještenih izbjeglica. Prema sporazumu koji su potpisale strane u sukobu, prije nekoliko mjeseci trebao im je biti osiguran povratak kućama. Za neprovodenje sporazuma krive UN, no to nije jedino za što ga smatraju odgovornim. Optužuju promatrače za pristranost, inertnost, nebrigu za probleme ljudi u kampu i u cijelom području odgovornosti.

UN-ovi promatrači nasuprot naoružanim igračima uloga: polaznike je bitno opteretiti zadaćama i incidentima kako bi iskusili multikulturalni timski rad pod stresom

"Izbjeglički kamp" postavljen u vojarni "Pukovnik Marko Živković" zorno prikazuje moguću situaciju u takvim naseljima

Satnik Heinz Nitsch, pripadnik pričuvne komponente OS-a Republike Austrije, već je drugu godinu instruktur na tečaju UNMOC

PROSVJEDI I NEREDI

Naši budući vojni promatrači UN-a ulaze u kamp i svjedoče podjeli zadnjih preostalih zaliha vode oko koje se izbjeglice smještene u kampu optimaju. Slušaju probleme i molbe izbjeglica te sprečavaju ulazak vojske jedne od sukobljenih strana u kamp. Dok ih voditeljica kampa vodi do šatora u kojem će razgovarati, prilaze im trudnice i majke te mole za pomoć oko djece. Pretučeni muškarci žale se da ih napadaju dok odlaze tražiti posao, a volonteri nevladinih udruga

Dojmovi polaznika

Bojnik Madalitso Mumba, pripadnik Ratnog zrakoplovstva Oružanih snaga Republike Zambije

Bojnik Madalitso Mumba pripadnik je Ratnog zrakoplovstva Oružanih snaga Republike Zambije od 2012. Tečaj za vojne promatrače UN-a koji provodi Središte za međunarodne vojne operacije "Josip Briški" dio je predputne UN-ove obuke koju prolazi te kaže kako bi volio završiti još UN-ovih tečajeva. Smatra da je tečaj dobro organiziran te ističe profesionalizam instruktora i kolega polaznika. "Interakcija na relaciji instruktor – polaznik iznimno je kvalitetna, osigurava prostor za učenje, a instruktori su vrlo rado odgovarali na sva naša pitanja. Posebnu težinu tečaju dalo je upravo iskustvo naših instruktora iz misija. Siguran sam da će upravo njihova iskustva pomoći da budem što bolji časnik u misiji," kaže bojnik Mumba, dodajući kako ga je teorijski dio tečaja dobro pripremio za završnu vježbu. Bojnik navodi kako je završna vježba bila izazovna, te ističe rad u međukulturalnom okruženju, a posebice timski rad. "Moji kolege na tečaju uglavnom su pripadnici kopnene vojske te je za mene kao pripadnika ratnog zrakoplovstva ovo bilo iskustvo kroz koje sam naučio nove stvari," kaže bojnik Mumba. Poseban izazov bile su mu UN-ove radiokommunikacijske procedure, koje se razlikuju od onih koje on koristi u svojem svakodnevnom radu. Časnik iz afričke zemlje osvrnuo se i na ostale sudionike u provedbi tečaja: "Igrači uloga vrlo su profesionalno odigrali svoje uloge. Osim teorijskog dijela koji smo prošli, incidenti koje su nam izazivali igrači uloga pripremaju nas za stvarne situacije, a što su oni stručniji i profesionalniji i obuka je realističnija," zaključuje bojnik.

Natporučnica Ena Perduv, pripadnica 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade

Natporučnica Ena Perduv zapovjednica je Satnije za vatrenu potporu 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske mehanizirane brigade. Nakon Tečaja osnova pregovaranja i UN-ova tečaja sveobuhvatne zaštite civila, vratila se u Središte za međunarodne vojne operacije "Josip Briški" po nova znanja koja će je pripremiti za upućivanje na dužnost vojnog promatrača u UN-u. Kaže nam kako su energija, znanje i volja koje su instruktori uložili u provedbu tečaja iznimni, a osobno iskustvo instruktora neprocjenjiv je alat u obuci. "Vježbovni je dio obuke intenzivan i ne štedi nikog. Smatram da je to najbolji način učenja i implementiranja znanja koje smo stekli u teorijskom dijelu tečaja. Iako nas ništa ne može u potpunosti pripremiti za stvarne situacije, količina stresa koju su nam igrači uloga izazvali kroz incidente svakako može dočarati dio atmosfere u operacijama," kaže natporučnica Perduv, zaključujući kako je UNMOC tečaj s kojeg dosad nosi najviše teorijskog i praktičnog znanja.

pozivaju ophodnju na odgovornost jer nisu pružili osiguranje konvoju koji je napadnut i opljačkan. Ispred šatora u kojemu je sjedište organizacije i voditeljice kampa izbjegaju neredi, a izbjeglice prosvjeđuju optužujući "plave kacige" da ne rade svoj posao i da ih nije briga za njihove probleme. U takvim uvjetima, voditeljica kampa objašnjava ophodnji probleme u kampu, od kojih ističe napad na kamp koji se dogodio prethodne večeri. Nakon što su prikupili potrebne informacije, ophodnja analizira krater i vraća se u bazu napisati potrebna izvješća, odraditi brifing i spremiti se za izvršenje novih zadaća u sklopu završne vježbe tečaja. Sve su to zadaće temeljene na stvarnim iskustvima iz misija koje, poput uvjernjivo simuliranog posjeta izbjegličkom kampu, pripremaju polaznike za izvršavanje očekivanih zadaća u UN-ovim operacijama potpore miru.

MEĐUNARODNA RAZMJENA INSTRUKTORA

Među plavim pancirkama vidimo nekoliko žutih prsluka. Kao i na svakoj vježbi, oni označavaju pripadnike koji na vježbi ne sudjeluju. Na vježbi koju opisujemo to su instruktori koji prate i ocjenjuju buduće vojne promatrače. Jedan od njih je satnik Heinz Nitsch, pripadnik pričuvne komponente OS-a Republike Austrije. Zahvaljujući petnaestogodišnjem iskustvu sudjelovanja u NATO/PzM i UN-ovim mirovnim operacijama, kao i OEES promatračkim misijama u kojima je sudjelovao kao civil, zadnjih

Svaka zemlja ima svoj pristup obučavanju za provedbu zadaća u UN-ovim misijama, no istodobno je bitno da se slijede smjernice UN-a

pet godina radi u austrijskom Centru za međunarodne vojne operacije kao instruktor i direktor vježbi. Već drugu godinu sudjeluje kao instruktor na UNMOC-u SMVO-a. S hrvatskim časnicima surađivao je u misiji u Zapadnoj Sahari (MINURSO) i veseli ga što je dobio priliku nastaviti suradnju u Središtu "Josip Briški". "Ovo mi je drugi put da kao instruktor sudjelujem na ovom tečaju, a upravo je uspješna suradnja i vedra atmosfera jedan od razloga zašto sam ponovno ovdje," kaže satnik Nitsch. Objasnjava kako svaka zemlja ima svoj pristup obučavanju za provedbu zadaća u UN-ovim misijama. No, istodobno naglašava da je bitno da se slijede smjernice UN-a, što SMVO "Josip Briški" radi vrlo profesionalno. "Praktični dio tečaja, odnosno završna vježba, dobro je osmišljen, a ova razmjena instruktora omogućuje da dijelimo iskustvo i različite metode poučavanja, što svi na kraju koristimo za profesionalni razvoj," kaže austrijski časnik. Za polaznike kaže da su možda i mislili da će završna vježba biti laka, no objasnjava

VOJARNA "VITEZ DAMIR MARTIĆ"

nam kako je vrlo bitno opteretiti ih zadaćama i incidentima kako bi iskusili multikulturalni timski rad pod stresom. "Činjenica da su polaznici iz šest različitih zemalja podrazumijeva da su postojali izazovi različitih pristupa provedbi zadaća na početku vježbe. No smatram da je upravo jedna od svrha ovog tečaja naučiti polaznike kako raditi u međunarodnom okruženju." Satnik Nitsch objašnjava još neke posebnosti Tečaja za vojne promatrače UN-a. Naime, većina polaznika dolazi iz vojnih organizacija u kojima su usvojili vojnički pristup izvršavanju zadaća i komunikaciji. Stoga ih treba senzibilizirati za različitosti između vojnih i civilnih navika. "Tijekom tečaja treba naučiti kako primjenjivati vojne vještine u civilnom okruženju. To je proces koji se ne događa preko noći, a upravo je Tečaj za vojne promatrače UN-a krucijalan za početak tog procesa," zaključuje satnik Nitsch.

Organizatori, instruktori i polaznici tečaja

PRISEGA ROČNIKA U POŽEGI

Ukupno 56 ročnica i ročnika, među kojima i troje ugovornih pričuvnika – vrhunskih sportaša, 3. lipnja 2023. u vojarni "123. brigade Hrvatske vojske" prisegnulo je na vjernost domovini

U 38. naraštaju ročnika 40 je muškaraca i 16 žena. Dolaze iz svih županija, od Dubrovačko-neretvanske do najistočnije – Vukovarsko-srijemske. Obuka je započela 23. svibnja i trajat će osam tjedana. Nakon polaganja prisege započinje intenzivna obuka iz različitih programskih područja, od rukovanja osobnim naoružanjem do taktičkih zadaća, a provodi se u vojarni "123. brigade HV" u Požegi i na vojnim vježbalištima "Novo Selo" i "Glavica". Krajnji je cilj obuke svladati temeljne vojne vještine i znanja, koje će nadograđivati u nastavku vojne karijere. Dragovoljni ročnici koji uspješno završe obuku dobivaju voj-

nostručnu specijalnost strijelca pješaštva, čime se ispunjava jedan od uvjeta za njihov prijam u djelatnu vojnu službu. Oni koji se odluče za nastavak vojne karijere bit će nakon temeljne pozvani na specijalističku vojnu obuku i primljeni u djelatni sastav. Svi ostali postaju pričuvnici Oružanih snaga RH.

Troje vrhunskih sportaša – skijaši Samuel Kolega i Leona Popović te boksačica Sara Beram, nakon obuke iz pješačkog naoružanja obuku nastavljaju u matičnim klubovima, a status pričuvnika Oružanih snaga RH ovisit će o njihovim sportskim rezultatima.

Svečanoj prisuci 38. naraštaja ročnika nazočio je izaslanik ministra obrane RH ravnatelj Uprave za ljudske potencijale u Ministarstvu obrane Ivan Jušić, načelnik GS OSRH admiral Robert Hranj, izaslanik Predsjednika Republike i vrhovnog zapovjednika OSRH savjetnik Predsjednika za obranu umirovljeni general-bojnik Ivica Olujć, načelnik

TEKST
OJI

FOTO

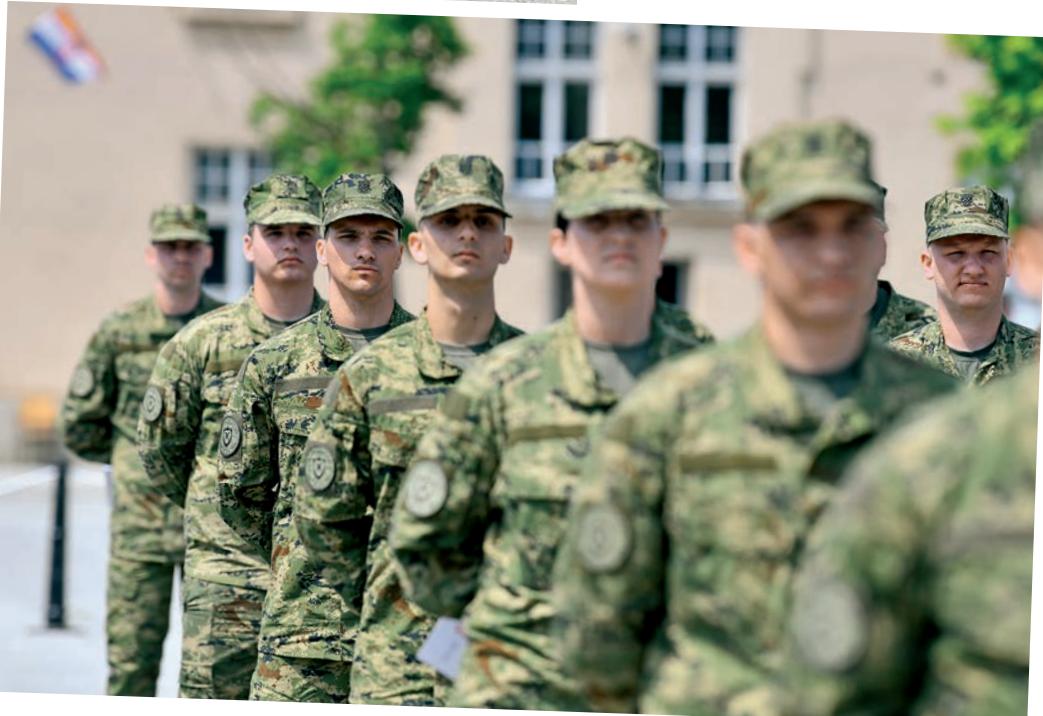
Tomislav Brandt

VOJARNA "123. BRIGADE HRVATSKE VOJSKE"

Stožera – zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Tihomir Kundid i zapovjednik Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan" brigadni general Željko Ljubas. Svečanosti su nazočili i obitelji i prijatelji ročnika, koji su ih podržali u odluci da se pridruže velikoj obitelji Hrvatske vojske.

"U mladim ljudima vidimo ključnu snagu i motivaciju"

Ministar obrane Mario Banožić uputio je 3. lipnja čestitku novim ročnicima.

"(...) Vaša odluka za odlazak na dragovoljno vojno osposobljavanje, uvijeren sam, prvenstveno je motivirana velikom ljubavlju prema vlastitoj domovini. Međutim, uvjeren sam kako imate i veliku želju da vaša svakodnevica bude zanimljiva, uzbudljiva i na koncu, da vam pruža mogućnost stalnog napredovanja i usavršavanja. Provodenjem projekata modernizacije sposobnosti Hrvatske vojske, naše Oružane snage opremamo suvremenim tehnologijama i stvaramo poslodavca koji odgovara na sve potrebe mlađih ljudi. Upravo u mlađim ljudima vidimo ključnu snagu i motivaciju za daljnje unapređenje našeg obrambenog sustava jer vjerujemo kako ga mlađi ljudi, svojim promišljanjima i vizijama, mogu značajno unaprijediti i ojačati. Pozivam vas da svoj put nastavite u Hrvatskoj vojsci te da ju u nadolazećem razdoblju zajedno osnažujemo i razvijamo. Dobro nam došli!", stoji uz ostalo u čestitki.

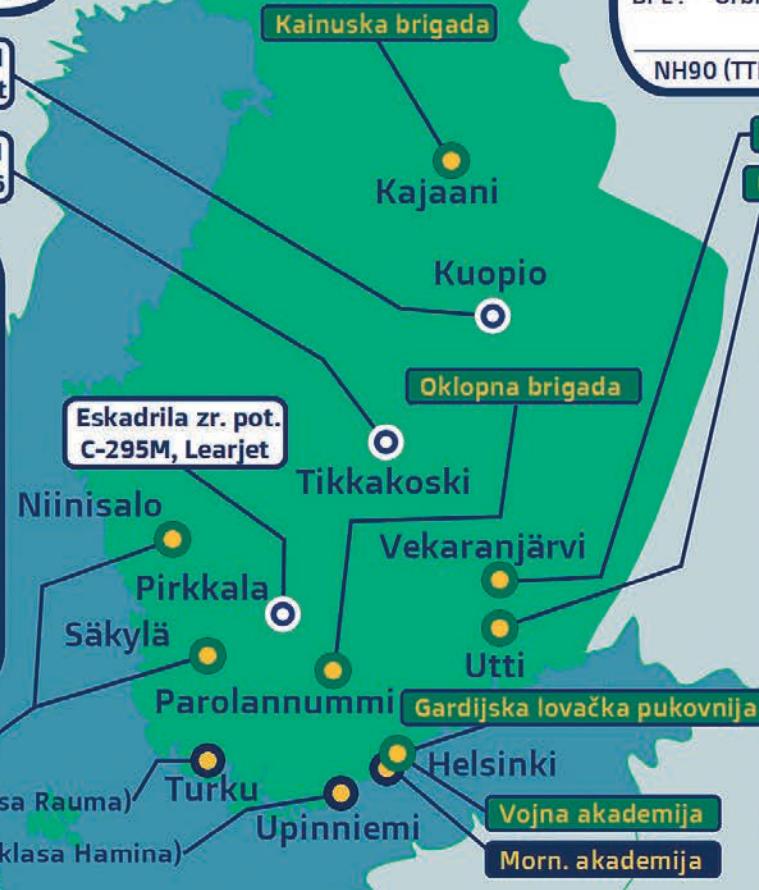
Finske obrambene snage (Suomen puolustusvoimat)

Zrakoplovstvo (Ilmavoimati)	
~2000 pro. + 1000 roč.	
Zrakoplovi	
F/A-18C Hornet	55
BAE Hawk Mk51(A)	16
Airbus C-295M	3
Pilatus PC-12NG	6
F/A-18D Hornet	7
BAE Hawk Mk66	16
Learjet 35A/S	3
Grob G 115E	28

Mornarica (Merivoimat)	
~1400 pro. + 1700 roč.	
Plovila	
4 raketne topovnjače klase Hamina	
4 raketne topovnjače klase Rauma	
2 minopolagača klase Hämeenmaa	
3 minopolagača klase Pansio	
3 minolovca klase Katanpää	
~50 desantnih čamaca pješaštva	
Obalna obrana	
RBS-15, K53(130mm), Euro Spike ER	

Obalna flota	
6. eskadra (klasa Rauma)	
7. eskadra (klasa Hamina)	

Kopnena vojska (Maavoimat)	
~ 4400 pro. + 10 000 roč.	
Oklop i topništvo	
Tenkovi : 100 Leopard 2A6	(+100 A4)
BVP : 200+ BMP-2MD, CV9030	
OT gus. : 300+ MT-LB, MT-LBV	
OT kot. : 500+ XA-185/202/203/AMV	
S.top. : 100+ K9 Thunder, Gvozdika	
V.top. : 650+ 122/152/155mm	
VBR : 70+ M270 MLRS, RM-70/85	
PZ sustavi : NASAMS II	
Crotale NG, RBS-70, Stinger	
PT or. : Spike MR/LR, NLAW, APILAS	
BPL : Orbiter 2b, ADS-95 Ranger	
Helikopteri	
NH90 (TTH) 20	MD 500D/E 7

Karelijska brigada	
Utijska lovačka pukovnija	
Helikopter. bojna NH90, MD500	
Finska granična straža (Rajavartiolaitos)	
~ 2700 pripadnika	
Plovila	
Turva, Tursas i Usiko	
40+ patrolnih čamaca	
6 lebdjelica Griffon	
Avioni i helikopteri	
AW119K Koala	4
Bell 412(EP)	3
AS332L1/H215	5
Dornier Do228	2

Skandinavska zemlja 4. travnja postala je 31. članica najjače međunarodne vojne organizacije. Obrambene snage Finske moderna su i dobro opremljena vojska, koju pomaže i snažna vojna industrija, stoga je korist od članstva uzajamna

FINSKA NOVA ČLANICA NATO-A

TEKST Marin Marušić

Finska je nedavnim ulaskom u Sjevernoatlantski savez i službeno okončala svoju dugogodišnju obrambenu politiku vojne neutralnosti i izbjegavanja svrstavanja tijekom međunarodnih sukoba. Neutralnost je bila rezultat geografskog položaja i povijesnog iskustva zemlje koja se nalazila između suprotstavljenih zemalja i blokova. Takva politika zahtijevala je snažan sustav vlastite, samostalne obrane, koji se održao do danas. No, to je i za bogatu skandinavsku zemlju velik izazov. Površinom je usporediva sa zemljama poput Njemačke i Poljske, a ima samo oko 5,5 milijuna stanovnika. Ima usto i dugu granicu, koja se u gotovo jednakim dijelovima (1300 km) odnosi na pomorsku granicu, granicu sa Švedskom i Norveškom te s Ruskom Federacijom. Prirodi okoliš zemlje nudi i obrambene prednosti jer gotovo 90 posto površine Finske čine šume i jezera. Zbog relativno malobrojnog stanovništva, sustav obrane oslanja se na velik broj ljudi koji prolaze široko obuhvatan sustav vojne obveze, obučene pričuvne snage i profesionalno vojno osoblje. Vojna obveza vrijedi za sve muškarce koji su navršili 18 godina, dok je za žene na dragovoljnoj osnovi. Ovisno o sposobnostima i potrebama ročnika, služenje traje nešto manje od šest, devet ili 12 mjeseci. Gotovo pola obveznika služi šest mjeseci, a pola nešto manje od godine. Obuku godišnje prođe oko 21 000 vojnih obveznika. Nakon odsluženja obveznici su u pričuvnom sastavu dok ne navrše 50 godina. Za časnike i dočasnike raspoloživost u pričuvu traje do 60. godine. Unutar tog vremena obveznici mogu periodično biti pozvani na obnavljanje obuke u ukupnom trajanju od 80 do 150 dana, ili maksimalno 200 dana za časnike i dočasnike. U ratnom stanju ukupno brojno stanje oružanih snaga može biti više od 280 000 ljudi pod oružjem. Raspoređeni su u postrojbe

KoV-a, mornarice, zrakoplovstva, a u novije vrijeme i Finske granične straže.

RAZNOLIKE BRIGADE

Najveća je grana Finskih obrambenih snaga (Puolustusvoimat) Kopnena vojska (Maavoimat) – osnovni sastav čini 4500 profesionalnih vojnika i civila. Nositelji su borbene sposobnosti osam postrojbi razine brigada. Njihova je glavna uloga obrana ključnih područja i objekata, obuka vojnih obveznika te potpora drugim državnim institucijama. Zanimljiva je vojna akademija, službenog naziva Škola kopnenog ratovanja (Maasotakoulu), koja ima status brigade. Njezine su osnovne ustrojstvene cjeline Središte za obuku, Škola za pričuvne časnike i Vojno istraživačko središte. Od osam glavnih postrojbi pet su i nominalno i ustrojbeno *klasične* brigade. Radi se o Oklopnoj (Panssariprikaati), Lovačkoj (Jääkäriprikaati), Poriskoj (Porin Prikaati), Kareljiskoj (Karjalan Prikaati) i Kainuskoj (Kainuun Prikaati) brigadi. Svaka od njih ima od 400 do 650 profesionalnih pripadnika i 2200 do 4000 ročnika, koji kroz godinu prolaze vojnu obuku. Iako slične po zadaćama provođenja obuke i održavanja borbene spremnosti, svaka brigada ima svoje posebnosti. Unutar nešto veće Kareljiske brigade provodi se obuka za sve rodove KoV-a. Slična joj je brigada iz pokrajine Kainuu, koja obučava sličan broj obveznika. U težim uvjetima okoliša na sjeveru zemlje smještena je Lovačka brigada. Ima više od 1500 pripadnika raspoređenih unutar pješačke i protuzrakoplovne bojne. Gledajući raspoloživa tehnička sredstva i brojnost ljudstva, Oklopna brigada jedna je od najsnažnijih postrojbi. U njoj su koncentrirana i glavna oklopna sredstva kao što su tenkovi Leopard 2A6, borbena vozila

VOJSKE SVIJETA

pješaštva BMP-2MD, samohodne haubice K9, ali i sustavi za protuzračnu obranu NASAMS II i Crotale NG. Brigada iz Porija većinom je zadužena za obranu i obuku na zapadu zemlje. Ona je i nositelj obuke finskih snaga za brzo raspoređivanje i za djelovanje u izvanrednim situacijama u svijetu. Važnija su oružja postrojbe oklopni transporteri Sisu i AMV, samohodni raketni sustavi MLRS i samohodni minobacači AMOS, koji su raspoređeni unutar njezinih pješačkih i topničkih satnija. Na kraju, tu su dvije manje postrojbe, Utjiska lovačka pukovnija (Utin Jääkärykmentti) i Gardijska lovačka pukovnija (Kaartin Jääkärykmentti). Pukovnija nazvana po selu Uttiju sastavljena je od helikopterske bojne i bojne specijalnih pješačkih snaga. Helikopterska bojna opremljena je sa 20 taktičkih transportnih helikoptera NH90 i sedam lakih helikoptera MD500D/E. U specijalnoj je bojni padobrantska satnija zadužena za obuku ročnika i isključivo profesionalna satnija za specijalne namjene. Glavna je zadatka Gardijske lovačke pukovnije obrana glavnog grada Helsinkija i najnaseljenije južne provincije Uusimaae. S obzirom na glavnu misiju, radi se o postrojbi specijaliziranoj za operacije u urbanim područjima.

ISTOČNI ARSENAL

Arsenal Finskih obrambenih snaga na kraju hladnog rata velikim se dijelom podudarao s onima koje su imale članice Varšavskog ugovora. U njemu su se mogli naći brojni sustavi sovjetskog podrijetla, uključujući tenkove (T-55, T-72), borbena vozila pješaštva (BMP), oklopne transporterne (BTR), te više vrsta topničkih i PZO sustava, motornih vozila i letjelica. Sovjetski standard vidljiv je i u pješačkom oružju, najviše jurišnoj puški RK 62 kalibra 7,62 x 39 mm, finskoj inačici sovjetske AK-47. Razlog za zapadno-istočnu kombinaciju naoružanja bilo je više, osim onog očitog da je Finska bila vojno-politički neutralna. Ohrabrenje za

Sjevernoatlantski savez još je jači – ceremonija podizanja finske zastave ispred NATO-ova sjedišta u Bruxellesu

Foto: NATO

Foto: US Army / Sgt. Brayton Daniel

naoružavanje dolazilo je i od vojno snažnih susjeda, koji su gledali na dobro naoružanu Finsku kao dodatno jamstvo u održavanju vlastite sigurnosti. Zanimljiv je primjer finska flota mlažnih lovačkih aviona druge generacije. Činili su je švedski avioni Draken i sovjetski MiG-21. Međutim, nabava oružja sovjetskog ili istočnog podrijetla nije obustavljena ni nakon pada Berlinskog zida. Tako su Finske oružane snage 1990-ih uz malo uloženih sredstava došle do prilično kvalitetne rabljene opreme iz europskih viškova. Iz Njemačke su nabavljenе samohodne haubice 2S1 Gvozdika, dodatni primjerici haubica D-30, oklopni transporter serije MT-LB i višecijevni bacaci raketa RM-70. Sudeći po dugogodišnjoj tradiciji i raširenosti uporabe, vidljivo je da Finci cijene ta sredstva. Osim što su u pravilu jeftinija, radi se o robustnoj tehnici dizajniranoj za uporabu u teškim, uvelike i finskim klimatskim uvjetima. Osim toga, kod oklopnih vozila istočnog podrijetla Fincima je dobrodrušla njihova sposobnost prevladavanja vodenih zapreka. To vrijedi i za borbena vozila pješaštva BMP-2 nabavljenih 1980-ih iz SSSR-a. Na njima je 2015. započeo program modernizacije, kojim je više od 100 primjeraka dovedeno na novi standard BMP-2MD. Važnu ulogu imaju i višenamjenski transporteri MT-LB koji se koriste u mehaniziranim i motoriziranim borbenim grupama i to u nekoliko inačica. U znatnijim su količinama zastupljena i topnička sredstva sovjetskog kalibra 122 mm. Više od 200 vučenih haubica D-30 s još toliko u pričuvi (finska oznaka 122 H 63) služi za potporu pješačkim i teritorijalnim, a samohodne haubice 2S1 (PSH 74) jednakog kalibra za potporu motoriziranim borbenim skupinama.

U ZATVORENOM MORU

Mornaričke snage (Merivoimat) zasad su uglavnom ograničene na Baltičko more. Djeluju iz četiri glavne baze, a u mirnodopskom je sastavu nešto više od 3100 pripadnika, od kojih je 1400 profesionalaca. Ostatak čine ročnici: vojni rok ih godišnje u mornarici odsluži 3200. Uz zapovjedni stožer, mornarica se sastoji od četiri temeljne postrojbe koje bi bile otprilike na razini kopnenih brigada. One uključuju Obalnu flotu (Rannikkolaivasto), Pomorsko obrambeno područje Finskog zaljeva (Suomenlahden meripuolustusalue), Brigadu Nyland (Uudenmaan Prikaati) i Pomorsku školu (Merisotakoulu). Potonja je zadužena za obuku budućeg mornaričkog osoblja, a nalazi se u blizini Helsinkija, u kompleksu pomorske utvrde Suomenlinna koja je pod zaštitom UNESCO-a kao dio svjetske kulturne baštine. Akademiju godišnje pohađa 350

polaznika: mornarički kadeti, dočasnici i pričuvni časnici. Obalna flota sastoji se od dvije eskadre za površinsku borbu, eskadre za protuminsku obranu i potporne eskadre za opskrbu i transport. Naj sposobnija su površinska plovila u Obalnoj floti: četiri brze raketne topovnjače klase Hamina. Za svoju veličinu, snažno su naoružane vođenim protubrodskim i protuzrakoplovnim projektilima te torpedima. Između 2018. i 2022. prošle su program modernizacije za produljenje vijeka uporabe. Tad su doobile i nove senzore te borbeni sustav Švedske tvrtke Saab. Svi brodovi klase Hamina bazirani su u Upinniemiju, četrdesetak kilometara zapadno od Helsinkija. U drugoj su eskadri za površinsku borbu četiri brza raketna broda klase Rauma, bazirana kod grada Turkua. Radi se o nešto lakšim brodovima s topovima kalibra 40 mm. Glavno naoružanje ipak čini po šest lansera projektila RBS-15Mk3 finske oznake MTO-85M. S obzirom na geografski položaj, konfiguraciju obale i povijesno iskustvo, Finska veliku pozornost posvećuje pomorskom minskom i protuminskom ratovanju. U eskadrama za površinsku borbu su i dva minopolagača klase Hämeenmaa, odnosno tri višenamjenska minopolagača / transportna broda klase Pensio. U eskadri za protuminsko djelovanje tri su moderna minolovca klase Katanpää, koji su izvedenica talijanske klase Gaetta. Imaju zadaću traganja za minama i njihova uklanjanja, te zaštite pomorskih komunikacija.

ŠVEDSKI UTJECAJ

Pomorsko obrambeno područje Finskog zaljeva naziva se i Obalnom brigadom. Sjedište joj je u bazi kod Upinniemija i kroz nju prolaze gotovo svi vojni obveznici koji su određeni za službu u mornarici. Osim Zapovjedništva, čini je obalna bojna Porkkala, obalna pukovnija Suomenlinna i bojna za pomorsko izviđanje. Uloga bojne Porkkala potpora je i održavanje, transport i zaštita sredstava Obalne brigade. Pukovnija Suomenlinna sastoji se od postrojbi protubrodskih projektila, satnije veze, bitnica obalnog topništva i dočasnič-

Finski Leopard u akciji na vježbi Arrow 23. Kopnena vojska raspolaže inačicama 2A4 i 2A6

Među finskim su oružnim sustavima istočnog podrijetla i borbenia vozila pješaštva BMP-2MD. Fotografija je s međunarodne vježbe Arrow 23, provedene u svibnju ove godine

BUDUĆA KLASA POHJANMAA

Prošle godine trebala je započeti izgradnja novih ratnih brodova koji će do 2060. biti glavni oslonac finske mornarice. Nove četiri višenamjenske korvete klase Pohjanmaa (4000+ tona) trebale bi zamijeniti dva minopolagača klase Hämeenmaa i četiri raketne topovnjače klase Rauma. Njihova izgradnja u brodogradilištu domaće tvrtke Rauma Marine Constructions započet će ove jeseni. Prvi brod trebao bi biti dovršen 2026., a do 2029. trebale bi biti dovršene sve četiri jedinice. Svojom će veličinom i sposobnostima (mnogi kažu da ih treba označiti kao fregate) donijeti i promjene u operativnoj doktrini finske mornarice. Prema objavljenim specifikacijama imaju veliku autonomiju djelovanja i u teškim vremenskim uvjetima. Izražene su i sposobnosti gađanja kopnenih ciljeva, kao i mogućnosti traženja i napadanja podmornica. Buduća glavna oružja kapitalnih površinskih brodova mornarice naručena su još 2018. od tvrtke Israel Aerospace Industries (IAI). Radi se o novim vodenim projektilima Gabriel V, izabranim unutar natječaja SSM2020. Njim se tražio nasljednik sustava RBS-15Mk3, a u konkurenciji su još bili i Kongsbergov NSM, MBDA-in Exocet, Boeingov Harpoon te najnovija inačica Saabova RBS-a 15. Bitan su dio obrane pomorskog područja pokretnje bitnice naoružane vođenim projektilima te fiksne bitnice obalnog topništva. U prvom slučaju radi se o kamionima s lanserima projektila RBS-15 (MTO-85) i lakinim lanserima projektila Spike ER, dok je obalno topništvo opremljeno topovima 130/53 TK kalibra 130 mm. Postrojbe bitnica obalne obrane pod zapovjedništvom su regionalnih borbenih skupina te njihovih zona odgovornosti. Uz pomoć promatrača koji navode njihovo djelovanje, namijenjeni su pojednostavljeni gađanju pokretnih pomorskih ciljeva.

Foto: US Navy / Mass Communication Specialist 3rd Class Ryan Clark

Nova klasa zamijenit će i raketne topovnjače klase Rauma. Jedna od njih je FNS Porvoo, prikazana na detalju s fotografije snimljene na američko-finskoj vježbi

ke škole. U njoj se provodi osnovna obuka obveznika i dočasnika na više različitim tečajevima. Bojna za pomorsko izviđanje obučava vojne obveznike za specijalizirane uloge u obalnom okolišu, kao što su borbeni ronioci i specijalisti za eksplozivne naprave, izviđači i pripadnici posebnih postrojbi. U ustroju mornarice, Brigada Nyland postrojba je mornaričkog pješaštva specijalizirana za djelovanja u obalnom području te za amfibijske operacije. Glavne su zadaće izviđanje, nadzor i potraga unutar arhipelaga,

VOJSKE SVIJETA

zaljeva i luka duž finske obale. Stalno osoblje ima oko 200 pripadnika koji svake godine obučavaju oko 1500 pripadnika na odsluženju vojnog roka. Dio obuke provodi se na švedskom jeziku, a međunarodna suradnja podrazumijeva vježbe sa švedskim postrojbama. Otuda i službeni naziv Nyland, kako Švedani nazivaju pokrajinu u kojoj brigada djeluje. Finsko ime pokrajine je Uusimaa, a brigade Uudenmaan Prikaati. Glavna je baza u selu Dragsviku, u blizini grada Ekenäsa. Zbog razvedenosti obale te brojnih manjih i većih otoka, mornarica posjeduje više tipova manjih brzih plovila za transport i opskrbu. To su ujedno i glavna tehnička sredstva Brigade Nyland. Najvažnija su od njih čamci klase Uisko (10 t), Jurmo (14 t) i Jehu (30+ t), koji imaju sposobnost plovidbe brzinom oko 30 čvorova uz prijevoz 20-30 ljudi i više tona tereta.

IOPET... LIGHTNING

Ratno zrakoplovstvo, službenog naziva Zračne snage, danas ima nešto više od 3000 pripadnika od kojih su 2000 profesionalni vojnici ili civilni, a ostali ročnici ili pričuvnici. Organizacioni je podijeljeno u pet cjelina ili korpusa, koji u mirnodopskim uvjetima djeluju u četiri glavne operativne zračne luke, i tri zapovjedništva. Dva su najvažnija Laponsko zrakoplovstvo (Lapin lennosto), koje pokriva sjever, te Kareljsko (Karjalan lennosto), zaduženo za obranu istočnog dijela zemlje. Prvo je u zrakoplovnoj bazi Rovaniemi, a drugo u bazi Kuopio. Ondje je i Lovačka eskadrila 11 (Rovaniemi), odnosno 31 (Kuopio). Obje su opremljene avionima F/A-18C/D Hornet. Danas Finci imaju 62 primjerka, od kojih 55 jednosjeda i sedam dvosjeda. Nabavljeni su između 1995.

RASPRŠENE STAZE

Očekuje se da bi u slučaju većeg ratnog sukoba finske zrakoplovne baze kao glavni ciljevi protivnika bile brzo onesposobljene. S tim na umu, dio je doktrine zrakoplovnih snaga *raspršivanje* djelovanja s glavnih prema pričuvnim uzletno-sletnim stazama. Takve taktike redovito se uvežbavaju tijekom godišnjih vježbi i na ravnim dijelovima autocesta u blizini zrakoplovnih baza. U tim izvanrednim situacijama i unutar 24 sata moguće je uspostavljanje operativnih baza na ranije pripremljenim lokacijama. Takve vježbe provode se naizmjenično, tako da se pri svakoj koristi drugo pomoćno uzletište. Na svakoj vježbi nekoliko desetaka pilota stječe ili osvježava vještine za takve operacije. Radi se ponajprije o avionima Hornet, a u manjoj mjeri i Hawk. Neke se staze u takvim situacijama opremaju i kabelima za zaustavljanje kao na nosačima zrakoplova s katapultima, a Horneti su opremljeni odgovarajućim zaustavnim kukama.

F/A-18C Hornet Lovačke eskadrile 31 u zrakoplovnoj bazi Rissala kod Kuopija 3. lipnja 2021.

Foto: USMC / Lance Cpl. Caleb Stelter

i 2000., nakon što su početkom 1990-ih izabrani kao zamjena za hladnoratovske lovce Draken i MiG-21. Do danas su prošli dvije veće nadogradnje. Unutar prvog programa MLU (Mid-Life Upgrade), zaključenog 2010., dobili su nove sustave IFF (identifikacija prijatelj-neprijatelj), mogućnost korištenja novih infracrveno vođenih projektila AIM-9X i kompatibilnost s ciljničkim sustavima na kacigi (Joint Helmet Mounted Cueing System – JHMCS). Tijekom druge modernizacije, okončane 2016., sposobljeni su za oružja sustava JDAM i projektili AMRAAM u naprednim inačicama. Dodana je sposobnost korištenja ciljničkog podyjesnika Litening, te novi sustavi za komunikaciju i navigaciju kao što su podatkovna veza Link 16 i novi GPS sustav. Hornetima je do 2014. bila opremljena i Eskadrila 21, dio veće postrojbe Satakuntsko zrakoplovstvo (Satakunnan lennasto). Njezinim ukidanjem Horneti su prebačeni u dvije preostale eskadre. Danas su one prilično velike, s tridesetak aviona svaka, i nisu tipične za zrakoplovstva poput finskog. Važna je sposobnost Horneta mogućnost izvođenja dubokih udara velikog dometa s pomoću vođenih projektila AGM-158 JASSM. Satakuntsko zrakoplovstvo sa zrakoplovnom bazom Pirkala zaduženo je za obranu zapadnog dijela zemlje. U njemu danas djeluje eskadrila za potporu zračnih operacija s transportnim avionima CASA C-295M i Lear Jet 35A/S. Kako bi zamijenila postojeće borbene avione Hornet, Finska je još u prošlosti desetljeću pokrenula natječaj HX.

Krajem 2021. objavljeno je da je pobjedu odnio avion F-35A Lightning II američke kompanije Lockheed Martin. U poslu vrijednom deset milijardi dolara naručena su 64 primjerka, koliko je prvotno bilo i Horneta. Planirana je nabava standarda Block 4, isporuke bi trebale započeti 2025., a početna operativna sposobnost trebala bi biti postignuta 2026. godine. Isporuka zadnjih aviona bila je predviđena za 2031. godinu. No, kako stvari stoje, rokovi će teško biti ispunjeni. Isporuka inačica Block 4 već je u kašnjenju i za Amerikance, a da bi se postigli rokovi operativnosti, moguća je, čak i najvjerojatnija, isporuka standarda 3F. Tek će se vidjeti kako će na isporuke utjecati i novi, poboljšani motori F135, koji će se početi ugrađivati u F-35.

Obrana zračnog prostora bit će ojačana i nabavom novog protuzrakoplovog sustava velikog dometa. U travnju 2023. objavljen je izbor izraelskog sustava David's Sling (Davidova pračka). Među traženim zahtjevima bile su sposobnosti gađanja ciljeva kao što su zrakoplovi, balistički i krstareći projektili te besposadne letjelice na visini od barem 15 000 metara. Vrijednost potpisanih ugovora iznosi 316 milijuna, a s opcijama mogla bi prijeći i pola milijarde eura.

ZRAKOPLOVNA IZOBRAZBA I OBUKA

U središtu Finske nalazi se zrakoplovna baza Tikkakoski u kojoj je Zrakoplovna akademija (Ilmasotakoulu). Ondje je i središte za školovanje i obuku pilota zajedno sa svim primarnim i naprednim zrakoplovima namijenjenim toj svrsi. U sastavu tamošnje Lovačke eskadre 41 (Pommituslentolaivue 41) tridesetak je mlaznih aviona Hawk, koji već-

Trenutačno su najspasobnija finska površinska plovila u Obalnoj floti četiri brze raketne topovnjače klase Hamina. Na fotografiji je FNS Hanko, u operativnoj uporabi od 2005. godine. U pozadini je portugalska fregata Dom Francisco de Almeida, a iznad portugalski helikopter Super Lynx Mk.95A

Foto: NATO

Helikopter NH90 finske mornarice 30. studenog 2022. spušta teret američkim marincima na vježbi u južnoj Finskoj

nom služe za obuku novih piloti. Od 1980. nabavljeno je 75 primjeraka iz više izvora, uključujući 46 u inačici Mk51, koje je sklopila domaća tvrtka Valmet. Zadnjih je 18 aviona Hawk Mk66 stizalo od 2007. iz švicarskih zaliha. Prije nekoliko godina prošli su znatnu modernizaciju, koju je provedla domaća tvrtka Patria. Tad su dobili i sustave novih prikaznika, a neki i novi sustav podatkovne veze Hawk Link, koji omogućava umrežavanje, dijeljenje i prikazivanje podataka među više zrakoplova. Osim za naprednu obuku, avioni Hawk imaju i određene sposobnosti napada na zemaljske te zračne ciljeve.

U toj se bazi provodi i osnovna letačka obuka za oružane snage i Finsku graničnu stražu. Gotovo svi budući piloti koji će služiti na avionima ili helikopterima prvo prolaze obuku na klipnom elisnom avionu Grob G115E. Prošlog ljeta započela je uporaba tih aviona nabavljenih od britanskog Kraljevskog ratnog zrakoplovstva. Rabljenih 28 primjeraka naručeno je još 2016. te su prošli modernizaciju u tvrtki Patria, gdje su dobili napredniju avioniku i kabinu. U rujnu 2022. iz operativne su uporabe povučeni školski avioni L-70 Vinka. Radi se o letjelicu domaće tvrtke Valmet. Proizvedena je u tridesetak primjeraka, a kroz više od 40 godina pokazala se iznimno sigurnom. Finska je unatoč tomu ostala jedini korisnik. Piloti usmjereni prema mlaznim borbenim avionima nastavljaju obuku na Hawkovima.

SLIČNOSTI VOJNIH INDUSTRIJA

Veliku stratešku ulogu u obrambenoj politici Finske ima njezina vojna industrija. Temelj joj je oko 140 po-

Foto: NATO / FRAN CPO Christian Valverde

Foto: USMC / Lance Cpl. Caleb Stelter

slovnih subjekata koji djeluju u uskoj suradnji s Ministarstvom obrane, obrambenim snagama i drugim sigurnosnim službama zemlje. U poslovima vezanim uz obranu izravno je zaposleno gotovo 8000 ljudi. Većina subjekata mala su i srednja privatna poduzeća koja se bave i drugim proizvodnim aktivnostima. Njihova djelatnost usmjerena je na ovladavanje sposobnostima i tehnologijama koje u velikoj mjeri određuje finska vlada. Osim proizvodnje oružnih sustava, pozornost se pridaje njihovoj integraciji, održavanju i popravcima tijekom uporabe ili u razdobljima izvanrednih stanja. Zbog malog domaćeg tržišta industrija je usmjerena na izvoz i traženje vanjskih partnera kako bi se osigurala konkurentnost i održivost cijelog sektora. Prikaz finske obrambene industrije nije moguć bez spominjanja susjedne Norveške, najviše zbog jakih poslovnih veza i programa suradnje. Kao i u slučaju Kongsberga u Norveškoj, u Finskoj veličinom i portfeljem dominira tvrtka Patria, s više od 100 godina tradicije. Počevši kao mala tvrtka koja se bavila sklapanjem zrakoplova, do danas se razvila u multinacionalnu korporaciju za proizvodnju i održavanje više različitih kopnenih, pomorskih i zračnih vojnih sustava. Pripojene su joj i neke druge finske tvrtke koje su samostalno stvorile ime na svjetskom tržištu. Jedna od njih je Tampella, koja je proizvodila više tipova topova, haubica i minobacača. Patria je u većinskom vlasništvu finske države, a gotovo pola ili 49,9 posto posjeduje norveški Kongsberg. Više od 90 posto poslovanja odnosi se na obrambene proizvode i usluge, od čega više od 70 posto otpada na domaće tržište. Patria od 2015. bilježi rast broja zaposlenih i ostvarenog financijskog prometa. Te godine imala je oko 2800 zaposlenih i promet od 428 milijuna eura, a prošle godine 3300 zaposlenih i promet od 627 milijuna eura. Najpoznatiji su proizvodi višenamjenska oklopna vozila na kotačima u konfiguracijama 6 x 6 te 8 x 8. Među najstarijim je serija vozila Pasi, izvorno iz tvrtke Sisu, koja je krajem 1990-ih postala dio grupe Patria. Vozilo je izvezeno u više, uglavnom susjednih, zemalja i moglo se vidjeti u brojnim mirovnim misijama u svijetu. Pravi uspjeh postignut je s idućim programom vozila, koji se dijelom oslanjao na prethodnike. Nova vozila AMV (Armoured Modular

Finski piloti u avionu F/A-18D. Danas Finci imaju 55 jednosjeda i sedam dvosjeda koji su prošli dva velika ciklusa modernizacije

Finski vojnici na bilateralnoj vježbi s Estonijom – Exercise Sill 22

Vehicle) bila su dizajnirana u konfiguraciji pogona 8 x 8, a njihova je serijska proizvodnja započela 2004. godine. Domaće narudžbe za kopnenu vojsku bile su skromne, no velika je većina izrađena za inozemne naručitelje i do danas se došlo do 1500 primjeraka. U više slučajeva pokrenut je i transfer tehnologije te proizvodnja u stranim zemljama, kao što je slučaj s Hrvatskom, Poljskom i Južnom Afrikom. Od 2013. proizvodi se poboljšana inačica AMVxp, koja raspolaže višom razinom zaštite, snažnjijim pogonom i većom nosivošću. Zadnji je veći uspjeh odabir vozila AMV za japansku vojsku. Nakon testiranja na kojima su sudjelovali i kandidati iz domaće industrije, krajem 2022. objavljen je izbor sustava koji će proizvoditi tvrtka Patria Japan. Ove godine potvrđena je narudžba dodatnih 30 primjeraka za Hrvatsku kopnenu vojsku.

BERETTINA INVESTICIJA

Najnoviji je proizvod vozilo Patria 6 x 6, koje se konstrukcijski oslanja na AMV 8 x 8. Sustav je okosnica programa CAVS (Common Armoured Vehicle Systems), čije su članice Finska, Latvija, Švedska i Njemačka, a planirana je proizvodnja više stotina primjeraka. Finska je zajedno s Patriom nositelj industrijskog obrambenog konzorcija FAMOUS (European Future Highly Mobile Augmented Armoured Systems), čiji je cilj dizajniranje i izrada nove generacije oklopnih vozila. U programu sudjeluje 18 tvrtki iz devet zemalja, a

VOJSKE SVIJETA

dosad ga je Europski obrambeni fond financirao s više od 100 milijuna eura. Patria je uz norvešku državu i polovični vlasnik velike grupacije Nammo, čije je sjedište u Norveškoj. Dio grupe koja djeluje u Finskoj je Nammo Lapua, s tri proizvodne lokacije te uredima u Tampereu i Vantaaši. Tvrta ima 230 djelatnika i godišnji promet veći od 50 milijuna eura. Glavni proizvodi uključuju brojne vrste streljiva za ručno oružje i strojnice, ali i za topove i minobacače. Tu su i ručne mine te različite vrste upaljača. Tvrta Sako, osnovana 1921., još je jedan finski u svijetu poznat proizvođač oružnih sustava. Status je stekla proizvodnjom kvalitetnog streljačkog oružja i različitog streljiva za vojne i civilne potrebe. Od 2000. godine dio je poznate talijanske tvrtke Beretta, što je izazvalo višestruko povećanje proizvodnje te olakšalo plasman proizvoda na svjetskom tržištu. Danas tvrtka ima više od 400 zaposlenih i godišnji promet oko 140 milijuna eura. Sako je 2022. proizveo 150 000 primjeraka vatrenog oružja, od kojih je više od 95 posto bilo namijenjeno za izvoz, i to u više od 60 zemalja. Vlade Finske i Švedske krajem ožujka 2023. zajednički su potpisale ugovor sa Sakom kojim je dogovorena isporuka više vrsta novog streljačkog oružja. Desetogodišnjim ugovorom s više sedmogodišnjim opcijama za produljenje obuhvaćeno je više inačica oružja kalibra 7,62 x 51 mm, 5,56 mm, 8,6 (Lapua Magnum) i 12,7 mm. Kod objaju zemalja postoji potreba za zamjenom velikog broja jurišnih pušaka RK 62 (Finska) i AK5 te AK4 (Švedska). Lako će novo oružje još neko vrijeme biti u procesu procjene, lako bi se moglo dogoditi da glavno standardno streljačko naoružanje u švedskim i finskim oružanim snagama budu proizvodi tvrtke Sako. Značajniji švedski dio narudžbe vrijedne 78 milijuna eura uključuje i oružje za policiju, carinu i Obalnu stražu.

BEZ VELIKIH PROMJENA

Službeni ulazak Finske u NATO ne bi oružanim snagama trebao donijeti velike promjene u organizaciji i operativnom djelovanju. To je rezultat velikog stupnja interoperabilnosti i suradnje još otprije postignut sa Savezom i njegovim članicama, te regionalnim prijateljskim zemljama poput Švedske. Jedan je od primjera sudjelovanje brigade iz Porija sa 2400 pripadnika na velikoj NATO-ovojo vježbi Trident Juncture 2018. Brigada je djelovala integrirana u švedski borbeni postroj. Te godine potpisani je Memorandum o suradnji u obrambenim

Vozila Patria u različitim inačicama na izložbi ASDA 2023 u Zadru. Zahvaljujući transferu tehnologije, sva su proizvedena u Hrvatskoj.

Foto: Tomislav Brandt

FINSKA GRANIČNA STRAŽA

Ulogu u obrani zemlje ima i Finska granična straža, koja usko suradnjuje s obrambenim snagama, ali u mirodopskim uvjetima djeluje pod Ministarstvom unutarnjih poslova (Sisäministeriö). Osim obrane, njezine zadaće uključuju nadzor i sigurnost granice te traganje i spašavanje na moru, za što su zadužene postrojbe Obalne straže. U sastavu Finske granične straže ukupno je oko 2750 pripadnika. Od toga je 1700 gardista, 650 časnika i 400 civila. Časnici se školuju i obučavaju zajedno s časnicima oružanih snaga. Kako je djelokrug službe velik i uključuje aktivnosti na kopnu, u moru i zraku, institucija raspolaže brojnim prijevoznim sredstvima. Na kopnu su ophodna, teretsna i terenska vozila, koja uključuju i ATV vozila te motorne sanjke. Obalna straža raspolaže s tri veća broda. Među njima najveći je Turva, koji ima i sletište za helikoptere. Najveći dio flote čini četredesetak patrolnih čamaca od kojih je nekoliko sposobno za djelovanje na zaledenoj morskoj površini. Tu je i šest lebdjelica za brze amfibijske operacije. Zrakoplovna komponenta služi prije svega za traganje, spašavanje i nadzor granice, a ima 14 helikoptera. Radi se o pet Super Puma (AS332, H215), nekoliko Bell 412/412EP i četiri AW119 Koala. Treba dodati i dva aviona Dornier Do228 opremljena s više optičkih i radarskih senzora za misije nadzora granice i pomorskog prometa. Plano modernizacije u bliskoj budućnosti uključuju dva nova veća višenamjenska broda koji će biti pogonjeni ukapljenim plinom, nabavu novih aviona koji će zamijeniti Dorniere, te nabavu helikoptera koji će zamijeniti sadašnje iz serije Bell 412.

Foto: USCG / Petty Officer 3rd Class Alejandro Rivera

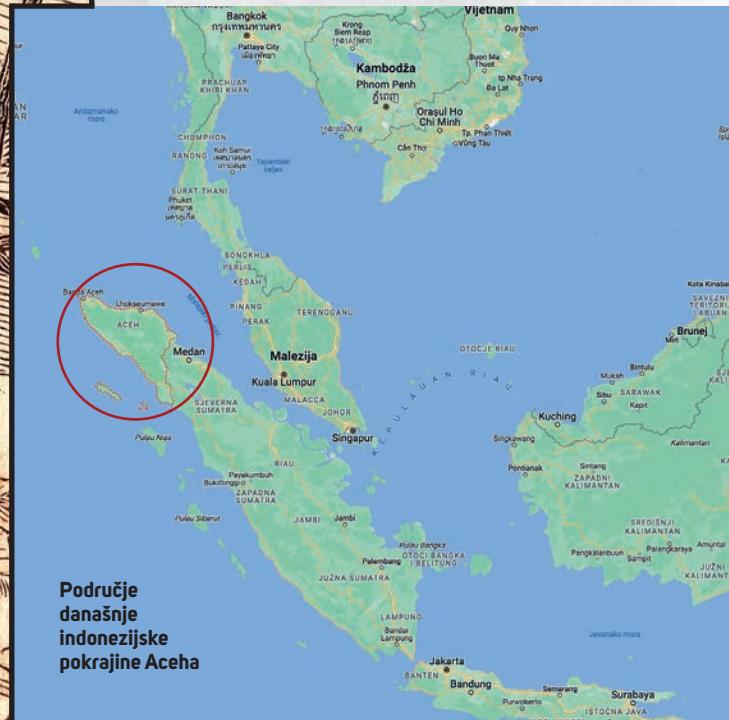
Dvojica pripadnika specijalne postrojbe Finske granične straže (u sredini i desno) na vježbi s kolegom iz Obalne straže SAD-a 3. studenog 2022. na Baltičkom moru

pitanjima sa Švedskom. Njim je, uz ostalo, regulirana suradnja na polju operativnog i taktičkog planiranja, dozvola za međusobni prelazak teritorija susjeda ili provedba operacija na njegova teritorija, kao i suradnja spajanjem postrojbi na vježbama i obuci. Tijekom vježbe baza Rovaniemi bila je domaćin američkim letećim cisternama KC-135, dok je finsko zrakoplovstvo sudjelovalo sa svojih devet aviona Hornet. Budući da Finci ne raspolažu vlastitim zrakoplovima za dopunu goriva u zraku, već godinama traje i suradnja u kojoj piloti finskih Horneta provode odgovarajuću obuku zajedno s avionima KC-135 američkog zrakoplovstva. Tomu treba dodati i suradnju unutar Združenih ekspedicijskih snaga (Joint Expeditionary Force – JEF) pod vodstvom Ujedinjene Kraljevine. Cilj grupe bilo je razvijanje sposobnosti brzog odgovora u kriznim situacijama za potrebe UN-a, NATO-a ili EU-a. Finska je postala članica grupe 2017., zajedno sa Švedskom. Od deset njezinih članica sve su ostale otvorene članice NATO-a.

RAT U ACEHU (1873. – 1913.)

Pogibija nizozemskog generala Köhlera,
zapovjednika prvih nizozemskih ekspedicijskih
snaga 1873. godine, prikazana na ilustraciji
Edouarda Vermorckena (1820. – 1906.)

VOJNA POVIJEST

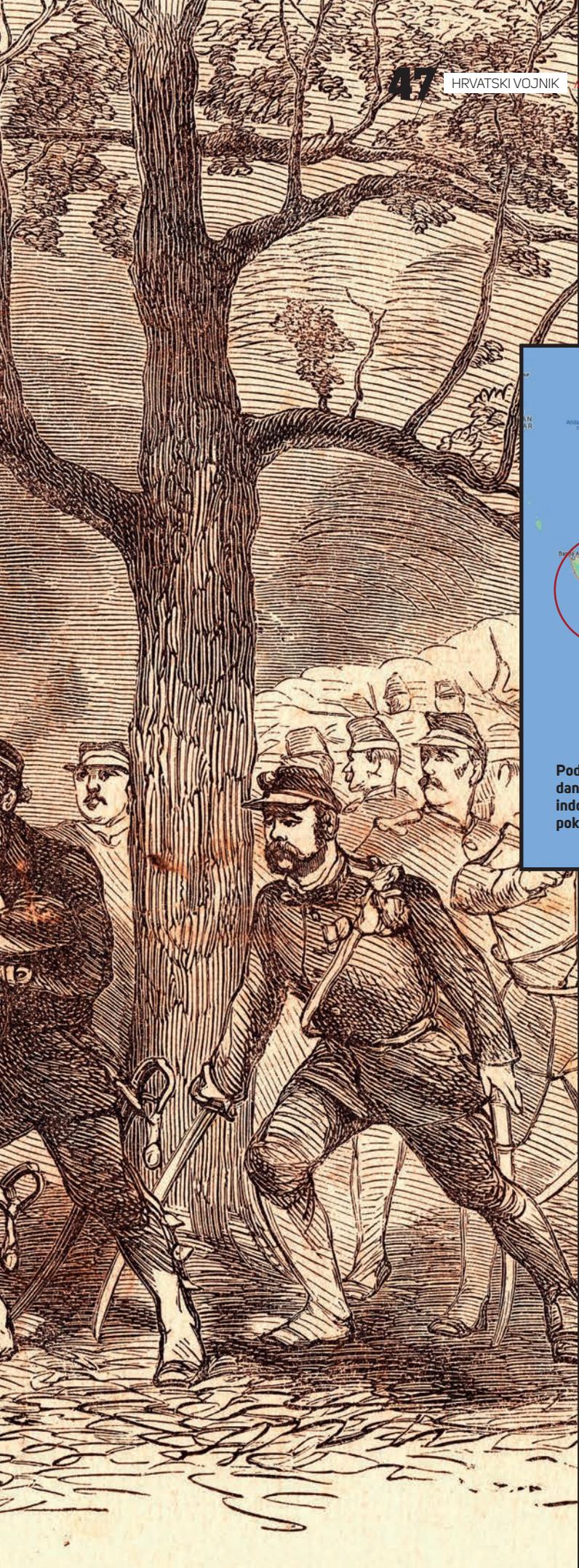
Screenshot: Google Maps

Prioritet kolonijalne Nizozemske prije 150 godina bila je vlast nad sultanatom na sjevernom dijelu Sumatre. Stoga se odlučila za vojnu ekspediciju, koja će se pretvoriti u dugotrajan niz sukoba

TEKST

Josip Buljan

Sumatra u današnjoj Indoneziji pripada skupini Velikih Sundskih otoka. Po površini kopna ($443\,066\text{ km}^2$) šesti je otok na svijetu, a po popisu iz 2010. ima više od 52 milijuna stanovnika. Još od prvih dolazaka Portugalača u XV. st. područje otoka i oko njega postalo je zanimljiva destinacija za Europljane. Nizozemci su s vremenom istisnuli Portugalce, te su se u XVII. i XVIII. st. preko svoje Ujedinjene istočnoindijske kompanije ondje učvrstili – i politički, i gospodarski. Tijekom napoleonskih ratova područje je privremeno bilo pod britanskim upravom, da bi Londonskim sporazumom 1824. godine Britanci odlučili Nizozemcima vratiti utjecaj nad Sumatrom. Alauddin Muhammad Da'ud Syah I. (1802. – 1838.), tadašnji sultan Aceha, nije se slagao s tim dogовором. Njegov sultanat isticao se posebnostima: obuhvaćao je krajnji sjeverni dio Sumatre i još neke manje otoke. To znači da je mogao

VOJNA POVIJEST

Sultanat je obuhvaćao krajnji sjeverni dio Sumatre i još neke manje otoke. To znači da je mogao nadzirati iznimno važan Malajski prolaz, koji razdvaja Malajski poluotok i Sumatu

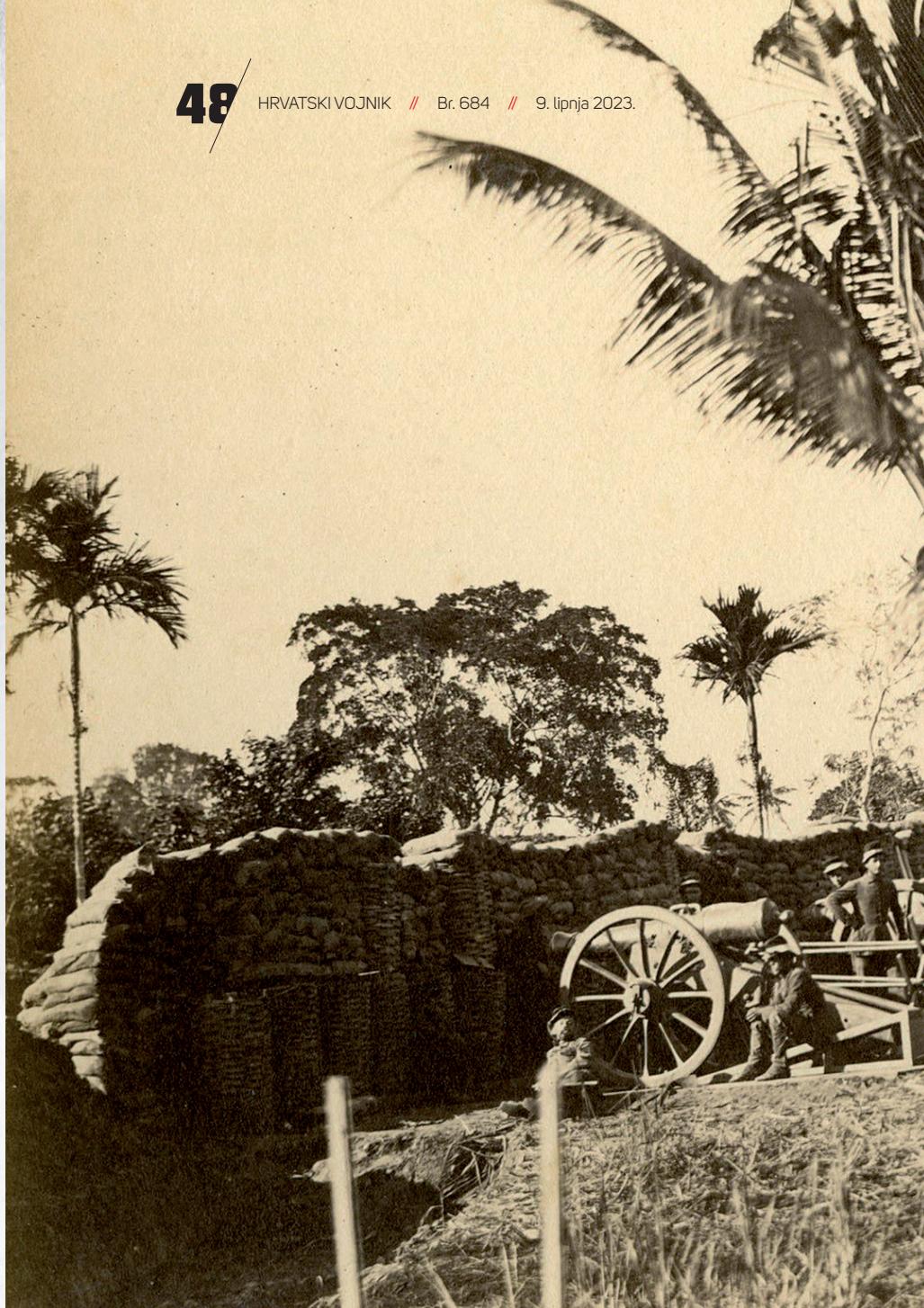

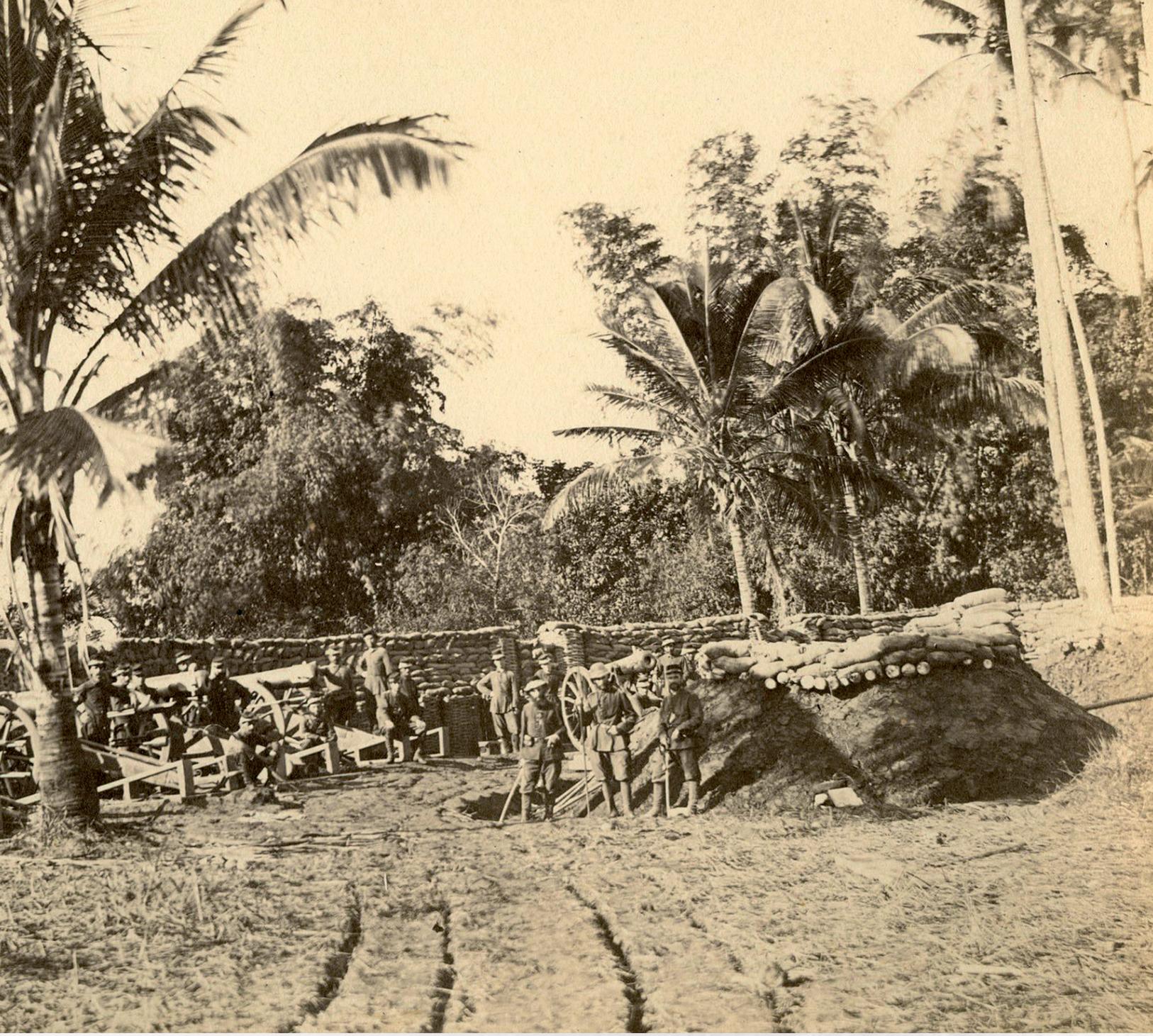
Foto: Nederlands Instituut voor Militaire Historie via Wikimedia Commons

nadzirati iznimno važan Malajski prolaz, koji razdvaja Malajski poluotok i Sumatu. U XIII. stoljeću Aceh je postao prvo uporište islama u Indonezijskom arhipelagu, a sredinom XVI. povezao se s Osmanskim Carstvom. U prvoj polovini XVII. st. borci iz Aceha uz osmansku su potporu odnijeli i neke pobjede nad Portugalcima. No, s vremenom je Aceh postao rascjepkan zbog interesa različitih moćnika. Još jedan sultan iz loze, Alauddin Ibrahim Mansur Syah (umro 1870.), odlučio je postati novi faktor ujedinjenja i smanjiti utjecaj Europskih. Usprkos anglo-nizozemskom dogovoru, pokušao je uspostaviti odnose sa starim saveznikom Osmanskim Carstvom, pa je tako 1868. poslao svojeg naj-

staknutijeg diplomata u Carigrad. Cilj tog posjeta bilo je isključivanje nizozemske ili britanske dominacije. Diplomska misija na kraju je propala.

ČIN IZDAJE

Kad je 1869. završen Sueski kanal, glavni svjetski pomorski putovi temeljito su se promijenili. Britanci su se koncentrisali na Suez. Stoga su se 1871. u Drugom sumatranskom traktatu obje zemlje složile da se Nizozemcima dopuste zahtjevi za suverenost nad Acehom u zamjenu za besplatnu plovidbu i trgovinu za britanske trgovce na Sumatri. Nizozemci su tim dogовором dobili povod za početak koначne uspostave vlasti nad Acehom. Vodio ih je i interes za prirodnim resursima tog kraja bogatog poljoprivrednim proizvodima i naftom. Izravan povod za vojnu ekspediciju leži u pokušaju novog sultana Alauddina Mahmuda Syaha II. da uspostavi političke odnose s drugim stranim silama. Njegov potec bio je razumljiv s obzirom na sve češće pokušaje Nizozemske da stavi sultanat pod svoju kontrolu.

Taj su se put izaslanici Aceha obratili talijanskom i američkom konzulatu u Singapuru. Saznavši za to, nizozemski generalni konzul u Singapuru objavio je čin izdje 20. veljače 1873. u pismu glavnom tajniku Nizozemske Istočne Indije, kako su Nizozemci nazivali skup teritorija koje su kolonizirali ili željeli kolonizirati. Nizozemci su smatrali da su potezi Aceha bili sabotaža sporazuma koji su dvije godine ranije potpisali s Britancima i iskoristili su to kao povod za vojno zaposjedanje sultanata. Vojna ekspedicija od oko 3000 vojnika pod vodstvom iskusnog generala Johana Köhlera (r. 1818.) krenula je 26. ožujka, nakon službene objave rata, u zaposjedanje Aceha. Bombardiran je glavni grad Banda Aceh, koji se nalazi na obali, a u prvom tjednu sukoba zauzeta je većina obalnih područja. Cilj je bio što prije zauzeti sultanovu palaču, što bi dovelo do potpune okupacije i kapitulacije. Međutim, izgleda da diplomatski potezi izaslanika Aceha u Singapuru nisu bili posve uzaludni jer je njihova vojska dobila pomoći u naoružanju. Najvjerojatnije su je dobili od Talijana i Britanaca, kojima je bilo bitno oslabiti nizozemsku kolonijalnu moć.

Tijekom druge ekspedicije kolonijalne su snage koristile i topove kalibra 120 mm kako bi zauzele glavni grad Banda Aceh

SULTANOV BIJEG I SMRT

Vojска Aceha ubrzo je modernizirana i povećala je broj pripadnika: neki izvori navode da je ukupan broj dosegao oko sto tisuća. Nakon početnih uspjeha, Nizozemci su podcijenili vojne i gerilske sposobnosti protivnika te teške klimatske uvjete, što su platili porazom i pogibjom generala Köhlera. Taj događaj uvelike je potkopal moral nizozemske vojske, koja je bila prisiljena na povlačenje na Javu, ali njezina je mornarica nastavila pomorsku blokadu Aceha. Zbog toga se sultan obratio za pomoći stranim silama. Na njegov apel jedini su odgovorili Francuzi, no ne oružjem ili drugom pomoći, nego tek osudom nizozemske intervencije. Bilo je to pre-malo da bi se Nizozemci zaustavili.

VOJNA POVIJEST

Foto: Tropenmuseum via Wikimedia Commons

**Alauddin
Muhammad
Da'ud Syah II.,
posljednji sultan
Acea, predao
se Nizozemcima
1903. godine**

Nakon nekoliko mjeseci nizozemska se vojska pregrupirala i u studenom 1873. krenula u drugi pokušaj osvajanja sultanata. Taj je put brojniju vojnu ekspediciju od 13 000 ljudi predvodio general Jan van Swieten (1807. – 1888.). Međutim, ona se poklopila s izbijanjem epidemije kolere koja je odnijela tisuće života na objema stranama. Unatoč žestokom otporu, nizozemska vojska sve je više potiskivala snage Aceha prema glavnom gradu, što je prisililo sultana Mahmuda da se početkom siječnja 1874. evakuira u unutrašnjost sjeverne Sumatre. Ubrzo su nizozemske snage prodrele u

Wikimedia Commons

**Gerilac Teuku
Umar primio
je pomoć od
Nizozemaca za
ustrojavanje i
opremanje vojske.
Međutim, dvije
godine poslije
s tom istom
vojskom napao je
Nizozemce**

Kako bi uništili jedinstvo pobunjenika, Nizozemci su se poveli starom taktilkom Zavadi pa vladaj, potpirujući nesuglasice između plemstva i vjerskih vođa

Banda Aceh i zauzele sultanovu palaču. Sultanat je ukinut i Aceh je pripojen Nizozemskoj Istočnoj Indiji, a uskoro od kolere umire i sultan. Nizozemci su smatrali da je okupacijom Banda Aceha i smrću sultana otpor ugušen, no bila je to pogrešna procjena. Aceh je za nasljednika proglašio maloljetnog, tek desetogodišnjeg člana dinastije, koji se zvao Alauddin Muhammad Da'ud Syah II. (1864. – 1939.). Opet je započela gerilska borba Aceha protiv Nizozemaca, koja se odvijala po brdima i u džunglama. Nizozemci su imali velike gubitke pa su odlučili promijeniti strategiju i koncentrirati se na obranu te nadzor većih gradova duž obale. To je dovelo do sve većih finansijskih izdataka kolonijalne vlade, koja je 13. listopada 1880. primijenila novu taktiku te proglašila kraj rata i postavila civilnu vladu. Kako gerilski napadi nisu zaobilazili ni urbane sredine, finansijski izdaci za obranu i dalje su iscrpljivali blagajnu. Nizozemci su pokušali smiriti tenzije te pridobiti potporu lokalnog stanovništva obnovom Velike džamije u Banda Acehu, no to im nije pošlo za rukom.

PREOKRET GERILCA

Nove napetosti izbile su 1883., kad se britanski brod Nissero nasukao na dio obalnog područja koje su kontrolirale protukolonijalne snage. Mornari su zarobljeni i za njihovo oslobađanje tražen je velik novčani iznos. Nizozemski ministar rata August Willem Philip Weitzel (1816. – 1896.) zbog tog incidenta ponovno je proglašio otvoreni rat Acehu. Nizozemci su opet pod kontrolu doveli većinu urbanog teritorija, a protukolonijalni su se ratnici okrenuli gerilskom ratovanju. U njihovim zasjedama poginuli su brojni nizozemski vojnici, zbog čega su u znak osvete spaljena mnoga sela i ubijeni civili. To je dovelo do eskalacije sukoba u kojima se nizozemska vojska nije snašla, pa je opet bila prisiljena povući se u utvrđena naselja, posebice oko glavnog grada. Nakon još jednog neuspjeha u ovladavanju cijelim Acehom, Nizozemcima je bilo jasno da je jedini način kontroliranja Aceha pronalazak odane i utjecajne osobe među lokalnim stanovništvom. Bio je to gerilac Teuku Umar (1854. – 1899.), kojeg su potkupili novcem i titulom velikog ratnog zapovednika. Umar je početkom 1894. primio od Nizozemaca izdašnu novčanu pomoć za ustrojavanje i opremanje vojske koja će pokoriti unutrašnjost Aceha. Međutim, dvije godine poslije toga on je s tom istom vojskom napao Nizozemce, što je izazvalo potpuni šok u kolonijalnoj vladni. Osim toga, Aceška vjerska ulema proglašila je sveti rat protiv nevjernika, što je dalo poticaj borcima Aceha koji su se smatrali mučenicima u borbi protiv osvajača. U toj fazi rat u Acehu počeo se označavati kao simbol muslimanskog otpora zapadnom imperijalizmu.

Kako bi uništili jedinstvo pobunjenika, Nizozemci su se poveli starom taktilkom Zavadi pa vladaj, potpirujući nesuglasice između plemstva i vjerskih vođa. Tu kampanju vodio je Christiaan Snouck Hurgronje (1857. – 1936.), vodeći nizozemski stručnjak za islam, koji je zadobio povjerenje brojnih plemića u Acehu i tako prikupljao obaveštajne podatke za nizozemsку vladu. Nizozemac je uspio pridobiti suca Hasana Mustafu i uvjeriti ga da muslimanima izda fetvu u kojoj im govori da se prestanu boriti te se pokore nizozemskoj kolonijalnoj vladni. U konačnici je 1894. u tome i uspio.

Foto: Tropenmuseum via Wikimedia Commons

General Heutsz i njegove postrojbe na fotografiji koju je 1901. snimio Christiaan Benjamin Nieuwenhuis (1863. – 1922.)

DUGO BEZ MIRA

Novi moment došao je 1898. godine. Joannes Benedictus van Heutsz (1851. – 1924.), pukovnik i zapovjednik nizozemske kolonijalne vojske u Acehu, proglašen je guvernerom Aceha. Slijedeći Hurgronjeove prijedloge, Nizozemci su napokon zavladali većim dijelom Aceha. Ondje gdje nisu uspjeli dobiti podršku lokalnih seoskih vođa, vodili su se strategijom raspoređivanja lako naoružanih postrojbi i taktikom spaljene zemlje. Glavni svjetovni vođe otpora i sam sultan predali su se 1903. godine. Nizozemska vojska predvođena pukovnikom Gottfriedom van Daalenom (1863. – 1930.) zapamćena je po optužbama da je 1904. počinila brojne zločine u selima koja su još pružala otpor, a među ubijenima bilo je puno djece i žena. No, do kraja te godine imala je kontrolu nad gotovo cijelim Acehom. Vlast su učvrstili postavljanjem lokalnih vlada koje su surađivale s kolonijalnom državom te proklamiranjem vjerske tolerancije kao sredstva odvraćanja od ponovnog podizanja oružane pobune. Ograničeni gerilski otpor ipak se zadražao u regiji Gayo sve do 1913. godine. Rat u Acehu odnio je više od sto tisuća života, među kojima su gotovo trećina bili Nizozemci. Skupa nizozemska okupacija Aceha, protkana sporadičnim ustancima i samoubilačkim napadima pobunjenika na kolonijalnu vojsku, trajala je sve do 1942., kad se u jeku Drugog svjetskog rata cijela Indonezija našla pod japanskom upravom. Tri godine poslije Indonezija je proglašila neovisnost i Aceh je njezin sastavni dio. No, nemiri nisu prestali ni u novije vrijeme. Do prije desetak godina u pokrajini su djelovale gerilske skupine Pokreta za slobodni Aceh, koje su se borile za neovisnost. Veći sukobi prestali su tek 2005., nekoliko mjeseci nakon što je Aceh pogodio razorni cunami i ostavio tisuće mrtvih.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa i javnog natječaja, KLASA: 023-03/22-03/1, URBROJ: 512-01-22-531 od 1. srpnja 2022., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu radnog mjesta u Upravi za proračun, financije i informacijske sustave, Sektoru za informacijske i komunikacijske sustave, Službi za planiranje, normizaciju i informacijske sustave, Odjelu za integraciju i informatičku potporu

1. VODITELJ ODJELA, 1 izvršitelj

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: brigadir
- ustrojbeni VSSp: D18PC63
- prediplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij društvenog, prirodnog ili tehničkog smjera
- poznavanje engleskog ili njemačkog jezika.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

PODLISTAK

T-55 postao je 1950-ih najbolji izvozni proizvod Sovjetskog Saveza, prodan u više od 50 zemalja. No, Sjedinjene Države nisu mogle dopustiti da rival preuzme vodstvo i u tehnološkom razvoju tenkova

TEKST
Mario Galić

**TENK - VLADAR
KOPNENIH BOJIŠNICA
(V. DIO)**

ZAHUKTAVANJE HLADNORATOV

Hladnoratovska utrka u naoružanju između SAD-a i SSSR-a uvjetovala je da najmanji napredak jedne strane odmah dobije odgovor druge. Iako su postojala područja gdje se ta utrka održavala puno dramatičnije (recimo svemir i razvoj nuklearnog oružja), razvoj tenkova nikako nije mogao biti zanemaren. S jedne strane, i SAD i SSSR morali su njima naoružavati velik broj saveznika i prijateljskih zemalja. S druge, tenkovi su se često nalazili usred lokalnih ratova. Opasnost da se u nekom od takvih sukoba manjkavima pokažu baš njihovi tenkovi tjerala je supersile da ih neprestano poboljšavaju.

Razvojem tenkova bavio se i velik broj drugih zemalja, a rezultati su često bili neobični. Jedan od najneobičnijih tenkova nastalih 1960-ih bio je švedski Stridsvagn 103 (Strv 103). Kako je imao kazamatski ugrađen top, nije imao kupolu. I top je bio neobičan: Bofors L74 10.5 cm L/62, izvedenica britanskog topa L7. Dobio je automatski punjač pa je

Strv 103 bio još neobičniji. Zbog svega toga, iako su ga Švedani nazvali tenkom, više je bio lovac tenkova. Neki su tvrdili da je to vizionarski projekt, međutim, nitko nikad više nije napravio ništa slično. Ni Švedani.

Sjedinjene Države nisu si mogle dopustiti da Sovjeti preuzmu vodstvo u razvoju tenkova te su 1959. u operativnu uporabu uvele tenk koji je bio izvedenica M48 Pattona: M60. Onda su se inženjeri malo *zaigrali* i u njega ugradili top/lanser kalibra 152 mm. Na njihovu sreću, izvorni M60 imao je top od 105 mm, jer se onaj od 152 mm pokazao totalnim promašajem. Tenk T-55 postao je 1950-ih najbolji izvozni proizvod Sovjetskog Saveza i prodan je u više od 50 zemalja. Ne iznenađuje stoga da su pokrenuli razvoj poboljšanog tenka koji je trebao ostvariti jednak izvozne uspjehe. Tako je nastao T-62. Usprkos oznaci, masovna serijska proizvodnja započela je nešto ranije, 1961. godine. Tenk je bio povećana inačica T-55 s

SKE UTRKE

Foto: US DoD / US National Archives / Wikimedia Commons

topom od 115 mm. Već 1973. našao se u Jomkipurskom ratu. Na žalost Sovjeta, imao je ulogu glavnog tenka sirijske i egipatske vojske. Izraelci su ga masovno uništavali, pa je entuzijazam potencijalnih kupaca splasnuo.

NA SOVJETSKI NAČIN

Ako žele povećati paljbe odlike tenka, projektanti imaju dvije mogućnosti. Ili razviti bolje granate veće ubojite moći (kao što je zapad radio s topom L7 od 105 mm), ili povećati kalibar. Sovjetски Savez prednost je davao potonjem. Tako je za T-62 razvijen top 2A20 kalibra 115 mm. Sovjeti su toliko vjerovali

Američki tenkovi M60A2 Starship fotografirani na vježbi 1975. godine. Karakteristični su po kratkoj cijevi topa/lansera M162

u taj top da su ga nazvali U-5TS Molot (čekić). No prvotna je ideja bila u kupolu T-55 ugraditi protutenkovski top T-12 glatke cijevi od 100 mm. U usporedbi s izvornim topom D-10T, T-12 imao je znatno veće borbene mogućnosti. Njegove probojne granate 2A19 na ustima cijevi imale su 1,5 puta veću brzinu od jednakih ispaljenih iz D-10T. Jedini je problem bio u tome što je T-12 rabio granate duge 1,2 metra. Ma kako pokušavali razraditi postupke punjenja, sovjetski topnici nisu mogli napuniti T-12 u prostoru koji je simulirao kupolu T-55.

Kao osnova za razvoj novog tenkovskog topa koji će naslijediti D-10T uzet je D-54 (U-8TS), koji je razvijan kao zamjena za D-10T. Bio je jednakog kalibra – 100 mm – ali trebao je imati približno jednakе borbene odlike kao britanski L7 od 105 mm. No razvoj D-54 nije obećavao pa je odlučeno pokrenuti projekt većeg topa 2A20. Iako je izvorno razvijan kao tenkovski top za T-55, ubrzo je postalo jasno da ipak neće stati u njegovu

PODLISTAK

skučenu kupolu. Taj je problem riješen tipično sovjetski – razvijen je novi tenk. Zapravo je T-62 bio samo povećani T-55 na kojem su projektanti pokušali zadržati sve dobre odlike prethodnika uz nužna povećanja. Takav se pristup činio dobitnom kombinacijom.

Povećanje kalibra za 15 mm zaista je dovelo do poboljšanja. Za usporedbu, projektil probojne granate 53-UBR-412 topa D-10T imao je početnu brzinu na ustima cijevi od 897 m/s i domet od najviše 1040 metara. Projektil probojne granate 3UBM3 ispaljen iz 2A20 imao je početnu brzinu na ustima cijevi od 1650 m/s i dvostruko veći korisni domet. Na 1000 metara mogao je probiti homogenu čeličnu ploču debljine 300 mm.

Kombinacija T-62 i topa 2A20 zapravo je bila jako dobra. No, prvi se put na bojištu pojavila s nedovoljno uvježbanim sirijskim i egipatskim posadama, koje su se suprotstavile spremnijim Izraelcima u moderniziranim tenkovima M48 Magach 1, 2, 3 i 5 te u Centurionima.

Sredinom 1950-ih zapadne su vojne obavještajne službe procjenjivale da će SSSR nastaviti ubrzati razvoj sve naprednijih tenkova, koje će proizvoditi u desetima tisuća primjeraka. Danas znamo da je razvoj sovjetskih tenkova bio vrlo brz i da su se zaista proizvodili u desetima tisuća, no njihova borbena kvaliteta bila je vrlo loša.

Jedan od strahova zapadnih vojnih analitičara i planera bio je da će Sovjeti uspjeti razviti tenk koji će biti otporan na top L7 od 105 mm. Logičan odgovor na tu prijetnju bio je razvoj tenkovskog topa većeg kalibra. No, Amerikanci su odlučili krenuti drukčijim smjerom.

NI TOP, NI LANSER

Razvoj elektronike bio je 1950-ih dovoljno brz te je omogućio projektiranje naprednijih protuoklopnih vođenih projektila s poluautomatskim sustavom navođenja. Kako je jedina zadaća operatera bilo praćenje cilja sve do trenutka pogotka, brzine projektila mogle su se jako povećati zato što je korekciju putanja vršila elektronika.

To je gotovo trenutačno dovelo do razvoja teorije da bi uporaba takvih vođenih projektila koji bi se lansirali

Kombinacija tenka T-62 i topa 2A20 zapravo je bila jako dobra. No, prvi se put na bojištu pojavila s nedovoljno uvježbanim sirijskim i egipatskim posadama

Nakon što je početkom 1960-ih propao američki program razvoja novog tenka, 1963. postignut je sporazum američke i zapadno-njemačke vlade o pokretanju zajedničkog programa MBT-70

ispaljivali iz topovske cijevi značila veliko povećanje preciznosti paljbe. Usto, razvoj projektila i povećanje probojnosti činili su se lakšim zadatkom od razvoja novih protuoklopnih granata. Taj se pristup najviše svidio Američkoj kopnenoj vojsci, koja je 1958. odlučila pokrenuti razvoj topova/lansera vrlo velikog kalibra iz kojih bi se lansirali vođeni protutenkovski projektili. Ugovor za razvoj topa i projektila dobio je Ford Aeronutronic Division 11. lipnja 1959. Rok dovršetka razvoja, testiranja i uvođenja u operativnu uporabu postavljen je do kraja 1965. godine.

Ford je novi sustav nazvao Shillelagh Combat Vehicle Weapons System (CVWS). Sastojao se od topa/lansera XM81 kalibra 152 mm i projektila XM13. Sustav je imao dvojnu namjenu. Osnovna mu je bila poslužiti kao lanser za vođeni projektil XM13, a sekundarna ispaljivanje klasičnih granata. Za top su razvijene tri granate: kumulativna M409, dimna M410 WP i školska M411 TP.

Kako joj učinkovitost nije ovisila o brzini pogotka cilja, kumulativna granata M409 bila je prilično ubojita. Ta je ubojitost bila kombinacija velikog promjera (kumulativnim bojnim glavama učinkovitost raste s povećanjem šrine) od čak 152 mm i velike mase eksplozivnog punjenja od 2,86 kg. Probujnost je stoga bila 686 mm. Mnogi izvori navode još većih 800 mm, no to je pretjerano. Zbog kratke topovske cijevi početna brzina bila je tek 683 m/s, no usprkos tomu, učinkoviti domet bio je čak 9000 m. Iako na to nitko nije obraćao posebnu pažnju, raspon radne temperature bio je od -40 do +52 Celzijeva stupnja. Ta druga odlika dobro će doći prilikom uporabe tenkova M551 Sheridan u Vijetnamskom ratu.

Top/lanser XM81 bio je optimiziran za lansiranje protuoklopног vođenog projektila MGM-51 Shillelagh. S obzirom na to da se ispaljivao/lansirao iz topovske cijevi, projektil je pakiran u cijev koja je u stražnjem dijelu imala i malo barutno punjenje potrebno za lansiranje projektila iz topovske cijevi. Projektil je imao stabilizacijska / upravljačka krilca koja su sklopljena ubacivana u cijev. Otvarala su se odmah nakon lansiranja kako bi se što prije uspostavila kontrola nad letom. Odmah po lansiranju palio se i jednostupni raketni motor – zahvaljujući njemu Shillelagh je dostizao nadzvučnu brzinu u samo 1,18 sekundi. Najveći domet projektila bio je 2000 m, u kasnijoj inačici MGM-51B/C dosta većih 3000 m.

No, domet je skraćen i namjerno jer je poluaktivni infracrveni sustav za navođenje M45 stalno morao gledati u cilj i projek-

Foto: US DoD / US National Archives

til. Balističko računalo izračunavalo je odstupanje putanje projektila u odnosu na cilj i radiosignalima ga usmjeravalo prema cilju. Međutim, problem je bio u tome što bi odmah nakon lansiranja projektil pao ispod crte viziranja. Njim se nije moglo upravljati sve do udaljenosti od 730 metara. Tek nakon toga projektil bi ušao u vidokrug infracrvenog tražila, ali trebalo je proći još nekoliko dragocjenih sekundi dok ga se moglo usmjeriti na cilj. Zbog toga se projektili MGM-51 nisu rabili u Vijetnamskom ratu.

NAJNAPREDNIJI U SVEMU?

Američka kopnena vojska došla je 1963. na ideju da najmodernijim projektilom Shillelagh opremi svoje najmoderne tenkove M60. Ta kombinacija značila bi dominantan, tehnološki najnapredniji tenk. Ideja je bila oformiti kombinirane postrojbe opremljene tenkovima M60A1 (s klasičnim tenkovskim topovima M68) i M60A2 Starship (s topovima / lansirnim cijevima za Shillelagh). M60A1 osiguravali bi ubojitost na malim, a M60A2 na srednjim udaljenostima. Kako bi se do kraja iskoristile prednosti ugradnje topa male sile trzaja, M60A2 dobio je i za 40 posto manju kupolu niske siluete, koja je trebala znatno povećati stupanj preživljavanja u sukobima na srednjim udaljenostima. Na temelju iskustava stečenih s prototipovima M60A1E1, razvijen je prototip M60A1E2, koji je prvi dobio novu kupolu promijenjenog dizajna i top M162. Međutim, u operativnoj uporabi M60A2 nije prošao bolje od M551 Sheridan, nego čak lošije. Posade su brzo otkrile da je Starship prava katastrofa te da je top-lanser M162 (koji je naslijedio

Sovjetsko vozilo za dekontaminaciju
TMS-65 rabi mlazni motor kako bi raspršilo dekontaminacijsko sredstvo na T-62.
Taj je tenk zapravo bio povećani T-55 na kojem su projektanti pokušali zadržati sve dobre odlike prethodnika

XM81) veća opasnost za posadu nego za protivnika. Tako su M60A2 ostali u postrojbama samo pet godina, a zadnji je 1981. povučen iz operativne uporabe. Većina ih je prebačena na standard inačice M60A3, a neki su pretvoreni u nosače lansirnih mostova.

Nakon što je početkom 1960-ih propao američki program razvoja novog tenka, 1963. postignut je sporazum američke i zapadnonjemačke vlade o pokretanju zajedničkog programa Main Battle Tank 1970s (MBT-70). Motiv je bila zajednička želja da se konstruiра tenk koji će po svim značajkama nadmašiti sve tadašnje i buduće sovjetske tenkove. Za tenk su razvili i novi top XM-105 kalibra 152 mm, koji je u odnosu na M-81 imao znatno dulju cijev. Osnovno oružje tenka trebao je biti projektil Shillelagh.

No, projekt je ipak propao. Dvije strane imale su brojne neglasice. Nijemci su, uz ostalo, inzistirali na metričkom, a Amerikanci na anglosaskom mjernom sustavu. Nakon što su troškovi probili sve granice, Kongres SAD-a obustavio je 1971. daljnji razvoj. Amerikanci su umjesto MBT-70 razvili M-1 Abrams, a Nijemci Leopard 2.

Foto: US DoD / US National Archives

Tenkovi M551 Sheridan Američke vojske manevriraju za prelazak rijeke tijekom međunarodne vojne vježbe Reforger '82 u Zapadnoj Njemačkoj

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Utvrda kod Splita izgrađena je početkom XVI. stoljeća na hridima i nasipu u moru kako bi je se što bolje branilo od napadača, ali i zbog mogućnosti evakuacije stanovništva

KAŠTEL STAFILEO ROTONDO

TEKST I FOTO
Josip Buljan

Dalmacija, koja je većinom bila u sastavu Mletačke Republike, nakon pada Bosne 1463. našla se u sve većoj opasnosti od Osmanlija. Ugroženost je kulminirala padom kliške utvrde 1537. godine: Kaštelansko polje ostalo je na otvorenom udaru osvajača. Posjednici zemalja između Splita i Trogira, u koje su spadali Splitska nadbiskupija, benediktinski samostan te trogirske i splitske plemići, odlučili su se na mjere zaštite. One su se očitovale u izgradnji sedamnaest utvrda i dvanaest utvrđenih naselja, koji su trebali poslužiti kao učićište težačkom stanovništvu koje je obrađivalo njihova polja. Svi su izgra-

Pogled na sjevernu stranu kaštela Stafileo

Ulaz u kaštel bio je moguć preko kamenog mosta koji je završavao drvenim pokretnim mostom

đeni od XV. do XVII. stoljeća. Cijeli je prostor Kaštela izgrađen po sličnoj srednjovjekovnoj shemi – glavni je objekt utvrda oko koje se podizalo naselje.

Jedna od takvih utvrda bio je i kaštel Stafileo, iz kojeg će se kasnije razviti naselje Kaštel Štafilić. Najzaslužniji za izgradnju kaštela bio je trogirski plemić Stjepan Stafileo ili Štafilić (umro 1519.). Prije no što je pokrenuo gradnju 1500. godine dobio je dopusnicu od trogirskog kneza Paola Maripietra. Kaštel je završen 1508., a nalazi se zapadno od crkve sv. Petra od Klobučca. Bio je smješten na hridima i nasipu u moru kako bi ga se što bolje branilo od napadača, ali i zbog mogućnosti evakuacije stanovništva brodovima. Prilikom izgradnje gledalo se čak i na to da ne zauzima plodno tlo.

OBRAMBENA I GOSPODARSKA ULOGA

Izvorno se Stafileo sastojao od dvokatne stambene građevine na jugu, dvorišta okružena obrambenim zidom s kruništem i trokatom kulom na sjeveru. Kasnije su uz zidove dvorišta izgrađene stambeno-gospodarske građevine. To nam govori da je kaštel, osim obrambene, imao i gospodarsku ulogu. U njegovu se prizemlju nalazio tjesak i mlin za masline.

Ulad u kaštel bio je moguć preko kamenog mosta, koji je završavao drvenim pokretnim mostom. Vrata za evakuaciju nalazila su se na južnom pročelju. Na ulazu u kaštel nastao je kasnije trg – Igrišće, dok je sa sjeverne strane nastao trg Brce, na kojem se nalazio štandarac – kameni stup za zastavu. Što se tiče samog naselja, raspored ulica i zgrada bio je pravilan, što pokazuje da je brižljivo planiran. Visina obrambenih zidova bila je od četiri do šest metara, a na vrhu su imali krunište te drveni obrambeni ophod. Naselje Kaštel Štafilić podignuto je sjeverno od utvrde na nasutom prostoru. U njega se ulazilo sa sjeverne strane, a na uglovima su izgrađene kule Casotti i Ferro. Danas postoji kameni natpis koji svjedoči kako je Ivan Ferro ostavio kulu u naslijede istoimenom nečaku. U utvrđenom naselju Kaštel Štafilić zaklon od Osmanlija našli su i stanovnici srednjovjekovnog sela Bijaća. Crkva je izgrađena izvan zidina, nakon čega je u nju iz kapelice premještena slika Bogorodice s Djetetom iz XVI. stoljeća, poznatija kao Čudotvorna Gospa. Sredinom XVII. stoljeća kaštel Stafileo dolazi u posjed plemičke obitelji Rotondo pa se danas uz njegov naziv često veže i to prezime.

PREDSTAVLJAMO

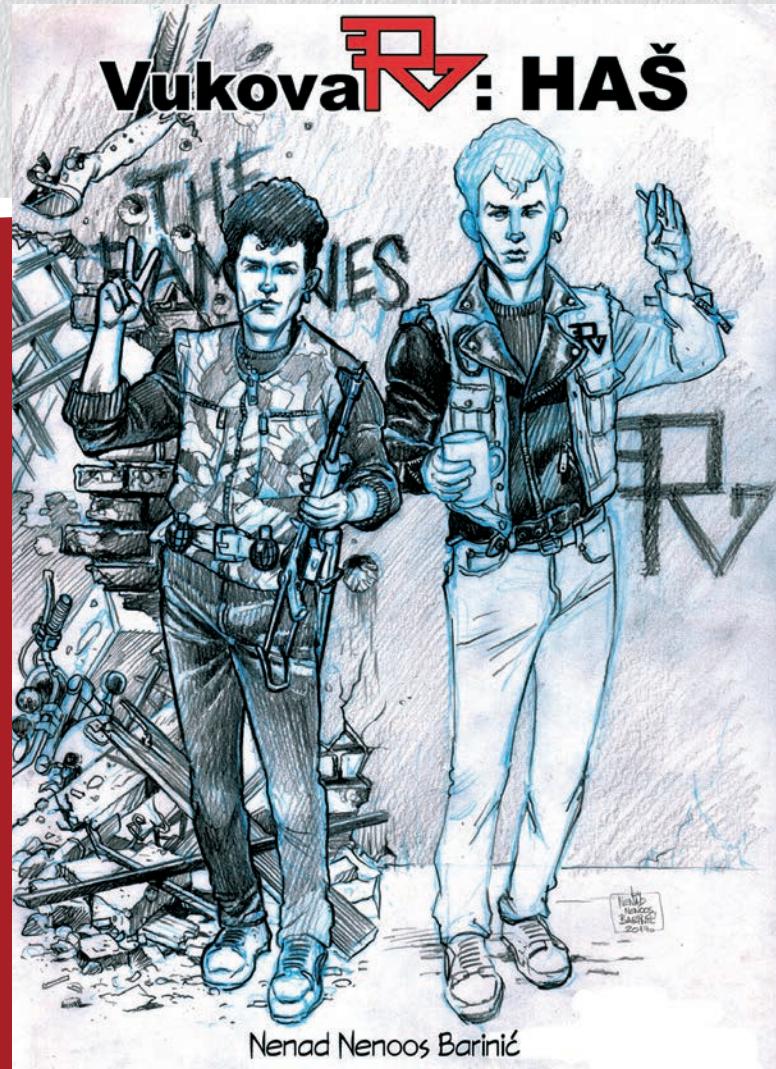
TEKST

Lada Puljizević

FOTOLada Puljizević,
Nenad Nenoos
Barinić

DOMOVINSKI RATU

U organizaciji Muzeja Domovinskog rata Karlovac-Turanj od 27. do 29. svibnja 2023. u prostoru Muzeja održana je strip-radionica o Domovinskom ratu u Karlovcu za učenike viših razreda karlovačkih osnovnih škola. Voditelj radionice bio je Nenad Nenoos Barinić, vukovarski strip-crtač i ilustrator, član HDLU-a Vinkovci i udruge HAS (Hrvatski autorski strip), a suvoditeljica je bila predsjednica HAS-a Tatjana Iugeš Wilhelm

Naslovica stripa *Vukovar: Haš*

Nenad Nenoos Barinić od mladosti crta stripove i ilustracije, a od 1986. objavljuje ih i za njih dobiva brojne nagrade. Ilustrator je niza knjiga i publikacija, a njegovi stripovi o ratu uvršteni su u čitanke osnovnoškolaca. Branitelj je iz Domovinskog rata i dugogodišnji djelatnik MUP-a, koji slovi za najboljeg hrvatskog crtača fotorobota. Nakon umirovljenja više je godina bio vanjski suradnik Uprave za zatočene i nestale Ministarstva hrvatskih branitelja. Nenoos je idejni začetnik i voditelj brojnih radionica stripa i crtanja, pripovjedač koji promovira osvješten odnos prema Zemlji i ljubav prema prirodi, stručni suradnik, koautor i ilustrator dokumentarnih filmova. Njegov zadnji strip-album *Vukovar: Haš* nastajao je desetljećima. Predstavljen je u studenom 2018. u programu protokola Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. u Ružičkoj kući u Vukovaru. Glavni je junak tog stripa Nenoosov najbolji prijatelj Mladen Čupić-Haš – mladić koji je kao dragovoljac otiašao braniti Vukovar, ondje je ranjen, smješten u bolnicu, a nakon pada grada gubi mu se svaki trag. Haš je jedan od onih ljudi koji se u službenim evidencijama vode kao nestali i za čijim se posmrtnim ostacima traga. Nenoos u svojem stripu, prema iskazima svjedoka s kojima je razgovarao, rekonstruira Bitku za Vukovar i Hašovo sudjelovanje; kao iskusni crtač fotorobota crta svoje likove realistično i prepoznatljivo, prema stvarnim fizionomijama, ulogama i sudbinama sudionika borbi u Vukovaru – a kao čovjek i prijatelj on svojim crtežima čuva uspomenu na Haša i traži ga. Nenad Barinić trenutačno radi na prologu novog stripa koji subvencionira Ministarstvo kulture, a radnja je tematski vezana za Domovinski rat i branitelje. Također, očekuje izlazak novog strip-albuma druge tematike, koji je trebao izići iz tiska prošle godine.

PREDSTAVLJAMO

Nenad Nenoos Barinić strip-radionice vodi godinama i pod njegovim je mentorstvom stalo više mlađih neda hrvatskog strip-stvarača. O zadnjoj radionici kaže: "Djeca su još jednom pokazala koliko su zainteresirana i talentirana, koliko toga mogu ako im pomognemo i pružimo priliku. Strip koji smo radili i u kojem je na najbolji način uključen crtački potencijal djece uspješno je završen, a gotova je i naslovica. Nadam se da ćemo taj strip o Domovinskom ratu u Karlovcu, na čijem su scenariju sudjelovali i karlovački branitelji, u skorijoj budućnosti u organizaciji Muzeja Domovinskog rata Karlovac-Turanj ugledati kao tiskano izdanje – na radost djeci i ponosnim roditeljima, u spomen na branitelje i junake koji su branili Karlovac."

bili odjeveni hrvatski branitelji? Kako su to oni u Domovinskom ratu branili Karlovac? I od koga? Iz čega su pučali? A što je to *geler*? Pitanja je bilo puno, odgovora i strpljenja voditelja još više i tako je nastajao strip *Grad na četiri rijeke se ne predaje*. Radila su ga djeca i voditelji, a nastao je prema povijesnim činjenicama, zapisima i kartama branitelja Karlovca koje je Nenad Nenoos Barinić oblikovao u scenarij stripa, priedio dokumentaciju te strip-table s ucrtanim kadrovima i

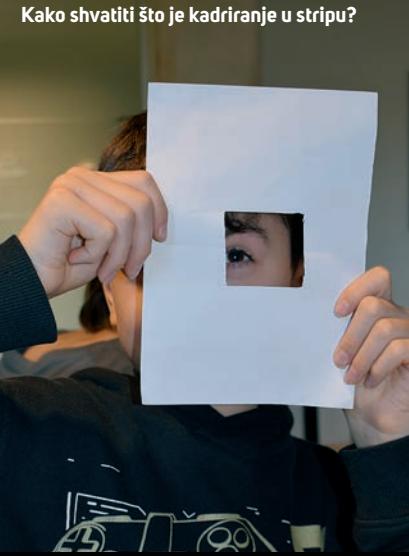
upisanim popratnim tekstom, što je početnicima u svijetu stripa olakšalo prve korake.

Nenoos objašnjava: "Tijekom radionice polaznici su otkrivali tajne stripa, savladavali su crtanje skica za određeni lik po predloženom imenu ili opisu, učili o važnosti crtanja

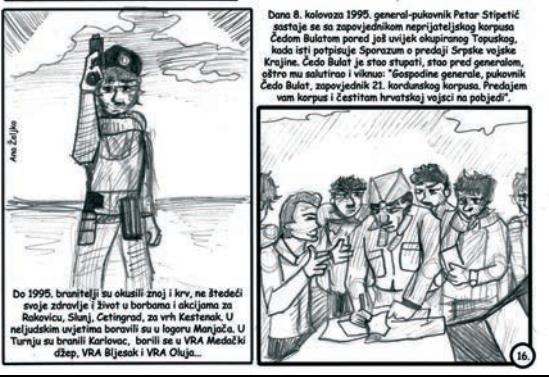
Juraj Horvatin, kustos u Muzeju Domovinskog rata Karlovac-Turanj

Imamo jako puno školskih posjeta, dolaze nam djeca iz cijele Hrvatske i ovdje, na Turaju, saznaju činjenice o Domovinskom ratu u Karlovcu. I ova radionica stripa za nas je jako važna jer se branitelj, dragovoljac, crtač stripa Nenad Barinić povezuje s djecom putem umjetnosti. Tema radionice je Domovinski rat u stripu u Karlovcu, a za nju sam od lokalnih braniteljskih udruga dobio podatke i činjenice koji su upotrijebljeni u izradi scenarija stripa.

Kako shvatiti što je kadriranje u stripu?

Polaznici su kadrove crtali tehnikom grafičke olovke

Tatjana Ivegeš Wilhelm, predsjednica udruge Hrvatski autorski strip

Puno smo djece upoznali organizirajući ovakve strip-radionice, puno ih je koji su u početku sramežljivi i misle kako oni ne mogu nacrtati strip, a onda zajedno otkrijemo da odlično crtaju. Potičemo ih na daljnji rad, prepoznajemo i ističemo njihove talente, a najviše nas veseli kada vidimo nakon nekoliko godina kako ta djeca upisuju ili završavaju škole primijenjene umjetnosti, dalje lijepe razvijaju i za njih se čuje. Tada mi budemo jako ponosni. Promičemo strip ali i kulturno-povijesnu baštinu, što je tako važan dio našeg rada. Djeca se na našim radionicama upoznaju i s domovinom, i s njezinom poviješću, i s umjetnošću – a sve kroz rad na stripu. Ti radovi na kraju obično završe kao zbornik ili katalog pa se dalje koriste kao edukativni materijal. Za nas je iznimno važno da hrvatsku kulturno-povijesnu baštinu, pa tako i Domovinski rat, provučemo kroz strip na način koji je prilagoden uzrastu djece, kroz tematske strip-radionice i da ih približimo djeci. Na ovoj smo radionici kroz strip govorili o povijesti Karlovca – od toga kako je Karlovac nastao do onoga kako je branjen u Domovinskem ratu.

na velikim formatima papira i važnosti povezanosti teksta i scenarija. Uputili smo ih na redoslijed izrade stripa po fazama – od ideja, scenarija, pripreme dokumentacije do skica i karakterizacije likova, savladavali su kompoziciju kadrova u okviru jedne strip-table i kompoziciju elemenata u samom kadrusu, a saznali su puno i o balončićima i didaskalijama za tekst, onomatopejama, planovima i rakursima, kao i prostornom planiranju strip-kadra i perspektivi u kadrusu. Naučili su kako izraziti dinamičnost, potencirati dramatičnost priče i uskladiti crtež i tekst. Kadrovi su crtani tehnikom grafičke olovke, polaznici su se pri tome susreli s čitanjem i razumijevanjem profesionalno napisanog scenarija, baratanjem fotodokumentacijom, crtanjem u smanjenom formatu (formatu objavljivanja), timskim radom i suradnjom, a doživjeli su i noćnu moru profesionalnih strip-crtača – zadane rokove izrade.

U okviru radionice, uz dopuštenje HRT-a, prikazan je izbor dokumentarnih filmova u kojima je Nenad Nenoos Barinić sudjelovao svojim ilustracijama i stripovima o Domovinskom ratu kao dijelom scenarija, vizualnim sadržajem ili osobnim sudjelovanjem. Polaznici radionice tako su imali prilike vidjeti dokumentarni film *Bilo nas je trinaest* redateljice Jadranke Cicvarić Šiftar; dokumentarni film *Kad vrane zapjevaju* redatelja Zdravka Fučeka, te film *Dvije, tri riječi iz Vukovara*, koji redateljski potpisuju Zdravko Fuček, Ivica Dlesk i Mladen Čapin. Nakon svakog filma djeca su imala prilike iznijeti dojmove i postavljati pitanja.

DOMOVINSKI RAT

Kad tek uzmete u ruke knjigu o spomen-obilježjima Domovinskog rata u Sisačko-moslavačkoj županiji, prvi je dojam da je iznimno lijepo i sugestivno dizajnirana. Kad je počnete čitati, bljesne njezina prava vrijednost i domoljublje kojim su autori pristupili zahtjevnoj zadaći

SPOMENIK ZA SVA VREMENA

Prošle je godine u Sisku u vlastitoj nakladi objavljena dvojezična, hrvatsko-engleska monografija *Spomen-obilježja Domovinskog rata (1991. – 1995.) u Sisačko-moslavačkoj županiji*. Autori su tog vrijednog djela, koje obaseže 534 stranice, Sanja Lončar i Ivica Pandža Orkan. Knjigu je na engleski preveo znanstveni suradnik dr. sc. Andrew Hodges.

Autori fotografija su Željko Gašparović Gašo i Sanja Lončar. Recenzenti knjige su dr. sc. Sanja Galjer, red. prof.; doc. dr. sc. Branimir Janković; dr. sc. Petra Kelemen, izv. prof., svi s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Sanja Lončar rođena je Siščanka, izvanredna profesorica na Katedri za nacionalnu etnologiju Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Surađuje s brojnim ustanovama, udrugama, jedinicama lokalne samouprave i srednjim školama na projektima zaštite i očuvanja baštine. Zadnjih nekoliko godina u sklopu istra-

živanja kulturnih krajolika dokumentira memorijalnu baštinu na području Sisačko-moslavačke županije.

Ivica Pandža Orkan umirovljeni je pukovnik Hrvatske vojske, dokumentarist koji vrijedno prikuplja građu povezanu s Domovinskim ratom, načelnik Stožera obrane Sunje u Domovinskom ratu, autor knjige *Vojска Krajine u Pounju i na Banovini (zapis komšija)* (Sisak, 2012.), urednik knjige *Krajina kroz dokumente* (Sisak, 2014.), suautor knjige koju predstavljamo.

Autori su na području SMŽ-a od ljeta 2017. do zime 2021., odnosno početka 2022., potpuno izvaninstitucionalno, popisali, evidentirali i fotografirali više od 300 različitih spomenika.

Knjiga ima dva predgovora, čiji su autori magistri povijesti Tomislav Šulj i Borna Marinić. Tomislav Šulj iz Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata (HMDCDR), navodi da je cijelo područje okupirane Banovine bilo veliko poprište ratnih zločina. Od oko 150

TEKST
Andrea Pavlić

FOTO
Tomislav Brandt

SANJA LONČAR,
IVICA PANDŽA ORKAN

MEMORIALS TO THE CROATIAN WAR OF INDEPENDENCE
IN THE SISAK-MOSLAVINA COUNTY
(1991-1995)

SPOMEN-OBILJEŽJA DOMOVINSKOG RATA (1991.-1995.)
U SISAČKO-MOSLAVACKOJ ŽUPANIJI

**SPOMEN-OBILJEŽJA DOMOVINSKOG RATA (1991.-1995.)
U SISACKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI**
**MEMORIALS TO THE CROATIAN WAR OF INDEPENDENCE
(1991-1995) IN THE SISAK-MOSLAVINA COUNTY**

SANJA LONČAR, IVICA PANDŽA ORKAN

DOMOVINSKI RAT

Zauvijek predzide

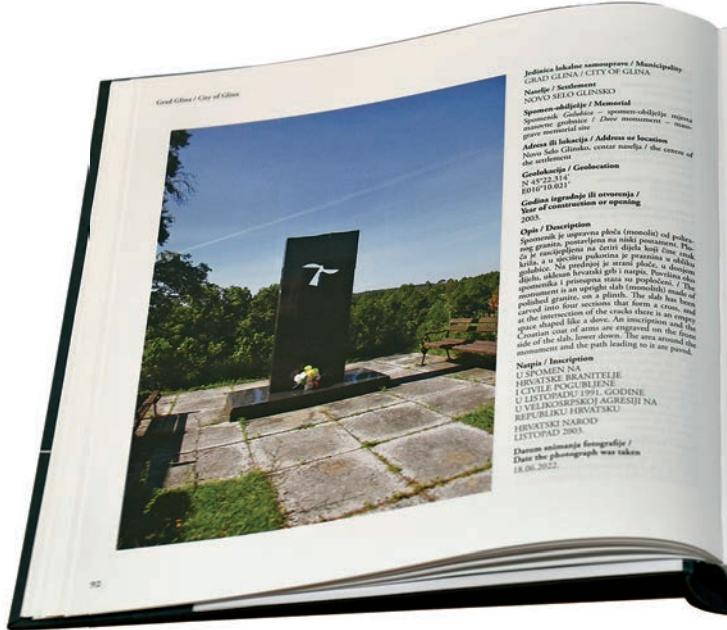
Tijekom Domovinskog rata stradale su u Sisačko-moslavačkoj županiji brojne sakralne građevine, među kojima su i one podignute na mjestu još starijih, uništenih u nekim davnim, ali takoder razornim potresima. Hrvatski je narod već stoljećima poznat kao predzide kršćanstva. Rušenjem crkvi, simbola kulturnog i nacionalnog kontinuiteta i identiteta, neprijatelj je želio zatrati svaki trag hrvatskog postojanja. U tome nije uspio. Autori monografije među spomenike povezane s Domovinskim ratom uvrstili su i do temelja uništene, minirane, zapaljene crkve, koje su nakon rata ponovno izgradene i posvećene, u identičnom obliku i na istom mjestu. Popisali su ih, opisali i fotografirali, potvrdivši time da od *pred-zida* nikad nećemo postati *iza-zide*.

dosad otkrivenih masovnih grobnica, čak su dvije trećine na području dvoju županija: Vukovarsko-srijemske i Sisačko-moslavačke. Nakon Ovcare, najveće je stratište civila Baćin u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Tomislav Šulj naglašava da je monografija jedinstvena po tome što niti jedna županija još nema u jednoj knjizi prikupljene i objavljene podatke o spomenicima smrtno stradalim osobama u Domovinskom ratu. Popisano je više od 2000 žrtava, uz napomenu da se neka imena ponavljaju jer se nalaze na dva ili više spomenika.

Borna Marinić u predgovoru ističe jedinstvenost metodologije kojom su se autori služili. Uz ostalo navodi: "Ono je lišeno subjektivnih viđenja te na jednostavan, a znanstven način pred vas donosi spomen-obilježja onakva kakva jesu."

Knjiga već na prvi pogled privlači izgledom, koji je istodobno jednostavan i sugestivan. U obliku kvadrata, mat tamnosivo-plave *mramoraste* boje korica na kojima je rupa i ožiljak od

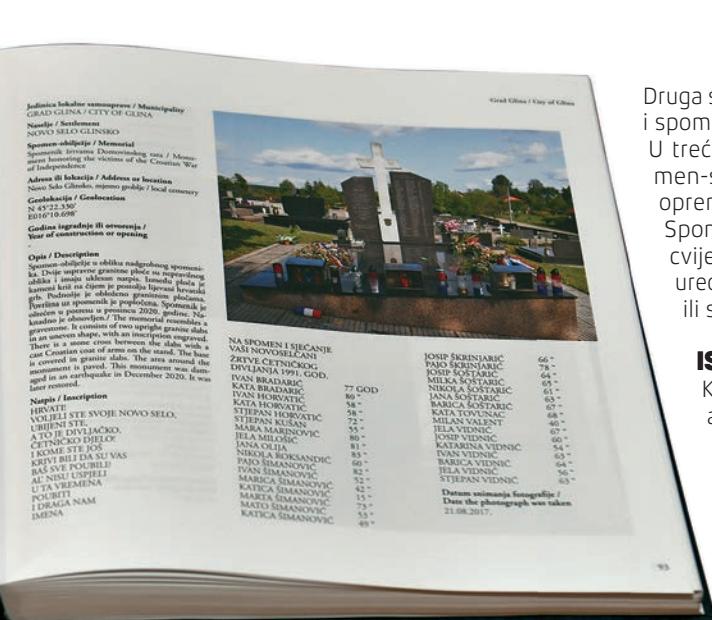

metka, naslova otisnutog velikim slovima, i sama izgleda poput spomenika.

Prikupljena građa pregledno je predstavljena u obliku kataloga i karte spomen-obilježja. U katalogu je abecednim redom popisano 19 gradova i općina u SMŽ-u. Za svako je spomen-obilježje navedeno: jedinica lokalne samouprave u kojoj je podignuto, naselje unutar jedinice lokalne samouprave, o kakvom je obilježju riječ (spomen-ploča, spomen-soba, spomenik, križ, mural...), adresa ili lokacija, geolokacija, godina izgradnje ili otvorenja (ako je poznata), opis spomen obilježja, natpis, datum snimanja fotografije. Za ona spomen-obilježja čiji je autor poznat navedeno je i njegovo ime. Kartu spomen-obilježja izradio je brigadir Predrag Krapljan.

O SPOMEN-OBILJEŽJIMA

Autori u uvodu, uz ostalo, navode: "Spomen obilježja Domovinskog rata podizana su i oblikovana u javnom prostoru. Jednim su dijelom to istaknute lokacije u gradskim ili seoskim naseljima, poput (glavnih) trgova ili parkova, raskrižja prometnica, prostora ispred ili unutar važnijih zgrada ili ustanova (npr. crkve, zgrade općine, zgrade Društvenih domova, vojnih objekata, zgrade poduzeća i dr.) te prostori mjesnih groblja. Radi se o lokacijama na kojima su se odvili značajni događaji ili koje su odabrane kao istaknute i važne pozicije u prostoru. Nadalje, dio spomen-obilježja je na (izoliranim) lokacijama koje se nalaze izvan središnjih (i naseljenih) dijelova naselja, kao što su dubine šume, proplanci, polja i uzvisine. To su mjesta stradanja tj. lokacije pogibije, pogubljenja i masovnih grobnica. U ovoj su monografiji obuhvaćena sva navedena spomen-obilježja, uključujući centralna

Jedinstveni lokalni vlastinopraw / Municipality
GRAD GLINA / CITY OF GLINA

Naselje / Settlement

NOVO Selo GLINŠKO

Spomen-obilježje / Memorial

Spomenik povijesnoj groblji / Cemetery

Spomenik žrtvama Domovinskog rata / Cemetery

Spomenik poginulim braniteljima / Cemetery

Novo Selo Glinško: mjesto groblja / local cemetery

Grobljani / Graveeans

Uzvišenje / 350m

E01/G/0.69%

Gordina / Izgradnja ili obnova / Construction or opening

Opis / Description

Spomen-obilježje u obliku nadgrobne spomenice.

Dvije upravne granitne ploče su nepravilno

oblikane i slijedeći se jedna za drugu. Ploča je

izrezana kri na čijem je postolju lipovački grb. Postolje je od crnog granita. Spomenik je

određen u potresu u periodu 2020. godine. Na

čakaljku je postavljen. The stone is a granite monu-

ment. It consists of two upright granite slabs

in an uneven shape, one following the other.

There is a stone cross between the slabs. A

large Croatian cross is on the stand. The base

is covered in granite slabs. The entire monu-

ment is paved. This monument was done

again in an oblique December 2020. It was

laser engraved.

Napis / Inscription

HRVATSKA RUDARSKA

VODILI STE SVOME NOVO Selo.

URBENI STE,

ATROVNI I LACIKO.

ČETNIČKO DJELO

I KOME SE VAS

KOJEMI LI DA SU VAS

BAŠ SVE POUBILJ

AL NESTRIJELJU

U VREMENJA

PONIJETI

I DRUGA NAM

IMENA

spomen-obilježja na mjesnim grobljima

te dvije spomen-biste na pojedinačnim

grobnicama. Popis ne obuhvaća pojedi-

načne nadgrobne spomenike poginulih

i umrlih civila i hrvatskih branitelja koje

se nalaze na mjesnim grobljima, kao niti

ulice, trgove, parkove, ustanove i dr. koji

nose nazive vezane uz Domovinski rat."

Među nabrojenim su spomen-obilježjima i mnoga zajednička, podignuta u znak sjećanja na žrtve Drugog svjetskog rata – među kojima su žrtve fašističkog terora, kao i žrtve Križnog puta i porača – te Domovinskog rata. Graditelji navedenih spomenika pokazali su time da svakoj žrtvi odaju dužno poštovanje.

Brojna su spomen-obilježja podignuta zahvaljujući zalaganju obitelji, prijatelja, suboraca, kolega s posla i iz sportskih klubova; kao i zalaganjem udruga proizišlih iz Domovinskog rata, jedinica lokalne i područne samouprave Sisačko-moslavačke županije te ministarstava obrane, unutarnjih poslova i hrvatskih branitelja. Prema oblikovnim značajkama, autori monografije svrstavaju spomen-obilježja u tri skupine:

U prvoj su trodimenzionalni spomenici, koji prikazuju cijelu figuru ili spomen-popsje. Slijede spomen-ploče s tekstrom postavljene na zid ili postolje te obilježja u obliku nadgrobnih spomenika.

Druga skupina obuhvaća spomenike s vjerskim obilježjima, poput križeva i spomen-kapela, obično sa spomen-pločama ili natpisima.

U trećoj su skupini prostori s izložbenim postavima, kao što su spomen-sobe, otvoreni prostori na kojima je izložena vojna tehnika i oprema, te otvoreni prostori na kojima su murali.

Spomen-obilježja često su na uređenim površinama s posađenim cvijećem ili drvećem, klupama i stijegom. Na nekim je lokacijama uređen širi prostor, koji obično nosi naziv spomen-parka, spomen-gaja ili spomen-trga.

ISTINA OSTAJE

Kad se dogodi zlo, a svaki je rat veliko zlo, istina o tome tko je agresor, a tko žrtva, mora doprijeti što dalje i odjeknuti što jače.

Dok je svojom kamerom bilježio istinu o Domovinskom ratu, 10. kolovoza 1991., nedugo prije toga navršivši 33 godine, smrtno je stradao Gordan Lederer, snimatelj Hrvatske radiotelevizije.

Na vrhu brda Čukura kod Hrvatske Kostajnice 2015. godine svečano je otkriven na obiljetniku njegove pogibije spomenik

Slomljeni pejzaž, u obliku velike leće s propucanim staklom. Autori spomenika su akademski kipar Petar Barišić te arhitekti Kata Marunica i Nenad Ravnić.

Među onima koji su prenosili istinu o obrambenom Domovinskom ratu, s glavom u torbi i rukama na pisačem stroju, bili su i ruski novinari Viktor Nogin i Genadij Kurinoj. Njih su 1. rujna 1991., unatoč tomu što su bili u civilnoj odjeći, u vozilu s diplomatskim tablicama te s istaknutim oznakama TV i PRESS, pripadnici paravojnih jedinica zarobili i mučki ubili. U Panjanima, naselju u sastavu Hrvatske Kostajnice, podignuto im je 2011. spomen-obilježje u obliku nepravilnog komada kamena s uklesanim prikazom pera i tinte, međunarodnim simbolom novinarstva. Posmrtni ostaci ubijenih novinara nisu pronađeni.

IZ GRANITA POLETJELE

Jedan je od prepoznatljivih simbola Domovinskog rata, koji se podiže na mjestu masovnih grobnica, spomenik *Golubica* ili *Ranjena golubica* – monumentalni komad poliranog crnog granita sa simbolom križa i golubice. Spomenik je rad akademskog kipara Slavomira Drinkovića (1951. – 2016.). Prva je *Golubica* podignuta 1998. na Ovčari, do danas širom Hrvatske osamdesetak, što jasno svjedoči o surovosti agresije i počinjenim ratnim zločinima.

U Sisačko-moslavačkoj županiji podignuto je 25 spomenika *Golubica*, od kojih devet na području samo jedne jedinice lokalne samouprave – Grada Glina. Slijedi Grad Petrinja, na čijem je području sedam *Golubica*.

Dodata li ikad do dubine šume, proplanka, polja ili uzvisine te ugledate divlji mak – simbol prerane smrti, ili peruniku – hrvatski nacionalni cvijet, pridite im bliže. Možda je tu kamena ploča – s inicijalima, nadimkom, punim imenom – koja čuva spomen na besmrtnu braniteljsku dušu.

TRENUTAK SJEĆANJA

Spomenik ocu i sinu, Petru i Igoru Kačiću, podignut je 2012. u Domu ratnika, u sklopu programa obilježavanja Dana sjećanja na žrtvu Vukovara. Izrađen od umjetnog kamenog ubrzo je počeo pucati i bilo ga je potrebno renovirati. U rujnu 2020. spomenik je postavljen na sadašnju lokaciju, u Mazda parku na Trgu Matije Gupca na Sajmištu. Autori spomenika ljevanog u Ljevaonici umjetnina ALU iz Zagreba su Zvonimir Orčić i Josip Cvrtila

OTAC I SIN

Petar Kačić bio je 1991. jedan od zapovjednika vukovarskog Sajmišta. Igor je bio njegov šesnaestogodišnji sin

Petar Kačić i Igor Kačić. Otac i sin. Vukovar. Ocu Petru su 1991. bile 44 godine. Igor ih je imao 16. Petar Kačić sredinom lipnja postaje zapovjednik obrane Sajmišta. "Staložen i hrabar, strašan čovjek", kažu za njega, a Sajmište je bio jedan od najtežih položaja obrane Vukovara. U jednom od napada, 28. rujna, Petar Kačić ranjen je u ruku. Četiri dana kasnije, 2. listopada, u jeku novog teškog napada na položaje, onako ranjen odlazi pomoći suborcima. Jer, njegovo je mjesto uz njih. I tada ga je, na prvoj crti, sasjekao rafal. Doktor Njavro pokušavao ga je spasiti. Nije uspio. Pokopan je na Bolničkom groblju.

TEKST I FOTO
Lada Puljizević

Nakon toga Igor s majkom i dvjema sestrama preživljava pa-kao sloma obrane i pada Vukovara. U skloništu vukovarske bolnice čekaju spas i nadaju se evakuaciji. U bolničkom po-drumu Igor nožićem, od drva rezbari figuricu delfina. Ujutro 20. studenog izlaze iz skloništa u bolničko dvorište, tamo je JNA, žene i djeca ovamo, muškarci onamo. Igorova majka svom snagom pokušava majoru Šljivančaninu objasniti kako je Igor maloljetan, 16 mu je, još je dijete i još nema osobnu kartu. Nevažno. Stavljaju ga u autobus za Ovčaru i odvoze. Igor je ekshumiran 1996. godine iz masovne grobnice. U džepu je imao malenog, drvenog delfina. Igor je najmlađa žrtva monstruma na Ovčari.

Petar Kačić i Igor Kačić. Skulptura "Otac i sin" danas se izdiže pod krošnjama Mazda parka na vukovarskom Trgu Matije Gupca, na Sajmištu.

"Moldavija za mir"

FILATELIJA

Na prijedlog Udruge javnih europskih poštanskih operatera – PostEurop, početkom svibnja ove godine njezine su članice izdale jednu ili više poštanskih maraka na temu EUROPA: Mir – najviša vrijednost čovječanstva

MARKE – MIR – NAJVIŠA VRIJEDNOST ČOVJEČANSTVA

TEKST
Ivo Aščić

Bijela golubica s maslinovom grančicom u desnom dijelu marke nosi poruku harmonije i ukazuje na to da ratovi i sukobi nikad nisu rješenje

Marke na temu mira imaju cilj izgraditi svijest o zajedničkim korijenima, kulturi, povijesti i ciljevima Europe. Za ovu je godinu korišten pobjedički motiv izabran na natjecanju koje je organizirao PostEurop. Marka prikazuje novi znak koji predstavlja mir na temelju europskog, stoljećima starog vizualnog motiva čvora, simbola beskrajnog jedinstva, prijateljstva i ljubavi. Inspiriran je simbolom keltskog ljubavnog čvora s isprepletenim srcima. Ruke s isprepletenim prstima prenose poruku međusobnog poštovanja, a boje ilustriraju sve nacije svijeta. I hrvatski nacionalni poštanski operator, koji je član ove Udruge još od 1993., izdao je dvije. U tekstu koji prati hrvatske marke, među ostalim, navodi se: "Potreba za životom u sigurnim uvjetima temeljna je ljudska potreba. Ona

nam pruža osjećaj stabilnosti i mira. No mir nije samo odsutnost onoga što nas direktno ugrožava, poput rata i nasilja, nego i onoga što nas indirektno i strukturalno ugrožava. Miru težimo na osobnoj, društvenoj i globalnoj razini što upućuje na to koliko ga iznimno visoko kao čovječanstvo vrednujemo. Značenje nekih stvari shvaćamo tek kada su nam oduzete. Kada nam je mir ugrožen, shvaćamo da zbog toga ne možemo svakodnevno normalno funkcionirati.

Mirovne snage UN-a okončale su na desetke mirovnih operacija, a vode ih i dalje

Marka simbolizira mir na temelju europskog, stoljećima starog vizualnog motiva čvora, simbola beskrajnog jedinstva, prijateljstva i ljubavi

Betlehemsko svjetlo simbol je mira u svijetu

Maslinova grančica simbolizira mir kao najveću vrijednost čovječanstva te ispunjenje i nadu nakon mračnih vremena

Prema Maslowljevoj hijerarhiji potreba upravo je sigurnost među temeljnim ljudskim potrebama. Ona se odražava u tome što težimo imati dom, zdravlje, finansijska sredstva i općenito sigurno okruženje. Njezino značenje primjećujemo u trenutcima kada nam je sigurnost ugrožena, poput rata, prirodnih katastrofa, obiteljskog nasilja, zlostavljanja, gubitka posla i slično. Razlozi za to su jasni: izvor nesigurnosti ugrožava nas bilo tjelesno, bilo psihički, bilo društveno, bilo finansijski i unosi nemir u naš život. Relevantnost mira vidi se i u tome što on prožima sve razine našeg postojanja – od našega privatnog, unutarnjeg života pa sve do globalnih događaja i kriza. Mir je dinamičan, sveprisutan, ponekad nevidljiv, a ponekad jedino što vidimo. Uspostavljanju mira težimo i za njega se zalazimo na svim razinama društva što ga uistinu čini najvišom vrijednosti čovječanstva."

www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pitajte nas:
hvojnik@mohr.hr

Foto: Tomislav BRANDT